Sorularla Açılan Pencereler

- 1 -

a

İçindekiler

YÜCE ALLAH'IN VARLIĞINI VE BİRLİĞİNİ GÖSTEREN EN ÖNEMLİ DELİLLER NELERDİR?

Rabb'imizi bize tanıtan, O'nun varlığını ve birliğini, daha kısa ve doğru bir tabirle, tevhidi gösteren o kadar çok delil vardır ki bunları, denizler mürekkep bütün ağaçlar kalem olsa yine de yazmakla bitiremeyiz. Biz burada önemli tevhid delillerinden sadece birkaçını, kısa bir yazının çerçevesi içinde anlatmaya çalışacağız, Allah'ın izni ve inayetiyle.

Kâinatta, hücreden insana; atomdan yıldızlara, aya, güneşe ve galaksilere kadar her şeyde baş döndürücü bir düzen, nizam ve intizam vardır. Ancak büyük mikroskoplarla görebildiğimiz minicik yaratıklardan güneş sistemine kadar, büyük küçük, canlı cansız bütün varlıkların hem ilk yaratılışı hem de kusursuz işleyişi bize her yerde ve her şeyde muhteşem bir düzen, mükemmel bir sistem olduğunu gösterir. Basit bir saatin veya makinenin; akıllı, mahir bir ustası, bir makinisti, bir mucidi olmadan kendiliğinden veya tesadüf eseri meydana gelebileceğine en küçük

bir ihtimal vermeyiz. Öyle ise elbette ve muhakkak bu muhteşem kâinatı ve içindeki canlı cansız milyonlarca varlığı, böyle baş döndürücü bir düzen içinde yaratan, sevk ve idare eden ilmi ve kudreti sonsuz bir yaratıcı vardır. O da tek ve bir olan Allah'tır.

İşte kâinatı yoktan var eden Yüce Rabb'imizi bize gösteren milyonlarca delilden birkaçı:

1. Kâinattaki harika düzen, nizam ve intizam, Allah'ın varlığını apaçık gösterdiği gibi O'nun bir ve tek olduğunu da ispat eder. Küçük bir köyde iki muhtar olsa orada huzur ve düzen bozulur. Hele bir ülkede iki devlet başkanı veya iki başbakan olsa her şey altüst olur. İşler birbirine girer, ülkede başıboşluk ve anarşi baş gösterir. Şu koca kâinatta, hâşâ Allah'tan başka bir ilah olsa ve O'ndan başka en küçük bir el karışsa yıldızlar birbirine girer, gök parçalanır, yer darmaduman olur. Hâlbuki atomlardan galaksilere kadar her şey çok ince hesaplarla işliyor, her şeyde çok hassas bir denge ve düzen var. Demek ki atomdan güneşe, sineğin gözbebeğinden insana kadar her şeyi yaratan eşsiz, benzersiz, tek ve bir olan Allah'tır.

2. Her şeyde böyle harika bir düzen olduğu gibi canlı cansız bütün varlıklar arasında da çok sıkı bir ilişki var. Âdeta her şey iç içe ve birbiriyle bağlantılı. Meselâ yeryüzü tamamen sert kayalardan meydana gelseydi bitkiler yetişmezdi. Bitkiler olmayınca da hayvanların ve insanların yaşaması mümkün olmazdı. Hâlbuki Allah yeryüzünde

suları, dağları ve toprakları en uygun ve dengeli bir şekilde yaratmış. Toprak bitkilerin yetişmesine elverişli minerallerle donatılmış. Böylece tohumlar toprağın bağrında yeşerip gelişiyor. Sonra bulutlar rahmet damlaları hâlinde başlarına düşüyor. Güneş, fotosentezle ayrı bir vazife görüyor. Hava, bitkiler ve ağaçlar arasında tozlaşmayı sağlıyor. Bitkiler hayvanların, hayvanlar insanların imdadına koşuyor. İnsan vücudunda bütün organlar ve onları meydana getiren milyarlarca hücre, büyük bir ahenk ve uyum içinde birbirlerine yardım ediyor, kusursuz bir dayanışma sergiliyor. Hâlbuki ne toprak tohumların, ne bulut ve güneş bitkilerin ihtiyacını bilir. Ne de havanın, insanın yaşaması için ne kadar oksijene ihtiyacı olduğundan haberi vardır. Öyle ise bunlar arasındaki dayanışmayı, yardımlaşmayı sağlayan zat; bütün mahlûkatın ihtiyaçlarını aynı anda bilen ve gören; zerreden güneşe kadar her şeye, herkese aynı anda sözü geçen, aynı anda hükmeden; rahmeti, ilmi, kudreti sonsuz bir yaratıcı olabilir. O da Allah'tır.

3. Bir şeyin var olması veya olmaması aynı derecede mümkündür. Var olduğu zamanda sayısız biçimde ortaya çıkma ihtimali vardır. Öyle ise eşyayı önce var eden sonra da ona en münasip şekli veren bir yaratıcı vardır. Mesela bir ağaç düşünelim. O ağacın bir çekirdek hâlinden ağaç olmasına kadar geçirdiği her aşamada milyonlarca şekle girme ihtimali vardır. Hâlbuki o ağacın kökünden en ince dallarına ve yapraklarına kadar her bir parçası, olması

gereken en uygun şekle giriyor. En ince ayrıntısına kadar her parçasında ince bir planın işlediği gözüküyor. Canlı cansız bütün varlıkların böyle ince bir planla belli bir gaye için yaratıldığını görüyoruz. Demek ki onları önce yoktan var eden sonra da en uygun tarzda şekillendiren, bir fayda ve maksat gözeterek en mükemmel şekilde yaratan bir zat var.

4. Yine yeryüzünde kimi bir gün, kimi bir yıl, kimi daha uzun yaşayan milyarlarca irili ufaklı canlı var. Bütün bu canlıların yaşaması için ihtiyacı olan cihazlar, donanımlar, yiyecek ve içecekler hiç aksatılmadan ve umulmadık bir tarzda veriliyor. Demek ki bütün canlıları yaratan kimse, rahmetiyle onların rızkını ve diğer ihtiyaçlarını karşılayan da odur. O da ancak bir şeyden her şeyi, her şeyden bir şeyi yaratan sonsuz ilim ve rahmet sahibi Yüce Allah'tır. İhtiyaçlarını görmekten âciz olan yavruları yaratan kimse, annelerine şefkat duygusunu veren, onların göğüslerinde sütü hazırlayan aynı zattır.

5. Tek hücreli canlılardan dev galaksilere kadar kâinattaki her şeyde büyüleyici bir güzellik ve ince bir sanat gözüküyor. Bitkilerde, çiçeklerde, kuşlarda, kelebeklerde, meyvelerde pek çok faydanın yanında harika bir sanat var. Her bahar mevsimi âdeta birdenbire ve zahiren karmakarışık olarak ortaya çıkan sayısız çiçeklerin, böceklerin, kuşların, sebze ve meyvelerin bu kadar bolluğa rağmen son derece sanatlı olması; milyonlarca dille "Allah vardır ve

birdir." diye haykırıyor. Yüce Sanatkâr'ı kör gözlere bile apaçık gösteriyor.

6. İnsan, yüzlerce odası olan ve her odasında çok usta ve hünerli bir elin nakış nakış işlediği harika sanat eserleri bulunan süslü, muhteşem bir saray gibi. Gözü, kulağı, ağzı, burnu, elleri, ayakları ve bu uzuvları meydana getiren milyonlarca hücresi ile insan âdeta küçük bir kâinat. Sadece insanın siması bile Allah'ın varlığını, birliğini ve büyüklüğünü göstermeye yeterlidir. Hazreti Âdem'den günümüze kadar gelmiş geçmiş ve hâlen hayatta olan milyarlarca insanın hiçbirinin siması aynı değil. Küçücük bir alanda milyarlarca farklı desen çizmek, ancak bütün insanları aynı anda gören, bilen, ilmi ve kudreti sonsuz Allah'a mahsustur. Bütün insanların azalarının ortak ve aynı mükemmellikte olması, Allah'ın varlığını ve birliğini; milyarlarca insanın sesinin, gözlerinin, parmak izlerinin birbirine benzememesi de O'nun eşsiz, benzersiz ve tek olduğunu apaçık ilan ediyor.

7. Yalan söyleme ihtimali olan on kişi bize "Eviniz yanıyor." dese inanırız, en azından bu haberin doğru olabileceğini düşünürüz. Yalancı da olsa on kişinin aynı şeyi söylemesi o sözü güçlendirir, çünkü ittifak söz konusudur. Hâlbuki insanlık tarihi boyunca, yaşadıkları çevrede doğruluk timsali olarak gösterilen binlerce peygamber, "Allah vardır ve birdir, O'ndan başka ilah yoktur." demişlerdir. Her toplumun yüz akı ve insanlık semasının yıldızları olan

bu milyonlarca seçkin insanın yanlışta birleşmeleri mümkün mü? Öyle ise onların hep bir ağızdan haykırdığı tevhid davası, hiçbir şeyin ve hiçbir kimsenin sarsamayacağı kadar güçlü bir hakikattir.

8. Bütün peygamberlerin ve özellikle peygamberlerin sultanı Hazreti Muhammed Aleyhisselâm'ın nübüvvetlerini ispat eden bütün mucizeleri ve örnek hayatları, Allah'ın varlığına ve birliğine çok güçlü ve sonsuz bir delildir.

9. Aynı şekilde asırlara meydan okuyan ve zaman ihtiyarladıkça gençleşen Kur'ân-ı Kerîm de Allah'ın varlığına ve birliğine, aklı başında olan hiç kimsenin itiraz edemeyeceği en güçlü ve en büyük bir delildir.

10. İnsanın ruhu ve vicdanı da Allah'ın varlığına ve birliğine başlı başına bir delildir. Dinî vecibelerini yaşamada gevşek davranan, hatta inançsız olduğunu söyleyen insanlar bile vicdanlarıyla baş başa kaldıklarında veya dara düştüklerinde kendilerini her an görüp gözeten rahmeti sonsuz bir Yüce Yaratıcının varlığını, içlerinde kuvvetle hisseder. Huzuru yanlış adreslerde; geçici zevklerde, fâni güzelliklerde arayan nice insan, bir zaman sonra "Dikkat edin kalpler ancak Allah'ı anmakla tatmin olur."[1] hakikatini anlayıp Allah'a yönelmiştir. Fıtratı temiz vicdanlar ise zaten en baştan ve her an Allah'ın rahmetini, inayetini, mağfiretini iliklerine kadar hissedip "Rabb'im Allah'tır." diye şahitlik ediyor.

[1] Rad Sûresi, 28. âyet

Sonuç olarak diyebiliriz ki atomlardan dev yıldızlara kadar her şey, milyarlarca dil olmuş hem tek tek hem de muhteşem bir koro hâlinde Allah'ı zikrediyor ve O'nu anlatıyor.

Rabb'imiz bizi tevhidin en yüksek zirvesine ulaştırsın ve bir an olsun bu koronun dışında bırakmasın.

"HER ŞEYİ ALLAH YARATTI, (HÂŞÂ) ALLAH'I KİM YARATTI?" DENİYOR. BU SORUYA NASIL CEVAP VEREBİLİRİZ?

Temiz zihinleri bulandırmak için ortaya atılmış olan bu kasıtlı soruya, İslâm âlimleri gayet makul ve mantıklı cevaplar vermişlerdir. Onların bu cevaplarına dayanarak birkaç noktayı olabildiği kadar kısa ve açık bir şekilde ifade etmeye çalışalım.

Birincisi: Her şeyden önce bir Müslüman için bu soru anlamsız ve saçmadır. Çünkü biz biliyor ve inanıyoruz ki Allah doğmamış, doğrulmamış, eşsiz, benzersiz, ezelî ve ebedîdir. O'nun varlığının başlangıcı ve sonu yoktur. Her şey var olmak, ayakta durabilmek için O'na muhtaçtır, ancak O'nun varlığı kendindendir. O'nun, hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. "Kim yarattı?" sorusu ancak yaratılan için sorulabilir, Allah için böyle bir soru sorulamaz.

İkincisi: Bu soru, kendi içinde büyük bir çelişki taşıyor. Çünkü Allah, hem yaratıcı hâşâ hem de yaratılan

(hem Hâlık hem mahlûk) gibi düşünülüyor. Hâlbuki bir şey aynı anda hem yaratıcı hem de yaratık olamaz. Zaten var olmak için başkasına muhtaç olan Allah olamaz.

Üçüncüsü: Yaratanla yaratılan aynı özellikte olamaz. Mesela bir çiçeğin var olabilmesi için bir tohuma, tohumun ekilebileceği bir toprağa, havaya, suya, güneşe ihtiyaç vardır. Bunlar bir çiçeğin yaratılması için gerekli sebeplerdir. Hâşâ Allah ne sebeptir ne de sonuçtur, aksine sebepleri de sonuçları da yaratan O'dur. Dolayısıyla yaratılanlarda bulunan özellikleri Allah'ta aramak abestir.

Dördüncüsü: Burada sebeplerin zincirleme sonsuza kadar gideceği düşüncesi vardır ki bu da yanlıştır. Sebepler bir yerde biter. Meselâ senin dünyaya gelişine sebep (vesile) anne ve babandır. Onların dünyaya gelişine de kendi anne ve babalarıdır. Bunu böyle sürekli geriye doğru götürürsek nihayet Hazreti Âdem ve Hazreti Havva'da iş noktalanır. " Onların anne ve babası kimdir?" dersek işin içinden çıkamayız. İşte orada sebepler tıkanıyor. Evet, burada tek bir çıkış yolu vardır, o da şudur: Bir mucize eseri olan Hazreti İsa'yı hariç tutarsak, her çocuk bir anne ve babadan dünyaya gelmiştir, ancak bütün insanların atası olan Hazreti Âdem ile Hazreti Havva'yı ise Allah yoktan var etmiştir.

Bunu daha basit bir misalle şöyle anlatabiliriz. Trenin en sonundaki vagonu bir öndeki vagon, onu da bir öndeki çekiyor. Nihayet bütün vagonların bağlı olduğu en sondaki vagonu da bir lokomotif çekiyor. "Lokomotifi ne

çekiyor?" diye sorulmaz. Çünkü lokomotifin itici gücü, hareket kabiliyeti kendi içindedir. İşte bütün sebepler de nihayetinde gücü kendinden olan ve her şeye yeten Yüce Allah'a dayanır. O'ndan ötesi yoktur.

Beşincisi: Bu soru bize aynı zamanda Peygamber Efendimiz'in nübüvvetini bir kere daha ispat ediyor. Çünkü Ebu Hüreyre'nin (radıyallahu anh) rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz, on dört asır öncesinden bugünleri görüyor gibi bu sorunun sorulacağını haber veriyor ve şöyle buyuruyor: "İnsanlar birbirlerine sual sormakta devam edecekler. Hatta şu da söylenecek: 'Mahlûkatı Allah yarattı ya Allah'ı kim yarattı?' İşte kim bu türden bir şeye rastlarsa hemen; 'Ben Allah'a iman ettim.' desin."[2]

Sonuç olarak Peygamber Efendimiz'in bu hadis-i şeriflerindeki emir ve tavsiyeye uyalım ve imanımızı bir kere daha tazeleyerek yazımızı noktalayalım:

"Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh" (Ben Allah'tan başka hiçbir İlah olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna inanır ve şahitlik ederim.)

Rabb'imiz, imanımızı kalbimize iyice oturaklaştırsın ve perçinlesin. Böylece bizleri nefis ve şeytandan gelecek her türlü şüpheden muhafaza etsin.

---

[2] Müslim, İman: 2/4

ALLAH İNSANLARI VE DİĞER VARLIKLARI NİÇİN YARATMIŞTIR?

Kâinatın yaratılışında baş döndürücü bir düzen, nizam ve intizam vardır. Güneş'in kendi etrafında, Dünya'mızın ve diğer gezegenlerin ise hem kendi etrafında hem de Güneş'in etrafında, uyduların da gezegenlerin etrafında aynı şekilde yörüngelerinden milim sapmadan hareket etmesinin ne kadar harika bir düzen içinde cereyan ettiğini hepimiz biliriz. Bizim de içinde bulunduğumuz Samanyolu Galaksisi'nde Güneş gibi milyarlarca yıldız, uzayda ise Samanyolu Galaksisi gibi milyarlarca galaksi olduğunu düşünürsek kâinatın ne kadar muhteşem bir yapı olduğunu daha iyi anlayabiliriz.

Yaratılış mucizesini anlamak için öyle çok uzaklara da gitmemiz gerekmiyor aslında. Mevsimlerin tam bir düzen içinde birbirini takip etmesi, gecenin ardından gündüzün gelmesi, ilkbaharda yeryüzünün muhteşem bir sofra gibi birbirinden leziz binlerce sebze ve meyve ile donatılması, hatta bir çiçeğin veya bir kelebeğin o büyüleyici güzelliği Yüce Yaratıcı'nın kudretinin ve ilminin sonsuzluğunu

göstermeye yeter de artar bile. İsterseniz bir de kendimize bakalım: Rabb'imiz, her bir organımızı nasıl yerli yerinde ve en mükemmel şekilde yaratmış. Vücudumuzu meydana getiren trilyonlarca hücre nasıl uyum içinde hareket ediyor. Ayrıca canlı cansız, büyük küçük bütün varlıklar arasında görülen tam bir uyum, dayanışma ve yardımlaşma; kâinatı çekip çeviren, bu harika düzeni yaratıp işleten tek ve yüce bir zatın varlığını bize herkesin anlayabileceği çok açık ve parlak bir kitap gibi okutuyor. İşte Yüce Rabb'imiz bize bu hakikati Mülk Sûresi'nin üçüncü ve dördüncü âyetlerinde mealen şöyle anlatıyor:

"Yedi kat göğü birbiriyle tam uyum içinde yaratan O'dur. Rahman'ın yaratmasında hiçbir nizamsızlık göremezsin. Gözünü çevir de bak: Her hangi bir kusur görebilir misin? Sonra tekrar tekrar gözünü çevir de bak! Gözün, bir kusur bulamadığından, eli boş ve bitkin geri döner."

Bu muhteşem kâinatı ve çok özel yeteneklerle donatılmış olan insanı, Yüce Allah tabii ki sebepsiz yaratmadı. Peki, o zaman insanların ve diğer varlıkların yaratılış amacı nedir? Aslında yukarıda mealini verdiğimiz âyet-i kerime bize bu hususta önemli bir ipucu veriyor, ama bunu biraz daha açmakta fayda var.

Yüce Allah; bize duyma, görme, hissetme, düşünme, sanat icra etme, yönetme gibi pek çok kabiliyet vermiştir. Aslında bu kabiliyetler, bir yönüyle Rabb'imizi tanıma adına birer ölçü birimidir bizim için. Biz de bu yolla yazımıza konu olan sorunun cevabını bulmaya ve anlamaya çalışacağız.

Resim dalında üstün kabiliyeti olan bir kişi düşünelim. Bu kişi, birkaç fırça darbesiyle çok harika resimler yapabilecek kabiliyete sahip. Peki, bu kişi hiç resim yapmasa onun o muazzam kabiliyeti açığa çıkar mı? Hadi diyelim bu ressam kabiliyetini ortaya koyup çok harika resimler çizdi. O resimleri, göz zevki gelişmiş ve sanattan anlayan insanlara göstermese, bir köşede gizli kalsa bir anlam taşır mı? Elbette böyle üstün kabiliyeti olan bir ressam, hem sanatını konuşturmak hem de onu sanatseverlere göstermek isteyecektir.

Şimdi bir de çok zengin ve cömert bir insan düşünelim. Bu, o kadar zengin ki sahip olduğu servetin haddi hesabı yok. Aynı zamanda da çok merhametli, iyiliksever ve alabildiğine eli açık. Başkalarına ikramda ve ihsanda bulunmaktan büyük haz duyuyor. Bu insanın etrafında yardıma muhtaç veya ikram ve ihsanda bulunacağı kimse olmasa onun cömertliği anlaşılır mı? Başka bir ifadeyle söylersek böyle bir insanın, etrafında daima iyilik yapacağı ve bağışta bulunacağı kimselerin olmasını arzu etmemesi düşünülebilir mi?

Bu misalleri çoğaltabiliriz, ama biz şimdi hakikate geçelim. İşte kâinatı yoktan var eden Yüce Rabb'imizin de Rahman, Rahîm, Kerîm, Cemîl, Alîm, Kadîr, Şâfi gibi binlerce ismi var. Eğer Allah kâinatı yaratmasaydı O'nun sonsuz kudreti, nihayetsiz ilmi, sınırsız rahmeti nasıl ortaya çıkardı? Gökyüzünü pırıl pırıl yıldızlarla süslemese; yeryüzünü nazlı nazlı salınan ağaçlarla, yaprak yaprak açan çiçeklerle, tatlı nağmelerle şakıyan kuşlarla, şırıl şırıl

akan ırmaklarla donatmasa O'nun kusursuz güzelliği nasıl anlaşılırdı?

İnsana gelince Rabb'imiz bizi bütün varlıkların üstünde çok özel donanımlarla en güzel kıvamda yaratmış ve bize kendine kul olmak gibi büyük bir paye vermiş. Bizden istediği ise âdeta bir sanat galerisi gibi yarattığı kâinata şuurla bakıp O'nu tanımamız, hiç bitmeyen ve tadına doyum olmayan nimetlerini, yine O'nun koyduğu ölçüler içinde tadıp O'na şükürle mukabele etmemizdir.

Allah Teâlâ, bizleri, Kendisini gerektiği gibi tanıyan ve O'na layıkıyla şükreden kullarından eylesin.

ALLAH BİR TEK OLDUĞU HÂLDE HERKESİ BİR ANDA NASIL GÖRÜYOR?

Evet, bir ve tek olan Allah Teâlâ, sadece insanları değil bütün mahlûkatı aynı anda görür. Gökleri ve yeri yaratan Yüce Rabb'imiz, gecenin bir vaktinde kalbi kırık bir mü'minin sessiz yakarışlarını duyduğu aynı anda ormanın derinliklerinde kimsenin haberdar olmadığı minicik bir karıncanın ihtiyacını da görür ve bilir. Aynı anda, dünyamızdan milyarlarca kat büyük olan yıldızları, galaksileri de görür ve tam bir düzen içinde yürütür. Allah; zamanla, mekânla veya başka bir şeyle sınırlı değildir. O'nun ilmi, kudreti sonsuzdur. Allah için hiçbir zorluk yoktur. Her an, her yerde olmak, herkesi ve her şeyi aynı anda görmek Allah'a asla zor gelmez.

Allah'ın "Nur" isminin bir yansıması olan güneş, bu konuyu anlamamızı biraz kolaylaştıracaktır. Güneş, bir tane olmasına rağmen yeryüzünün kendine bakan yüzeyindeki bütün cisimlere aynı anda ışığıyla, ısısıyla, yedi rengiyle ulaşıyor. Bununla da kalmıyor evlerimize, odalarımıza giriyor; her şeyi aynı anda aydınlatıyor ve ısıtıyor.

Güneşin şuurlu bir varlık olduğunu farz edelim. Isısı onun gücü, ışığı ilmi ve yedi rengi de işitme, görme, konuşma gibi yedi sıfatı olsun. O zaman güneş bütün cisimleri, ulaştığı bütün varlıkları aynı anda görebilir, duyabilir; onlarla konuşabilir ve onlara hükmedebilirdi. Şuursuz, akılsız, âciz, donuk bir varlık olan güneş, Nur isminin tecellisiyle aynı anda milyonlarca yerde olabiliyorsa kâinatın yaratıcısı olan Yüce Allah'ın aynı anda bütün mahlûkatı görmesi ve onlara hükmetmesi yadırganabilir mi?

Aslında Cenâb-ı Hakk'ın, kâinattaki bütün varlıkları aynı anda görmesini ve yönetmesini algılamakta zorlanmamız, Allah'ı kendimiz gibi düşmemizden kaynaklanıyor. Böyle bir düşünce, bir masa ile ustasını karşılaştırmaktan daha abes, daha mantıksızdır. Bir masa için, odanın içinde hareket etmek, canı sıkılırsa dışarı çıkıp gezip dolaşmak, otomobille veya uçakla başka şehirlere, başka ülkelere seyahat etmek imkânsız bir şeydir. Hatta o, dışarıdan bir müdahale olmazsa yerinden bir milim dahi kımıldayamaz. Bir an için bu masanın akıl sahibi olduğunu farz edelim. Sonra ona "Seni yapan usta senin gibi bir yerde sabit durmak zorunda değildir. O, dilediği gibi oturur kalkar, dilediği yere kolayca gider. Şimdi buradayken, biraz sonra başka bir yerde bulunabilir. Otomobille veya uçakla kısa bir süre içinde çok uzak şehirlere, ülkelere gidebilir." diye ustasının yaptıklarını ve yapabileceklerini anlatalım. Masa, ustasını kendisiyle kıyas eder, kendisi gibi cansız, donuk bir varlık gibi kabul ederse; onun otomobille, uçakla seyahat etmesi bir yana, bulunduğu oda içinde dilediği gibi hareket etmesini bile algılamakta zorlanacaktır.

İşte insanın kendisiyle Yüce Allah'ı kıyaslaması bundan çok daha büyük bir yanılgıdır. İnsan bir gün, hatta bir saat sonra başına ne geleceğini bilmiyor. İncecik bir duvar onun bir metre ileriyi görmesine engel olabiliyor. Bir gün yemek yemese, su içmese kımıldayacak takati kalmıyor. Bilgisi, gücü sınırlı. Allah ise yemeden, içmeden, zamandan, mekândan münezzeh; her türlü eksiklikten, kusurdan uzak. Gökleri, yeri ve bu ikisi arasındaki her şeyi yaratan O. O'nun ilmine, kudretine sınır yok. Her şeyi bilir, her şeye gücü yeter. Küçük-büyük fark etmez, bir şeyin olması için "Ol!" demesi yeterlidir. Bir baharı yaratmak, O'nun için bir çiçeği yaratmak kadar kolaydır. O'nun için, herkesi aynı anda görmek hiç zor olur mu?

Kâinata biraz dikkat ve ibretle baktığımız zaman Rabb'imizin güzel isimlerinin her yeri kuşattığını görebiliriz. Ancak mikroskopla görülebilen minicik varlıklardan insanlara kadar bütün canlıların rızkı eksiksiz ve zamanında karşılanıyor. Bu, bize Allah'ın Rahman ve Rezzak isimleriyle her yerde, her an hâzır ve nâzır olduğunu göstermiyor mu? Yine her baharda milyonlarca çiçeğin, sebze ve meyvenin; arıların, kuşların, kelebeklerin ince bir sanatla en mükemmel şekilde yaratılması; O'nun ilmiyle, kudretiyle ve bütün güzel isimleriyle her yeri kuşattığını apaçık ortaya koymuyor mu?

Rabb'imiz, bizleri, biz O'nu görmesek de O'nun her an ve her yerde bizi görüp gözettiği inancına, yani ihsan şuuruna eriştirsin.

ALLAH KUR'ÂN-I KERÎM'İ NİÇİN İNDİRMİŞTİR?

Konuya temsilî bir hikâye ile girelim. Bir padişahın iki hizmetçisi varmış. Padişah bunlardan birine harcaması için bir altın vermiş. Hizmetçi o altınla en iyisinden birkaç metrelik kumaş alıp kendine güzel bir elbise diktirmiş. Padişah, bu davranışından dolayı onu tebrik etmiş. Sonra ikinci hizmetçisini çağırmış. Ona ise bin altın vermiş, eline de bir pusula tutuşturmuş. O pusulada altınları nerelerde ve nasıl harcaması gerektiği yazıyormuş. O hizmetçi ahmaklığından bir altınla bin altın arasındaki farkı hiç düşünmemiş. Padişahın verdiği pusulaya bile bakmadan önceki hizmetçi gibi kumaşçıya gidip bin altını önüne koymuş ve ondan elbiselik kumaş istemiş. Adamın ahmak olduğunu anlayan kumaşçı ona adi bir kumaş vermiş. Hizmetçi, o kumaştan diktirdiği elbiseyi giyip doğruca padişahın huzuruna çıkmış. Padişahtan iltifat beklerken çok şiddetli bir azar işitmiş, üstelik bir de ceza görmüş.

Bu hikâyedeki padişah Yüce Rabb'imizi, birinci hizmetçi hayvanları, ikinci hizmetçi ise insanları temsil etmektedir.

Hayvanların yetenekleri ve özellikleriyle insanlarınkini karşılaştırdığımız zaman, arada bir altınla bin altın gibi büyük bir fark olduğunu görürüz. Allah, hayvanlara dar bir alanda, sınırlı bir kabiliyet vermiştir. Onlar, Allah'ın kendilerine verdiği bu kabiliyetleri yaratılış gayelerine uygun şekilde kullanırlar. İnsana ise Yüce Yaratıcı, öyle üstün kabiliyetler ve vasıflar lütfetmiş ki hayvanlarınkiyle kıyaslanamaz. Mesela bütün hayvanların aklı toplansa belki bir insanın aklına erişemez. Bunun yanında Allah; bitkilerden hayvanlara, güneşten yıldızlara kadar her şeyi insanın emrine vermiştir.

İnsanı bu derece üstün vasıflarla donatan, bu dünyada kutlu bir misafir gibi ağırlayan Yüce Allah'ın, onu kendi hâline başıboş bırakması düşünülebilir mi? Ona yaratılış gayesini, dünyaya niçin gönderildiğini, kendisine verilen o kabiliyetleri nerede ve nasıl kullanacağını anlatmaması mümkün müdür? Bir bilgisayar veya bir cep telefonu aldığımızda yanında mutlaka kullanma kılavuzu olur. Bu cihazları en verimli şekilde kullanabilmek için o kılavuzlara bakarız. Basit bir cihazın bile kılavuzu olurken Yüce Rabb'imiz çok özel donanımlarla yarattığı insanı tabii ki kılavuzsuz bırakmayacaktır ve bırakmamıştır da. İşte Rahmeti Sonsuz Yüce Yaratıcımız, önceki ümmetlere kitaplar, sayfalar gönderdiği gibi bize de Kur'ân-ı Kerîm'i, asla yanıltmayan bir pusula ve mükemmel bir kılavuz olarak indirmiştir.

Bizim için yeryüzünü muhteşem bir sofra gibi donatan, gökyüzünü göz kamaştıran yıldızlarla yaldızlayan

Rabb'imiz kimdir? Uçsuz bucaksız uzay boşluğunda, Dünya'yı bizim için güvenli bir sığınak, huzurlu bir misafirhane yapan o Zat bizden ne istiyor? Bize sunduğu sayısız nimetlere karşı O'na nasıl teşekkür edeceğiz? Yüce Yaratıcı'nın bize lütfettiği akıl, zekâ, vicdan, ruh gibi kabiliyetlerimizi nerelerde ve nasıl kullanmalıyız ki tam hakkını vermiş olalım? İşte Rabb'imiz, Kur'ân-ı Kerîm'le bize bütün bu soruların cevabını veriyor. Dünya ve âhiret saadetini kazanmanın, iyi ve olgun bir insan olup cennete ehil hâle gelmenin yollarını gösteriyor.

Öyle ise hikâyedeki ahmak hizmetçinin durumuna düşmek istemiyorsak tek sermayemiz olan hayatımızı, mukaddes kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'e göre şekillendirmeli ve Kur'ân'ın en güzel ve canlı tefsiri olan Sevgili Peygamberimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) kendimize örnek almalıyız.

Rabb'imiz, bizlere yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'i gerektiği gibi okuyup anlamayı ve yaşamayı nasip etsin inşallah.

ALLAH PEYGAMBERLERİ NİÇİN GÖNDERMİŞTİR?

Peygamberler, Allah'tan aldıkları mesajları yine O'nun kullarına, olduğu gibi ileten kutlu elçilerdir. Peygamberlik, zekâ ile çalışıp çabalamakla elde edilebilen bir paye değildir. O, ancak Cenâb-ı Hakk'ın dilemesi ve görevlendirmesi ile olur ve öyle olmuştur. Yüce Allah, Hazreti Âdem Aleyhisselâm'dan nebilerin sultanı Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'e kadar birçok peygamber göndermiştir. Hepsi de her yönden müstesna yaratılışta olan bu peygamberlerden bazıları, kendinden önceki peygamberlerin getirdiği dine tâbi olmuş, bazıları ise gelişen şartlara ve ihtiyaçlara binaen yeni bir dinle gelmiştir. Peygamber Efendimiz'in söz ve davranışlarıyla ortaya koyduğu İslâm dinî, saadet asrından kıyamete kadar gelmiş ve gelecek bütün toplumların ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir.

Peygamberlik kavramı hakkında verdiğimiz bu kısa bilgiden sonra onların gönderiliş gayesi üzerinde

durabiliriz. Dilerseniz kendi dünyamızdan bir misalle yola çıkalım. Gemilerin kaptanları, yabancı karasularına girdikleri zaman genellikle yanlarına kılavuz kaptan alırlar, çünkü bilmedikleri bölgelerde karşılarına hiç beklemedikleri tehlikeler çıkabilir. Kılavuz kaptan almadan yol alan gemilerin kaza yaptığı çok sık görülür.

İşte din alanı veya maneviyat dünyası da bizim dar aklımızla rahatça at koşturabileceğimiz bir meydan değildir. Peygamberlerin rehberliği olmasa hem fert olarak hem de toplum olarak adım başı çıkmaz yollara girecek, böylece hem dünyamızı zindana çevirecek hem de ebedî saadetimizi kaybedecektik. Nitekim bir önceki peygamberin vefat edip sonraki peygamberin beklendiği fetret dönemlerinde toplumlar hep haktan, adaletten sapmış; yerleri ve gökleri yaratan Yüce Rabb'imizi bırakıp kendi uydurdukları putlara tapmaya başlamışlardır. İslâm güneşi doğmadan önce Arabistan'da bütün değerler alt üst olmuş; hak, hukuk, adalet ayaklar altına alınmıştı. Güçsüzler eziliyor, kadınlar eşya gibi alınıp satılıyor, kız çocukları diri diri toprağa gömülüyor ve insanlar elleriyle yaptıkları putlara tapıyordu. Ne zaman ki âlemlere rahmet vesilesi olan Sevgili Peygamberimiz geldi, işte o zaman bütün değerler yerli yerine oturdu. Zaten insanlık tarihine objektif olarak baktığımız zaman, toplumların mutluluk ve güven içinde yaşadıkları gerçek medeniyetler, hep peygamberlerin önderliğinde inşa edilmiştir.

Gerek Peygamber Efendimiz gerekse O'ndan önceki peygamberler, Allah'ın vahiy yoluyla bildirdiği hususların

nasıl uygulanacağını bizzat yaşayarak ümmetlerine göstermişlerdir.

O hâlde bize düşen, Sevgili Peygamberimiz'in gösterdiği apaydınlık yoldan milim sapmadan yürümeye ve Rab'imizin rızasını kazanmaya çalışmaktır.

Rabb'imiz, bizi, sırat-ı müstakim olan bu yoldan ayırmasın ve bize bu yolda yürümeyi kolaylaştırsın.

PEYGAMBERLERİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Peygamberler, her yönden seçkin ve üstün vasıflara sahip kişiler olmakla birlikte beşerî ihtiyaçlar yönüyle onlar da bizim gibi birer insandır. Onlar da acıkır, susar; bizim acı çektiğimiz yerde acı çeker, hastalanır ve vakti gelince de vefat ederler. Allah Teâlâ peygamberleri, özellikle insanlar arasından seçmiş ki yer yönden onlara örnek olabilsinler. Eğer Rabb'imiz elçilerini melekler arasından seçseydi hem bize tam örnek olamazlardı hem de "Onlar melek, biz ise insanız." türünden bazı itirazlara kapı açılabilirdi. Onun için Cenâb-ı Hak, peygamberlerini kendi ümmetleri içinden seçmiştir.

İnsan olmasına peygamberler de bizim gibi insandırlar, ama Yüce Allah onları çok özel donanımlarla yaratmıştır. Onlar, bütün güzel vasıflara sahip olmakla beraber, akıl ve anlayış bakımından da diğer insanlarla kıyaslanmayacak kadar ileridedir. Allah, onlara peygamberlik gibi çok ağır bir sorumluluğu taşıyabilmeleri için zekâ ile

çalışıp çabalamakla asla elde edilemeyecek çok üstün özellikler vermiştir.

Meselenin önemli bir yönü de şudur: Hiçbir peygamber, kendi kafasından bu insanlığı kurtarmak için bir sistem kurayım diye düşünmemiştir. Onlara bu sorumluluk, Allah tarafından verilmiş ve onlar da Allah'a kayıtsız şartsız itaat etmişlerdir. Kendi şahsi duygu ve düşüncelerinden tamamen sıyrılıp tam anlamıyla Rablerine teslim olmuşlardır. Onlar için Allah'ın muradını yerine getirmenin ötesinde bir duygu ve düşünce asla söz konusu olmaz. Bu, onların Rabbanî olmasının gereğidir.

Peygamberlerin diğer bir ortak özelliği de hasbî olmalarıdır. Onlar, nice sıkıntılarla, yerine göre ölümü dahi göze alarak yaptıkları vazifelerine karşılık, maddî-manevî hiçbir ücret talep etmezler. Yüce Allah, "Sizden bir ücret istemeyen, sizden hiç menfaat beklemeyen, dosdoğru yolda yürüyen bu kimselere uyun."[3] mealindeki âyetle onların bu yönünü vurgulamıştır.

Peygamberler, gerek irşad ve tebliğ vazifesini yaparken gerekse diğer ibadetlerinde hep ihlâsla hareket etmişlerdir. Allah'ın hoşnutluğunu elde etme, O'nun rızasını kazanma dışında hiçbir beklentileri olmamıştır. Bir büyüğümüzün ifadesiyle söylersek Allah için başlamış, Allah için işlemiş ve hep O'nun rızası dairesinde hareket etmişlerdir.

Peygamberlerin diğer bir özelliği de insanları Allah'ın dinine; güzel öğütlerle, tatlı ve sade bir dille davet etmeleridir.

[3] Yasin Sûresi, 21. âyet

Onlar, anlatacaklarını kimseyi kırmadan, incitmeden, olabildiğince açık ve yumuşak bir üslûpla ortaya koymuşlardır. Böylece muhataplarının hem aklına hem gönlüne hitap ederek onları imana, hak ve hakikate uyarmaya çalışmışlardır.

Onların en önemli ve ortak bir özelliği de ayrı zamanlarda ve farklı toplumlarda yaşamalarına rağmen, hepsinin de tevhid hakikatini haykırmasıdır. Bütün peygamberler, ümmetlerini eşi benzeri olmayan, yerlerin ve göklerin yegâne yaratıcısı ve hâkimi, bir ve tek olan Allah'a itaat ve ibadet etmeye çağırmışlardır. "Lâ ilâhe illallah" hakikatini kalplere ve kafalara nakşetmek, onların en önemli ve ortak gayesi olmuştur.

Bunların dışında peygamberlerin sıdk, emanet, ismet, fetanet ve tebliğ gibi çok önemli ortak sıfatları vardır. Sıdk, hem doğruluk hem de birine veya bir düşünceye, bir davaya bağlılık anlamına gelir. Bütün peygamberler hem insanlara hem de Allah'a karşı hep doğru sözlü olmuşlardır. Yalan, onların rüyalarına bile girmemiştir. Aynı zamanda Allah davasına son nefeslerine kadar sadık kalmışlar, hakikatten zerre kadar sapmamışlardır.

Emanet; kendisine verilen bir şeyi sahibine iade edinceye kadar koruyan, güven ve itimat insanı anlamına gelir. Peygamberler, Allah'ın kendilerine emanet ettiği hakikatleri, canları pahasına korudukları gibi insanlara da hep güven ve itimat telkin etmişlerdir. Peygamber Efendimiz'in henüz peygamber olmadan "Muhammedü'l-Emin" (özü sözü bir, her yönden güvenilir, dosdoğru insan) unvanını almış olması, buna en güzel misaldir.

İsmet; namuslu ve iffetli olma, her türlü günahtan arınmış olma gibi anlamlara gelir. Allah Teâlâ, peygamberlerini gizli veya açık her türlü günahtan korumuştur. Bütün peygamberler günahsız ve masumdur.

Fetanet; üstün akıl, zihin açıklığı, çok hızlı ve doğru anlama ve kavrama gibi anlamlar ifade eder. Peygamberlerin fetaneti, en yüksek bir deha ile dahi ulaşılamayacak seviyededir. Çünkü onlar, vahyi eksiksiz ve tam idrak edebilmeleri için doğrudan doğruya Allah tarafından desteklenmişlerdir. Onların fetaneti, bir İslâm âliminin ifadesiyle ancak "peygamber mantığı" olarak adlandırılabilir.

Peygamberlerin gönderiliş amacı, Allah'ın dinini insanlara tebliğ, yani duyurmadır. Onlar da bu vazifeyi her türlü tehlikeyi göze alarak tam anlamıyla yerine getirmişlerdir. O kadar ki tebliğ, onlar için yaşama gayesi olmuştur. Bu vazifeleri bitince de bir an önce Rablerine kavuşmayı dilemişlerdir.

Rabb'imiz, başta Nebiler Sultanı Peygamber Efendimiz olmak üzere bizleri o hidayet rehberlerinin yolundan ayırmasın. O büyük hesap gününde şefaatlerinden mahrum bırakmasın ve cennette bizi o kutlu elçilere komşu eylesin inşallah.

ALLAH TEÂLÂ'NIN BİZİM NAMAZIMIZA NE İHTİYACI VAR?

Yüce Rabbimiz, Kur'ân-ı Kerîm'in pek çok âyetiyle bize emrettiği namaz; olgun ve güzel insan olmanın, Allah'a karşı saygılı, iyi bir kul olmanın gereğidir. Şuurla kılınan namaz, insanı her türlü kötülükten alıkoyar. Onun için namaz, asla terk edilmemesi gereken en önemli ve en faziletli ibadetlerin başında gelir. Bundandır ki Sevgili Peygamberimiz namazı, "dinin direği"[4] olarak nitelendirmiştir.

İsterseniz Peygamber Efendimiz'in, o güzel ve özlü sözünü biraz açalım. Eskiden insanlar çadırdan yapılan evlerde barınıyorlarmış. Bu çadırların ortasında, kalınca bir direk bulunuyormuş ve çadırı ayakta tutan bu direkmiş. Direk kırılır veya devrilirse çadır da göçüyormuş. İşte "Namaz dinin direğidir." kutsi sözü; İslâm binasının ve iman evinin ancak namazla sağlam kalabileceğini, böyle bir benzetme ile gayet veciz biçimde anlatmıştır.

Namazın bizim için ne kadar hayatî bir ihtiyaç olduğunu vurguladıktan sonra gelelim yazımıza konu olan soruya.

[4] Tirmizi, İman: 8

Tabii ki Yüce Allah'ın ne bizim namazımıza ne orucumuza ne de başka ibadetlerimize ihtiyacı vardır. Nasıl olabilir ki yerde ve gökte ve bu ikisi arasında ne varsa hepsini yaratan O'dur. İhtiyacı olan bizleriz. Nasıl ki sağlığımızı koruyabilmek, zinde ve güçlü kalabilmek için dengeli beslenmeye ihtiyacımız var. Bir iki öğün yemek yemesek dizlerimizin bağı çözülür, takatimiz kesilir. Aynen onun gibi ruhumuzun da manevî gıdalara ihtiyacı vardır. Onun gıdası ise başta namaz olmak üzere Rabb'imizin bizden istediği ibadetleri ve güzel işleri yerine getirmek; bize sayısız nimetler veren Rabb'imize çokça şükretmek ve her vesile ile O'nu anmaktır.

Yine de akla "Allah'ın bizim ibadetlerimize ihtiyacı olmadığı hâlde niye ısrarla namaz kılmamızı istiyor?" diye bir soru gelebilir. Bunu bir misalle anlatmaya çalışayım. Diyelim ki yememize içmemize dikkat etmediğimiz, mevsimine uygun giyecekler giymediğimiz veya sağlığımızı koruma adına başka bir ihmalimiz olduğu için hastalandık ve doktora gittik. Doktor bizi bir güzel muayene etti. Hastalığımızı ve sebebini teşhis ettikten sonra bize bir reçete yazdı. Ardından da hastalığın iyileşmesi için reçetede yazılan ilaçları alıp düzenli şekilde kullanmamız hususunda sıkı sıkı tembih etti: "Bu ilaçları kullanmayı sakın ihmal etme. İlaçlarını zamanında ve düzenli şekilde al. Bundan sonra da yemene içmene dikkat et. Öyle abur cubur şeyler yeme. Dengeli ve düzenli beslenmeye özen göster." diye tavsiyelerde bulundu. Şimdi bizim iyileşmemiz için çırpınan o doktora; "Ya Doktor Bey, benim bu ilaçları

kullanıp kullanmamamın sana ne faydası var? Niye böyle ısrar ediyorsun?" desek hem büyük bir haksızlık yapmış hem de komik duruma düşmüş olmaz mıyız?

İşte bizi yoktan var eden ve en güzel surette yaratan Rabb'imiz de bizim dünyada ve âhirette huzurlu ve mutlu olabilmemiz için neye ihtiyacımız olduğunu bizden daha iyi biliyor. Öyleyse bize, namaz başta olmak üzere Rabb'imizin emrettiği ibadetleri büyük bir istekle yerine getirmek düşmez mi?

Rabb'im bizi dosdoğru yola; peygamberlerin, sıddıkların yoluna hidayet eylesin. Bir kere hidayete erdirdikten sonra da ebediyen kalplerimizi başka yönlere kaydırmasın. Ayaklarımızı, hak din olan İslâmiyette sabit kılsın.

NAMAZ KILMAYI ÇOK İSTİYORUM AMA NEFSİME AĞIR GELİYOR. BANA NE TAVSİYE EDERSİNİZ?

Namazı arzu etmek, kişinin içinde parıldayan iman nurunun dışa yansıması, Allah'a olan sevginin ve bağlılığın apaçık bir göstergesidir. Ne var ki nefis ve şeytan, türlü türlü tuzak ve hilelerle insanı doğru yoldan saptırmaya ve namaz gibi güzel amellere mâni olmaya çalışır. Bunlara karşılık Rabb'imiz; bize akıl, vicdan, irade, sabır ve dua gibi güçlü savunma mekanizmaları vermiştir. Bunları yerli yerinde ve akıllıca kullanırsak Allah'ın izniyle nefis ve şeytanın tuzağına düşmekten rahatlıkla kurtulabiliriz.

Namaz kılmanın nefse ağır gelmesinin birinci sebebi, sanki sonsuza kadar yaşayacakmışız veya ölüm bize çok uzakmış gibi bir yanılgıya kapılmamızdır. Hâlbuki biliyoruz veya bilmemiz gerekir ki ölümün ne zamanı ne de yaşı vardır. Her an Rabb'imizden "Gel!" çağrısını alabiliriz. O hâlde Rabb'imizin bize verdiği altın değerindeki yirmi dört saatten bir saati, bize ebedî bir saadeti kazandıracak gayet hoş, rahat ve güzel bir hizmet için niye harcamayalım?

Nefsimiz bize her gün her gün beş vakit namaz kılmayı zor gösteriyor. Ama her gün yemek yiyor, su içiyor, havayı teneffüs ediyoruz. Bunlar bize hiç bıkkınlık vermiyor, zor gelmiyor; aksine ihtiyaç tekrar ettiği için her seferinde lezzet alıyoruz, değil mi? İşte kalbimizin ve ruhumuzun gıdası olan beş vakit namaz da böyle ciddi bir ihtiyaçtır. Özellikle dünyevî işlerden sıkıldığımız zamanlar, namaz bizim için en güzel teneffüstür. Böyle bir teneffüsten mahrum kalmak istemeyiz herhalde.

Bir de nefis ve şeytan, geçmişte kıldığımız ve gelecekte kılmamız gereken bütün namazları önümüze koyup "Ya bunun sonu yok, kıl kıl bitmez." diye gözümüzü korkutmak istiyor. Hâlbuki geçmişte kıldığımız namazların külfeti gitmiş, sevabı ve lezzeti kalmış. Gelecek günler ise henüz gelmemiş. Biz sadece içinde bulunduğunuz günün, hatta vaktin namazından sorumluyuz. Eğer yatsı vakti girmişse yatsı namazını kıldığımız zaman, sabah vaktine kadar sorumluluğumuz kalmıyor. Sabah namazını kılınca da öğle vaktine kadar üzerimizden borç kalkıyor. İbadet açısından sadece içinde bulunduğumuz günü düşünürsek Rabb'imizin bize verdiği sabır gücüyle hiç zorlanmadan vazifemizi yerine getirebiliriz.

Namaza karşı nefsimizin isteksiz davranmasının bir sebebi de namazın mükâfatını göz ardı etmesidir. Hâlbuki Yüce Rabbimiz, namaza ve diğer salih amellerimize karşılık bize cennet gibi bir ücret vadediyor. Bizi yoktan var eden ve sahip olduğumuz her şeyi kendisine borçlu olduğumuz Rabb'imizin rızasına ermek ve bize vadettiği ebedî

cenneti kazanmak için, lezzeti külfetinden daha fazla olan o azıcık sıkıntıya katlanmaya değmez mi?

Bazen de nefsimiz, bizi namazdan alıkoymak için dünyevî meşguliyetlerimizi karşımıza çıkarıyor. "Şimdi işlerin var. Bak imtihanlara çalışman, şu işi yapman, bunu bitirmen gerekiyor." diye bizi kandırmaya çalışıyor; sanki her dakikamızı değerlendiriyormuşuz da günde bir saati namaza ayırdığımız zaman işlerimiz aksayacakmış gibi. Öyle bile olsa biz bu fâni dünyada sonsuza dek kalmak için yaratılmadık ki. Asıl ve kalıcı olan öbür dünya. Allah bizi dünyaya ebedî saadeti kazanmamız, namazla ve diğer ibadetlerle cennete ehil hâle gelmemiz için göndermiş. Asıl vazifemiz Allah'a ibadet. Kaldı ki beş vakit namazımızı kıldığımız takdirde zamanımız bereketlenecek, arada yaptığımız bütün işler de güzel bir niyetle ibadet hükmüne geçecek. Bu hususta biraz gayret, biraz sabır ve biraz irade gerekiyor. O zaman, Allah'ın inayetiyle namaz kılmak bize zor gelmeyecek, aksine büyük bir haz ve huzur verecektir.

Rabb'imiz, Peygamber Efendimiz'in "gözümün nuru" diye övdüğü beş vakit namazı, zamanında ve şuurluca eda etmeyi nasip etsin.

NAMAZIN BEŞ VAKTE AYRILMASININ HİKMETİ NEDİR?

Sorunun cevabına geçmeden önce önemli gördüğümüz bir hususu hatırlatalım. İbadetlerin asıl gerekçesi ve sebebi Allah'ın emridir. Biz bütün ibadetlerimizi Allah emrettiği için yaparız. Beş vakit namaz da böyledir. Bizi yaratan Rabb'imiz; bizim zaaflarımızı ve ihtiyaçlarımızı gözeterek bize beş vakit namazı miraç hediyesi olarak vermiştir. Kul olarak bize düşen de Rabb'imizin bu hediyesini bir göz aydınlığı kabul ederek öpüp başımız üstüne koymaktır.

Peygamber Efendimiz'in "dinin direği" olarak nitelendirdiği namazın, her gün belirli zamanlarda ve beş vakitte eda edilmesinin pek çok hikmeti vardır. Bunlardan birkaçını, dinî kaynaklarımızdan istifade ile anlatmaya çalışalım.

Birincisi: Allah, insanı, Rabb'ini bilip tanısın ve O'na kulluk yapsın diye yaratmıştır. Namaz ise fikir, zikir (Allah'ın yüce adını anma), şükür başta olmak üzere bütün ibadetleri içine alan çok özlü ve kapsamlı bir ibadettir. Namazla insan, sadece kendisinin değil, bütün mahlûkatın

ibadetlerini, zikirlerini, şükürlerini, dualarını halife sıfatıyla Allah'a takdim eder. Böyle daha pek derin ve engin anlamları içeren namazla günde beş defa Rabb'imizi anmak, Allah Teâlâ'nın büyüklüğünü, yüceliğini düşünmek; O'nun sonsuz nimetlerine karşılık şükranlarımızı arz etmek insan olmanın ve kulluğumuzun bir gereğidir.

İkincisi: Ruhlar âleminde hepimiz Allah Teâlâ'nın "Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?" hitabına "Evet, Sen bizim Rabb'imizsin." diye söz vermiştik. Ancak günlük hayatın koşuşturmaları arasında bazen gaflete dalıp Rabb'imize verdiğimiz kulluk sözümüzü unutabiliyoruz. İşte beş vakit namazla biz, her gün beş kere Rabb'imizin huzuruna çıkıyor "Ben Sen'in âciz, günahkâr kulunum; Sen ise benim Rahîm, Kerîm Rabb'imsin." diyerek ahdimizi yeniliyoruz.

Üçüncüsü: Beş vakit namazla günümüzü beş nurlu zaman dilimine ayırıyor; sabah namazından önce, sabah namazından sonra; öğle namazından önce, öğle namazından sonra; ikindiye doğru, ikindi vakti, ikindiden sonra diyerek işlerimizi namaza göre planlıyoruz. Böylece hem zamanın değerini daha iyi anlıyor hem de iki namaz arasında yaptığımız günlük işlerimize ibadet rengi kazandırıyoruz. Beş vakit namazla bütün gününü nurlandıran ve hayatını ibadete çevirenlere ne mutlu!

Dördüncüsü: Hepimizin zaafları var. Zaman zaman Rabb'imizin her an bizi görüp gözettiğini unutup günaha girebiliyoruz. Peygamber Efendimiz'in nurlu beyanları

içinde evimizin önünden akan bir ırmakta beş kere yıkanıyor gibi beş vakit namazla manevî kirlerimizden arınma imkânı buluyoruz. Her namazda iki namaz arasındaki günahlarımız için Rabb'imizden af ve mağfiret diliyor; dinî ve dünyevî vazifelerimiz için âdeta şarj oluyor, moral depoluyor, sonra da aşk ve şevk içinde işimizin başına dönüyoruz.

Beşincisi: Namaz vakitlerinin her biri, Cenâb-ı Hakk'ın çok önemli tasarruflarının ve sonsuz lütuflarının dönüm noktası olan büyük inkılâpları, olayları hatırlatır. Meselâ sabah namazı vakti; ilkbahar mevsimini, insanın anne karnına düştüğü anı, göklerin ve yerin yaratılışının birinci gününü hatırlatır. Öğle vakti; yaz mevsimini, insanın dünya hayatına gelişini ve gençlik dönemini hatırlatır. İkindi vakti; sonbahar mevsimini, insanın ihtiyarlık dönemini ve Peygamberimiz'in saadet asrını hatırlatır. Akşam vakti; sonbaharın sonunda pek çok mahlûkun (bitkilerin, hayvanların) yok olmasını, insanın vefat zamanını, kıyametin başlangıcını hatırlatır. Yatsı vakti; kışın beyaz kefeni ile âdeta ölmüş olan yeryüzünü örtmesini, ölen insanın geride kalan bütün izlerinin silinip gitmesini, kıyametin kopmasıyla bu imtihan dünyasının tamamen yok olmasını hatırlatır. İkinci sabah vakti ise öldükten sonra dirilmeyi hatırlatır.

Her biri böyle büyük olayların başlangıcını ve dönüm noktasını hatırlatan beş vakitte namaz kılmanın ne kadar lüzumlu ve ne kadar uygun olduğu gayet açık değil midir?

Altıncısı: Beş vakit namaz, insanın günlük hayatı içinde ruhen canlı kalabilmesi, gerçek huzuru ve mutluluğu

yakalayabilmesi adına da çok büyük bir önem taşır. İnsan âcizdir, zayıftır; buna karşılık ihtiyaçları sınırsızdır. Havaya, suya, güneşe; dinlemeye, konuşmaya, yemeye, içmeye, sağlığa, huzura, şefkate muhtaçtır. Bütün bu ihtiyaçlarının yanında insanı gün boyu bekleyen işleri, sorumlulukları vardır. Dışarı adımını attığı veya güne başladığı andan itibaren insan, kendini ne gibi sürprizlerin beklediğini bilemez. Onun için güneş doğmadan önce müezzinlerin "Namaz uykudan hayırlıdır." ikazıyla yatağından fırlayıp abdest alarak sabah namazıyla Rabb'imizin huzuruna durmak, O'nun sonsuz Rahmetine, inayetine sığınmak ne kadar lüzumlu, ne kadar yerinde bir ibadettir.

Sabah namazıyla büyük bir moral depolayan insan, evinde, okulunda, işyerinde kendine ait sorumlulukları ibadet şuuruyla yerine getirmeye koyulur. Tam gündelik işlerin arasında yorulduğu bir anda öğle ezanı onu huzura davet eder. Daha abdest alıp namaza hazırlanırken üzerindeki stresi, yorgunluğu bir ölçüde atar. Ardından Rabb'inin huzuruna koşar, o saate kadar Allah'ın lütfettiği nimetlere öğle namazıyla şükreder ve günün diğer yarısı için el açıp dua dua yalvarır.

Günlük işlerin genellikle sona erdiği ve güneşin batmaya yüz tuttuğu ikindi vakti, bir kere daha seccadesine koşar. Dünyanın geçiciliğini düşünür ve ebedî olan Zat'a yönelir.

Akşam vakti güneşin batışıyla dünyanın ve dünyalık her şeyin fâniliğini iyice anlar, yüzünü âlemlerin Rabb'i,

din gününün sahibi Baki olan Allah'a çevirir; akşam namazı için O'nun huzurunda el bağlar, "Ancak Sana ibadet eder, ancak Sen'den yardım isterim." der ve gerçek huzuru yakalamaya çalışır.

Gündüzün yerini tamamen geceye bıraktığı yatsı vakti; gündüzü geceye, yazı kışa çeviren Cenâb-ı Hakk'ın büyüklüğünü düşünür. İhtiyaçlarını; aya, güneşe, yıldızlara hükmeden, kudreti ve rahmeti sonsuz Rabb'ine arz eder. Allah'ın huzurunda geride kalan günün muhasebesini yapar, bilerek veya bilmeyerek işlediği günahları ve kusurları için Rabb'inden af ve mağfiret diler. Ölüme benzeyen uykuya geçmeden önce imanını ve ahdini bir kere daha yeniler. O günün defterini güzel bir amelle noktalar.

Peygamber Efendimiz, incilerden mercanlardan daha kıymetli kutlu sözlerinden birinde "Namaz mü'minin miracıdır." buyuruyor. Başka bir hadislerinde de Peygamberimiz'in "gözümün nuru" diye zikrettiği beş vakit namazın güzelliğini, kıymetine uygun şekilde anlatmak mümkün değil. Ancak bu kadarı bile beş vakit namazın bizim için ne kadar hoş, lezzetli, lüzumlu bir ibadet olduğunu ve namaz vakitlerinin ne kadar hikmetle ve tam yerli yerinde ayarlandığını gösteriyor.

Rabb'imiz, her namazımızı Kendisine bir adım daha yaklaşmaya ve rızasına ulaşmaya vesile kılsın. Namazlarımızı miraç eylesin.

KUR'ÂN-I KERÎM HİÇBİR DEĞİŞİKLİĞE UĞRAMADAN GÜNÜMÜZE KADAR NASIL ULAŞTI?

Bu sorunun cevabını tam anlayabilmek için Kur'ân'ın indirilme ve kayıt altına alınma sürecinden biraz haberdar olmamız gerekir. Kur'ân âyetleri bildiğimiz gibi Allah tarafından, Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem), dört büyük melekten biri olan Cebrail Aleyhisselâm aracılığıyla vahiy yoluyla indirilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in indirilişi, bir defada olmayıp Hazreti Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberlik vazifesinin verilişinden vefatına kadar geçen yirmi iki yıllık süreye yayılmıştır.

Cebrail Aleyhisselâm, Allah'tan aldığı mesajları, Peygamber Efendimiz'e, Kur'ân vahyine özgü bir tarzda bildiriyordu. Vahiy tamamlanınca, Cebrail Aleyhisselâm'ın getirdiği âyetler, Peygamber Efendimiz'in hafızasına âdeta demir harflerle yazılmış gibi çok net bir şekilde yerleşiyordu. Cebrail Aleyhisselâm, her seferinde getirdiği âyetlerin hangi sûrede, hangi sırayla yer alacağını da bildiriyordu.

Peygamber Efendimiz, gelen âyetleri bir daha asla unutmayacak şekilde ezberlediği gibi bunları vahiy kâtiplerine; deri, yassı taşlar, tahta levhalar gibi malzemelere yazdırıyordu. Yazdırdığı âyetleri vahiy kâtiplerine okutup doğruluğunu kontrol ediyordu. Sûreler tamamlandıktan sonra da ayrı malzemelerde, parça parça yazılı bulunan âyetleri o günün şartlarına göre en uygun malzemelere sayfalar hâlinde temize çektiriyordu. Ayrıca nazil olan âyetleri ilk fırsatta ashabına da okuyordu. Sahabi efendilerimiz okunan âyetleri dikkatle dinliyor, yazma bilenlerden bir kısmı bunları kaydediyor, birçoğu da ezberliyordu. Ayrıca Peygamber Efendimiz, gerek namaz kıldırırken gerekse vaaz ve sohbetlerinde bu âyetleri sık sık okuyordu. Böylece sahabiler de ezberlerini kontrol etme ve hataları varsa düzeltme imkânı buluyorlardı.

Bunun dışında her yıl Ramazan ayında, o zamana kadar inen sûre ve âyetleri, Peygamber Efendimiz, Cebrail Aleyhisselâm'a; Cebrail Aleyhisselâm da Peygamber Efendimiz'e okuyarak mukabele ediyorlardı. Müslümanlar arasında bugün de devam eden mukabele âdeti buradan gelmiştir. Vefatından önceki son Ramazan ayında Peygamber Efendimiz, Kur'ân-ı Kerîm'i, Cebrail Aleyhisselâm ile baştan sona iki defa mukabele etmişlerdir. Bu mukabeleler sırasında Kur'ân'ı çok iyi bilen bazı sahabiler de hazır bulunmuştur. Kısaca ifade etmek gerekirse Kur'ân, Peygamber Efendimiz'in sağlığında hiç tereddüde meydan vermeyecek şekilde kayıt altına alınmıştır.

Sevgili Peygamberimiz, vefatından bir süre önce de Kur'ân'ı, güzide ashabına emanet etmiştir. İnsanlık için

sonsuz bir nur kaynağı olan Kur'ân'ı koruma hususunda, sahabi efendilerimiz de Peygamber Efendimiz gibi olağanüstü titizlik göstermişlerdir. Nitekim Hazreti Ebû Bekir'in halife olduğu dönemde, Kur'ân bütün tazeliğiyle hafızalarda iken Hazreti Ömer'in teklifiyle bir komisyon kuruldu. Bu komisyonun görevi, o güne kadar ayrı sayfalarda dağınık olarak bulunan Kur'ân metinlerini bir araya toplayıp tek bir kitap hâline getirmekti. Hazreti Ebû Bekir, bu komisyonun başkanlığına, sahabeden çok iyi bir hafız olan Zeyd bin Sabit'i tayin etti.

Zeyd bin Sabit, bugün için bile ileri seviyede diyebileceğimiz çok titiz bir çalışma ile Kur'ân metinlerini, eksiksiz olarak bir araya getirdi. Böylece Kurân-ı Kerîm, ilk defa tek bir kitapta toplanmış oldu. Buna Mushaf adı verildi. Hazreti Osman döneminde, içlerinde Zeyd bin Sabit'in de bulunduğu başka bir komisyon, yine çok titiz bir çalışma ile bu Mushaf'ı esas alarak ondan dört veya yedi nüsha çoğalttı. Bu nüshalar, imla ile ilgili çok küçük düzeltmelerin dışında ana Mushaf'la aynı idi. Çoğaltılan nüshalardan biri Medine'de alıkonuldu, diğerleri o günün en önemli İslâm merkezlerine gönderildi.

Bu işlemlerin yapıldığı dönemde, Kur'ân'ı baştan sona veya kısmen ezberleyen pek çok hafız sahabi hayattaydı. Yazılan yeni Mushaflar, mescitlerde okunmuş ve sahabenin de tasdikinden geçmişti. Bugün elimizde bulunan Kur'ân-ı Kerîm'ler, o nüshalar esas alınarak çoğaltılmıştır. Ayrıca, Peygamber Efendimiz'in saadet asrından bu yana, Kur'ân, en güçlü hafızlar tarafından da kesintisiz şekilde mukaddes bir emanet olarak hep taşınagelmiştir.

Kur'ân'ın, hiç değişmeden günümüze kadar ulaştığına ve kıyamete kadar aynı şekilde muhafaza edileceğine en büyük delil yine Kur'ân'ın kendisidir. Çünkü Yüce Allah, Hicr Sûresi'nin dokuzuncu âyetinde mealen "Hiç şüphe yok ki o zikri (Kur'ân'ı), Biz indirdik, onu koruyacak olan da Biz'iz." buyurmuştur.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân'ı mucizevî şekilde koruduğu gibi, o mukaddes ve yüce Kitap'la bizi yanlışa düşmekten, nefsin ve şeytanın hile ve tuzaklarından da muhafaza ediyor. Nitekim Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtü vesselâm) bir hadis-i şeriflerinde bu hakikati şöyle ifade buyurmuştur: "Size iki şey bırakıyorum. Bunlara uyduğunuz müddetçe asla sapıtmayacaksınız: Allah'ın Kitab'ı ve Resûlünün sünneti."[5]

Rabb'imiz, bizleri Kur'ân ve sünnet yolundan ayırmasın.

---

[5] Muvatta, Kader 3, (2, 899)

KUR'ÂN İLİMLERE İLİMLER DE KUR'ÂN'A TERS DÜŞER Mİ?

Kur'ân ve ilim konusunda şimdiye kadar birçok araştırma yapılmış ve ciltler dolusu kitaplar kaleme alınmıştır. Meseleye objektif bakan ilim adamlarının hepsi, Kur'ân-ı Kerîm'in ilimlerin hep birkaç adım önünde gittiğini görmüşler, hayret ve hayranlıkla, "Bu kitap ancak Allah kelamı olabilir." demekten kendilerini alamamışlardır.

Ayrıntıları o kitaplara havale ederek konuyu ana hatlarıyla ele almaya çalışalım.

Kâinatı ve İnsanı Yaratan da Kur'ân-ı Kerîm'i Gönderen de Allah'tır

Atomdan insana, insandan dev gök cisimlerine kadar kâinattaki canlı cansız, küçük büyük bütün varlıklar; kudret kalemiyle yazılmış birer kitaptır. Ancak çok hassas mikroskoplarla görülebilen bir tek DNA hücresinin dev bir ansiklopediyi dolduracak kadar bilgi ihtiva ettiğini

söylüyor bilim adamları. O hâlde rahatlıkla diyebiliriz ki kâinat, içinde milyonlarca irili ufaklı kitapları barındıran muhteşem ve büyük bir kütüphanedir.

İşte Kur'ân-ı Kerîm, bu muhteşem kâinat kitabını ve âdeta tek başına küçük bir kâinat olan insanı anlamamız için Allah tarafından gönderilmiş yanılmaz ve yanıltmaz bir rehberdir. Biz; kâinatın başıboş olmadığını, göklerin, yerin ve bu ikisi arasındaki her şeyin kimin tarafından, niçin ve nasıl yaratıldığını; insanın yeryüzünde Rahmeti Sonsuz'un aziz bir misafiri olarak bulunduğunu hep o Ezelî Rehber'den öğrendik ve öğreniyoruz. Kısacası insan, kâinat ve Kur'ân; sonsuz ilim sahibi Allah Teâlâ'nın ilim ve kudret kalemiyle yazılmış ve birbirini tamamlayan kitaplardır. Bunların birbiriyle çelişmesi nasıl düşünülebilir?

İlimlerin Kaynağı Kâinat Kitabıdır

Fizik, kimya, biyoloji, tıp, astronomi gibi bütün müspet ilimlerin kaynağı kâinat kitabıdır. Allah Teâlâ kâinatı çok ince hesaplarla, belli bir plan ve programa göre harika bir surette yaratmıştır. Bir tohumun, toprağın bağrında gelişip meyve veren bir ağaç hâline gelmesi; güneşin, gezegenlerin, yıldızların, kısacası kâinattaki her şeyin uyum ve ahenk içinde işlemesi için sabit, değişmez, mükemmel kanunlar koymuştur. Kâinattaki bu mükemmel işleyiş ve o işleyişi sağlayan sabit kanunlar olmasa yukarıda bir kısmını zikrettiğimiz ilimler nasıl ortaya çıkardı? İlim adamları var olan bu harika sistemleri, yapıları, canlı ve cansız

varlıkları; bunların birbiriyle olan ilişkilerini araştırıyor, sonra onları isimlendiriyor veya belli formüllerle ifade ediyor. Bir kısım analiz ve sentezlerle bazı sonuçlara gidiyor. Mesela Newton yer çekimi kanununu, Archimedes suyun kaldırma kuvvetini keşfediyor. Bu kanunlar, onlar keşfetmeden önce de vardı ve kusursuz bir şekilde işliyordu. Sonra da işlemeye devam etti ve Allah Teâlâ'nın dilediği süreye kadar da devam edecek. Bütün ilim dalları için böyle yüzlerce misal getirilebilir.

Öyle ise kaynağını Allah'ın yarattığı sistemlerden, kanun ve kurallardan olan ilimlerle, Allah'ın Kelam sıfatının tecellisi olan Kur'ân nasıl çelişir? Eğer herhangi bir hususta ilimlerin ortaya koyduğu sonuçlarla Kur'ân âyetleri arasında bir çelişkiden söz ediliyorsa burada ya ilimler o alanda henüz yeterli seviyeye ulaşamamıştır ya da Kur'ân âyetleri yanlış yorumlanıyordur. Bunun dışında üçüncü bir şık düşünülemez.

Kur'ân İlimler İçin de Değişmez Bir Ölçüdür

Gerek sosyal bilimlerde gerekse fen bilimlerinde ilim adamlarının ortaya koyduğu kanunlar ve kurallar zamanla eskiyip değişebilmektedir. Mesela bir ülkenin, alanında en iyi ve en ünlü hukukçuları bir araya gelip bir anayasa hazırlıyor. Daha hazırlanmasının üzerinden üç-beş yıl geçmeden anayasanın yetersiz olduğu veya bazı maddelerinin hatalı olduğu görülüyor. Ardından bir kısım eklemeler, çıkarmalar ve değiştirmeler yapılıyor. Bir süre sonra o

anayasa delik deşik oluyor ve toptan çöpe atılıp yeni bir anayasa hazırlama yoluna gidiliyor.

Fen bilimlerinde de düne kadar kesin doğru kabul edilen bazı hususların bugün yanlış olduğu anlaşılıyor. Mesela yakın zamana kadar bilim adamları, maddenin en küçük parçasının molekül olduğunu iddia ediyordu. Hâlbuki günümüzde atom bile parçalara ayrılabilmektedir. Bugün bilim adamlarınca kesin doğru kabul edilen pek çok şeyin de ileride yanlış olduğu ortaya çıkabilir. Ancak Allah'ın kanunlarında hiçbir değişiklik olmadığı gibi en küçük bir arıza ve aksama da görülmez. Kâinatın ilk yaratılışından itibaren Yüce Rabb'imizin ortaya koyduğu kanunlar, milyarlarca yıldan beri hiç değişmeden ve aksamadan işlemektedir. Nitekim "Allah'ın, öteden beri süregelen kanunu budur. Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın."[6] mealindeki âyet-i kerime bu hakikate işaret etmektedir.

Kâinat kitabının ezelî bir tercümesi olan Kur'ân hakikatleri de aynen böyledir. Kur'ân'da; insanın ve kâinatın yaratılışından kıyamete, oradan da ölüm ötesi sonsuz hayata kadar her şey önemine göre bazen açık bazen kapalı ama mutlaka en doğru şekliyle ifade ve beyan edilmiştir. Dolayısıyla her zaman hata payı olabilecek ilmî araştırmalar, Kur'ân âyetleri için ölçü olamaz. Aksine ilimler, Kur'ân'a yaklaştığı nispette gerçeği yakalamış olacaktır. İlimler için de Kur'ân yanılmaz ve yanıltmaz bir ölçüdür. Yeter ki doğru anlaşılsın.

[6] Fetih Sûresi, 23. âyet

İslâm dünyasında, Müslümanların Kur'ân'ı ve İslâmiyeti dosdoğru anlayıp yaşadıkları aydınlık dönemlerde hiçbir zaman din-ilim çatışması yaşanmamıştır. Aksine dinî ilimlerle fen bilimleri kol kola yürümüş ve gelişmiştir. Batı, son birkaç yüzyıl öncesine kadar karanlıklar içinde yüzerken İslâm âlemi, Kur'ân'ın ışığı altında aydınlıktan aydınlığa koşmuştur. Bunun neticesinde fizik, matematik, tıp, astronomi gibi hemen hemen bütün müspet ilimlerin öncülüğünü Müslüman ilim adamları yapmıştır.

İlimlerin temelini bizden alan Batı'da ise bilim adamları, aslı bozulmuş olan Tevrat ve İncil ile sürekli çatışmalar yaşamış, bu yüzden din adamları ve kilise ile karşı karşıya kalmıştır. Bunun en çarpıcı örneği Galileo'dur. İncil'de dünya tepsi gibi düz ve sabit olarak tasvir edilirken o, "Dünya yuvarlaktır." demiş ve bundan dolayı kilise tarafından yargılanmıştır. Hâlbuki Kur'ân, Dünya'nın yuvarlak olduğunu, hem kendi etrafında hem de Güneş'in çevresinde döndüğünü asırlarca önce ifade etmiştir.

İslâmiyette Din-Bilim Çatışması Olmaz

İlk emri "Yaratan Rabb'inin adıyla oku!" olan Kur'ân-ı Kerîm, hemen hemen bütün ilimlerin özü diyebileceğimiz hakikatleri ortaya koyduğu gibi, insanları da sık sık düşünmeye ve araştırmaya davet etmektedir. İşte o nurlu beyanlara birkaç misal:

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün sürelerinin değişmesinde, insanlara fayda sağlamak üzere denizlerde gemilerin süzülüşünde, Allah'ın gökten indirip kendisiyle ölmüş yeri canlandırdığı yağmurda ve yeryüzünde hayat verip yaydığı canlılarda, rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda, elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah'ın varlığına ve birliğine nice deliller vardır."[7]

"Hem O'dur ki yeri yaydı. Orada sağlam dağlar yükseltti, ırmaklar akıttı. Her meyvenin içinde iki eş yarattı. Sürekli olarak geceyi gündüze bürüyüp duruyor. Elbette bunlarda, iyice düşünen kimseler için, alacak nice dersler ve ibretler vardır."[8]

"Hem geceyi ve gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı sizin hizmetinize verdi. Diğer yıldızlar da O'nun emriyle size râm edilmiştir. Elbette aklını çalıştıran kimseler için bunda alınacak nice dersler var!"[9]

"Yeryüzünde türlü türlü renklerle, her çeşitten bitki ve hayvan olarak sizin için yarattığı daha neler neler var! Elbette bunda düşünen kimseler için alınacak ibret var."[10]

Akla, düşünmeye, araştırmaya bu kadar önem veren ve her fırsatta inananları tefekküre davet eden bir Kitap, ilimlerle ters düşebilir mi? Eğer tarihin belli dönemlerinde

---

7 Bakara Sûresi, 164. âyet

8 Rad Sûresi, 3. âyet

9 Nahl Sûresi, 12. âyet

10 Nahl Sûresi, 13. âyet

Müslümanlar ilimde ve teknolojide geri kalmışlarsa bu, onların Kur'ân'ı ve kâinat kitabını gereği gibi okuyup anlayamamalarından kaynaklanmıştır.

Yazımızı hitam-ı misk (güzel bir netice) olması için yine Kur'ân-ı Kerîm'den iki âyetin mealiyle noktalayalım:

"Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde düşünen insanlar için elbette birçok dersler vardır. Onlar ki Allah'ı gâh ayakta divan durarak, gâh oturarak, gâh yanları üzere zikreder, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünürler ve derler ki: 'Ey büyük Rabb'imiz! Sen bunları gayesiz, boşuna yaratmadın. Seni bu gibi noksanlardan tenzih ederiz. Sen bizi o ateş azabından koru!' "[11]

---

[11] Âl-i İmran Sûresi, 190. ve 191. âyetler

"BİR İNSANIN KALBİNİ KIRMAK KÂBE'Yİ YEDİ KERE YIKMAK KADAR GÜNAHTIR." DENİLİYOR. BU SÖZ DOĞRU MUDUR?

Bu söz, bir kelime farkıyla "Bir insanın kalbini kırmak, Kâbe'yi yetmiş kere yıkmak kadar günahtır." şeklinde halk arasında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bildiğiniz gibi Kâbe, Allah'ın evi ve Müslümanların kıblesidir. Dünyadaki bütün Müslümanlar namaz kılarken Kâbe'ye yönelir. Bu yönüyle Kâbe, aynı zamanda bizim için birlik, vahdet sembolüdür. Her hac mevsiminde yüz binlerce mü'min, Kâbe'ye koşar ve o kutlu beldede renk, ırk, dil, mevki, makam gibi bütün farklılıkları geride bırakarak âdeta tek bir vücut hâlinde Allah'a yönelir. Cenâb-ı Hak, Kâbe'ye öyle manevî bir hava vermiş ki insan orada Allah'ın azametini, sonsuz kudretini ve kuşatıcılığını iliklerine kadar hisseder. Onun içindir ki Hazreti Âdem'den bu yana Kâbe, inananlar için hep bir cazibe merkezi olmuştur.

Burada yeri gelmişken İslâm tarihinde Fil Vakası olarak geçen bir olayı hatırlatmakta fayda var. Peygamber Efendimiz'in dünyaya teşrif etmesine yakın bir zamanda Yemen valisi Ebrehe, insanların akın akın Kâbe'yi ziyarete gitmelerini hazmedemez ve bu mukaddes yapıyı yıkmaya niyet eder. Bunun için fillerle desteklenen çok büyük ve güçlü bir ordu kurar. Ebrehe, karşısına çıkan bütün güçleri ezip geçerek Mekke yakınlarına kadar gelir. Tam Kâbe'yi yıkmak üzere harekete geçtiğinde bir anda gökyüzünde binlerce kuş belirir. Ebabil diye anılan bu kuşlar, ayaklarıyla taşıdıkları kızgın toprak parçalarını Ebrehe'nin ve askerlerinin başlarına yağdırır. Kısa bir süre sonra Ebrehe ve ordusu, biçilmiş ekin tarlası gibi yerle bir olur. Böylece Yüce Allah, bu kutlu evini korumuş, onun yıkılmasına izin vermemiştir. Allah katında Kâbe'nin böyle müstesna bir yeri vardır.

Yazımıza konu olan soruya gelecek olursak bu sözde, Kâbe ile insan kalbi karşılaştırılmaktadır. Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki "Kâbe mi üstündür, insan kalbi mi?" şeklinde bir kıyas yapmak bizi yanlış sonuçlara götürebilir. Onun için böyle bir tartışmaya hiç girmemek en iyisi. Bununla birlikte İslâm âlimleri ve Allah dostları, insan kalbini Kâbe'ye benzetmişlerdir. Nasıl ki dünyanın kalbi olan Kâbe'de, Allah'ın azameti bütün ihtişamıyla tecelli ediyorsa; insan kalbinde de Rabb'imizin sonsuz rahmeti, güzel isimlerinin yansımaları hissedilir. Samimi bir Müslüman'ın kalbi, Allah sevgisi ve Allah korkusu başta olmak üzere imana ait bütün güzel duyguların taht kurduğu manevî ve mübarek bir mekândır. Halk ve Hak şairimiz Yunus Emre:

" Gönül Çalab'ın tahtı
Çalap[12] gönüle baktı
İki cihan bedbahtı
Kim gönül yıkar ise"

sözleriyle bu hakikati ne güzel ifade etmiştir.

Allah'a adanmış samimi bir kalbin, Rabb'imizin katında şüphesiz büyük bir değeri vardır. Yüce Allah, Kâbe'ye düşmanlık beslenmesinden hoşnut olmayacağı gibi böyle bir kalbin kırılmasına da razı olmaz. Aslında şuurlu bir Müslüman'a yakışan; başta anne babası olmak üzere, arkadaşlarına ve bütün insanlara karşı iyi davranmak; onları incitmekten kaçınmaktır.

Rahmeti sonsuz Rabb'imiz, bizim için en güzel mesaj olan Kur'ân-ı Kerîm'de "Sen (o zaman), sırf Allah'ın rahmetiyle onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi."[13] sözüyle Peygamber Efendimiz'in yumuşak huylu olmasına ve etrafındaki insanlara şefkatle davranmasına dikkat çekmektedir. Başka bir âyette de Peygamber Efendimiz'in şahsında Rabb'imiz bize mealen şöyle öğüt verir: "İyilikle kötülük bir olmaz. O hâlde sen kötülüğü en güzel tarzda uzaklaştırmaya bak. Bir de bakarsın ki seninle kendisi arasında düşmanlık olan kişi candan, sıcak bir dost oluvermiş!"[14]

Peygamber Efendimiz de "Mü'minlerin en olgunu; ahlak bakımından en güzel olan, başkalarıyla en iyi geçi-

---

[12] Çalap: Allah

[13] Âl-i İmran Sûresi, 159. âyet

[14] Fussilet Sûresi, 34. âyet

nendir."[15] kutlu sözüyle iyi ve güzel insan olmanın yolunu göstermektedir. Öyleyse bize düşen, herkesle güzel geçinmeye, kimsenin kalbini kırmamaya gayret göstermektir.

İşin içine kul hakkı da girdiği için bu hususta çok dikkatli olmalı, farkına varmadan birisinin kalbini kırmışsak hemen özür dileyip onun gönlünü almalıyız.

Rabb'imiz, bizlere, Peygamber Efendimiz gibi Kur'ân ahlâkıyla süslenmeyi nasip etsin.

---

[15] İbn-i Mâce, Nikah, 50

BAZEN ÇEVREMİZDEKİ KİŞİLERDEN KÖTÜLÜK GÖREBİLİYORUZ. BUNLARA KARŞI NASIL DAVRANMALIYIZ?

Peygamber Efendimiz, bizlere, başta anne ve babamız olmak üzere uzak yakın bütün akrabalarımıza, komşularımıza ve arkadaşlarımıza iyilik yapmayı; başkalarının kaba davranışlarına karşı da sabırlı olmayı ve elimizden geldiği kadar onlara da iyi davranmayı tavsiye etmiştir. Sadece tavsiye etmekle kalmamış bu hususta bize örnek olmuştur.

O, herkesin Müslüman olup kurtuluşa ermesi için canla başla gayret ederken Mekke'nin azgın müşrikleri, Efendimiz'e hakaret ediyor, saçına başına toz toprak saçıyor, yoluna dikenler atıyor; yapmadıkları eza ve cefa bırakmıyorlardı. Peygamber Efendimiz ise kendisine bunları yapanların bile ayağına defalarca gidip onları, gayet yumuşak ve tatlı bir dille İslâm'a davet ediyordu. Bunu, onların da cennete gitmesini çok arzuladığı için yapıyordu.

Mekkeli müşriklerin baskısından bunaldığı bir gün Efendiler Efendisi, Zeyd bin Harise (radıyallahu anh) ile

birlikte Mekke'ye yakın bir belde olan Taif'e gitmişti, belki birkaç temiz insan bulurum da onların kalbinde iman çerağının tutuşmasına vesile olurum ümidiyle. Fakat Taifliler, Efendimiz'e Mekkeli müşriklerden daha kötü davrandılar. Efendimiz'i önce alaya aldılar, ardından da çocukları toplayıp taşlattılar. Zeyd bin Harise, atılan taşlara kendini siper etmesine rağmen Peygamber Efendimiz'in mübarek ayakları kanlar içinde kalmıştı. Kendini Taif'in dışına zor atan Efendimiz mahzun ve mükedderdi. Yüce Allah, Habib-i Edib'ine teselli için hemen Cebrail Aleyhisselâm'ı gönderdi. Cebrail Aleyhisselâm'ın yanında dağlara müvekkel melek de bulunuyordu. Dağlara müvekkel melek, Efendimiz'in o mahzun hâline bakarak "Ya Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) istersen şu iki dağı Taiflilerin üzerine geçireyim." dedi. Şefkat Peygamberi, heyecanla "Hayır, istemem, aksine ben Allah'tan onların neslinden Allah'a inanan, yalnız O'na ibadet eden kimseler göndermesini dilerim." buyurarak kendini hakaret ve taş yağmuruna tutanlara bile hidayet talebinde bulunmuştu.

Peygamber Efendimiz'in hayatı böyle güzel tablolarla doludur. O Şefkat Peygamberi; başını yaranlara, dişini kıranlara, kendisine olmadık hakaretler edenlere hep sabır ve hoşgörü ile yaklaşmıştı. Şahsına karşı yapılan bütün bu kötülüklere karşılık hiçbir zaman intikam hissine kapılmamıştı. Çünkü O'nu bizzat Rabb'imiz terbiye etmişti ve O'nun ahlâkı Kur'ân ahlâkıydı. Kur'ân'da Yüce Rabb'imiz, "(Resûlüm!) Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve

cahillerden yüz çevir."[16] buyurmaktadır. Yine Rabb'imiz has kullarını, "Rahman'ın (has) kulları onlardır ki yeryüzünde tevazu ile yürürler ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) 'Selâm!' derler (geçerler)."[17] sözleriyle tarif eder ve o has kullarına "İyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel bir şekilde sav. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir dost olur."[18] diye buyurmaktadır.

Rabb'imizin bu âyetlerini en güzel şekilde hayata geçiren Peygamber Efendimiz, bir hadis-i şerifinde, "Bana en sevgili olanınız, kıyamet günü de bana mevkice en yakın bulunacak olanınız, ahlâkça en güzel olanlarınızdır." buyurmuş ve bize cennette kendisine yakın olmanın yolunu göstermiştir.

Rabb'imiz, bizlere Kur'ân'da tavsiye buyurduğu güzel ahlâkı kazanmayı ve ötede Peygamber Efendimiz'e yakın olmayı nasip etsin.

---

[16] A'raf Sûresi, 199. âyet

[17] Furkan Sûresi, 63. âyet

[18] Fussilet Sûresi, 34. âyet

NİÇİN DUA EDİYORUZ?

Allah, insanı çok özel kabiliyetlerle donatmış, içine bir de sonsuzluk arzusu katmıştır. İnsanın bu özelliği ve yaratılışındaki enginliği ve derinliğinden dolayı ihtiyaçları ve arzuları sınırsızdır. Mesela insan; annesini babasını, arkadaşlarını ve akrabalarını sevdiği ve onlarla her zaman beraber olmayı arzuladığı gibi Allah'ı da sever ve Rabb'imizin güzel cemalini görmek ister. Dünyadaki sevdikleriyle beraber olmayı istediği gibi âhirete intikal etmiş dostları ve yakınlarıyla da oturup konuşmak ister. Yine burada bahçeli güzel bir eve sahip olmayı dilediği gibi cennet saraylarını ve bahçelerini de talep eder.

Diğer yandan kendi evinde çıkan bir yangından etkilendiği gibi dünyanın öbür ucunda yaşanan bir felakete de elinde olmadan üzülür. Bir yakını vefat ettiği zaman yıkıldığı gibi televizyonda dünyanın herhangi bir yerinde bir trafik kazası veya savaştan dolayı ölen masum insanlar da onun kalbini yaralar. Sokakta gördüğü kimsesiz ve sakat bir çocuğun perişan hâli, onu hiç tanımasa bile yüreğini sızlatır. Bazen kalabalıklar içinde kendini yapayalnız hisseder, yeryüzü bütün genişliğine rağmen ona dar gelir.

Bu misallerden anlaşılıyor ki insanın arzu ve emelleri sınırsız, ihtiyaç ve temennileri sonsuz, ama gücü ve iradesi elinin yetiştiği yere kadar. Pek çok ihtiyacını karşılamakta âciz ve zayıf. Bebekler acıktığı veya bir ihtiyaçları olduğu zaman çığlık çığlığa ağlarlar. Neden? Çünkü ihtiyaçlarını kendi kendilerine göremezler. Annelerinin bakımına görümüne ihtiyaçları vardır. Bebeklere, ihtiyaçları olduğunda ağlamayı öğreten Rahmeti Sonsuz Rabb'imiz annelere de engin bir şefkatle yavrularının imdadına koşma duygusu vermiştir.

Aslında bizim için de aynı şey geçerlidir. Yukarıda misalleri verilen ihtiyaçlarımızı gücü her şeye yeten, kudreti sonsuz, gökleri ve yeri yaratan, âlemlerin Rabb'i Yüce Allah'tan başka kim karşılayabilir? Bizi ölüp gitmiş ve bedenleri toprağa karışmış sevdiklerimizle yeniden kim bir araya getirebilir? Bize cenneti ve sonsuz saadeti kim temin edebilir? Her türlü dünyevî ve uhrevî zevkin üstünde ve bütün güzelliklerin gerçek kaynağı olan Yüce Rabb'imizin cemalini görme şerefini kim bahşedebilir?

Sadece âhirete ait ihtiyaçlarımız için değil, dünyevî ihtiyaçlarımız için de her zaman Rabb'imizin yardımına muhtacız. Bazen günlük hayatın akışı içinde kendi kendimize yetebileceğimiz, ihtiyaçlarımızı kendi çabamızla karşılayabileceğimiz yanılgısına kapılıyor ve bir sıkıntıya düşmeden dua etme ihtiyacı hissetmiyoruz. Halbuki bizim her an Rabb'imizin rahmetine ve inayetine ihtiyacımız var.

İnsanın görünüşte en çok kendine hâkim olduğu yemek olayını düşünelim. Orada bizim irademiz lokmayı

çiğneyip yutuncaya kadardır. Ondan sonra o lokma midede ayrı, bağırsaklarda ayrı birçok işleme tâbi tutuluyor. O lokmadan lüzumlu maddeler damarlar vasıtasıyla bütün hücrelere yayılıyor. Hatta lokmayı yutarken nefes borusu otomatik olarak kapanıyor ve lokma yemek borusuna yönlendiriliyor. Sadece bu işi Allah bizim irademize bırakmış olsa her yemek bizim için bir işkence olurdu. İşin doğrusu Rabb'imizin izni ve inayeti olmasa bir adım dahi atamaz, olduğumuz yerde kum gibi yığılır kalırız.

Kısacası insan her an Allah'a muhtaçtır. Muhtaç olan, kim ihtiyacını giderebilecekse ona müracaat eder. Bizim cennete kadar uzanan ihtiyaçlarımızı ise âlemlerin Rabbi Yüce Allah'tan başka kimse karşılayamaz. Hem dua, bütün ibadetlerin özüdür. Duanın kendisi de halis bir kulluktur. Bizi bizden daha iyi bilen, bize bizden daha yakın olan Rabb'imiz bir âyet-i kerimede "Bana dua edin duanıza cevap vereyim."[19] buyuruyor. Bir başka âyette de "Duanız olmasa ne ehemmiyetiniz var."[20] buyurarak duanın kulluk boyutuna dikkat çekiyor. Öyle ise Rabb'imize her vesile ile dua dua yakarmalı, hem rahat hem de sıkıntılı zamanlarımızda O'na sığınmalıyız.

Rabb'imiz, dilimizden duayı eksik etmesin. Bize, en güzel ve makbul dualarla, ihlâs ve samimiyetle Kendisine yönelmeyi nasip buyursun.

---

[19] Mü'min Sûresi, 60. âyet

[20] Furkan Sûresi, 77. âyet

KABUL OLMAYAN DUA OLUR MU? ALLAH BİZİM HER DUAMIZA CEVAP VERİR Mİ?

Kur'ân-ı Kerîm'in Mü'min Sûresi, 60. âyetinde Yüce Rabb'imiz mealen "Dua edin, duanıza cevap vereyim." buyurmaktadır. Rabb'imiz, gizli veya açık yaptığımız bütün duaları işitir. O, ellerini açıp bütün kalbiyle "Allah'ım!" diye kendine yönelen kullarına "Buyur ey kulum!" diye cevap verir. Ancak cevap vermek başka, kabul etmek başkadır. Bazen duamızı hemen kabul eder ve istediğimizi aynen verir. Bazen isteklerimizin gerçekleşme zamanı henüz gelmediği için onları erteler. Bazen de bizim istediğimizi değil, ama bizim için daha güzel olan bir şeyi verir. Bunu şöyle bir misalle daha iyi anlayabiliriz:

Diyelim ki hastalandık ve hastanede yatıyoruz. Doktora "Doktor Bey, bakar mısınız?" diye sesleniyoruz, o da bize "Buyurun, ne istiyorsunuz?" diyor. Biz de ondan baklava istiyoruz, ama doktor bize baklava yerine acı bir ilaç veriyor, çünkü baklava hastalığımızı artıracak. İyileşmemiz için tatlıya değil, ilâca ihtiyacımız var. Şimdi

biz bu durumda, “Doktor bizimle ilgilenmedi, isteklerimize duyarsız kaldı.” diyebilir miyiz? Aynen bunun gibi Allah da bizim gizli veya açık yaptığımız bütün duaları işitir ve bize en güzel şekilde karşılık verir. Ama bu karşılık bazen bizim istediğimizin aynısı, bazen daha iyisi olur. Mesela biz Allah’tan bahçeli, güzel bir ev isteriz, bizi bizden çok seven rahmeti sonsuz Rabb’imiz bize cennette bir köşk hazırlar. Böyle bir durumda “Allah benim duamı kabul etmedi.” demek doğru olur mu? Aksine “Rabb’im hakkımda daha hayırlı olanı verdi.” deyip şükretmek gerekmez mi?

Burada çok önemli bir hususu daha belirtmekte fayda var. Bir hedefe ulaşmak istiyorsak önce o uğurda elimizden gelen her şeyi ortaya koymalıyız. Bu, aynı zamanda bizim samimiyetimizi gösterir. Mesela gireceğimiz önemli bir sınavı kazanmak veya giriştiğimiz bir işte başarılı olmak istiyorsak planlı ve düzenli bir şekilde çalışmalıyız. Bu da bir nevi duadır ve bu şekilde işle, hareketle yapılan dualara fiilî dua denir. Elimizden gelen gayreti gösterdikten sonra ellerimizi açıp içimizden gelerek ve inanarak “Allah’ım, planlı ve programlı şekilde sürekli çalıştım. Ben elimden gelen gayreti gösterdim, ne olur beni yapacağım şu hayırlı işte muvaffak kıl.” diye dua ederiz. Sözle yapılan bu tür dualara da kavlî dua adı verilir. Bir bahçıvan düşünelim. Bu bahçıvan, bahçesinde kırmızı kırmızı elmaları olan bir elma ağacı olsun istiyor. Onun, bahçesine elma fidanı dikip sonra da gübresini, suyunu vermeden “Allah’ım bana meyvesi güzel mi güzel bir elma ağacı

ver." diye dua etmesi uygun olur mu? Öyleyse kavlî duadan önce fiilî duamızı yapmalı, sonra da âlemlerin Rabb'i olan Allah'ımızdan yardım istemeliyiz.

Dua, aslında namaz gibi bir ibadettir. Hatta o, bütün ibadetlerin ve kulluğun özüdür. Dua eden; bilir ve inanır ki en tenha yerlerde, karanlığın en koyu olduğu zamanlarda bile kendisini duyan ve her an görüp gözeten yüce bir Yaratıcı var. O öyle bir yaratıcıdır ki her şeye gücü yeter. Merhameti, şefkati sonsuzdur. Bizi hiçbir zaman ve hiçbir yerde çaresiz ve sahipsiz bırakmaz. Kendisine samimi bir kalple yönelen kullarını asla eli boş çevirmez. Herkes bizi terk etse bile O, asla terk etmez. Duanın en önemli faydası belki bu inançtır ki bu, bize müthiş bir güç ve moral verir. Bu inanç sayesinde hiçbir zaman ümitsizliğe düşmeyiz. Kısacası dua, hem bizim için çok hoş, lezzetli bir kulluk görevi hem de hiç bitmeyen müthiş bir güç ve moral kaynağıdır.

Rabb'imiz, bizi böyle büyük bir nimetten mahrum etmesin.

NASIL DUA EDELİM Kİ ALLAH DUALARIMIZI KABUL ETSİN?

Erhamürrahimin olan Rabb'imiz, "Bana dua edin dualarınıza cevap vereyim."[21] mealindeki âyet-i kerimede kendine yapılan yakarışları karşılıksız bırakmayacağını ifade buyurur. Ancak belli şartlara uyulması duanın kabulünü güçlendirir. Dualarımızın Allah'ın dergâh-ı izzetinde makbul olması için dikkat etmemiz gereken bazı hususları şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi: Her şeyden önce Allah'ın büyüklüğü karşısında küçüklüğümüzün, âcizliğimizin farkında olarak boynumuzu büküp tevazu ve ihlâsla Rabb'imize el açmalıyız. Allah'ın üzerimize sağanak sağanak yağdırdığı sayısız nimetlerin, lütufların yanında yaptığımız ibadetlerin, hayır ve hasenatın hiçliğini itiraf edip günahlarımız ve kusurlarımız için af dileyerek Rabb'imizin huzurunda diz çökmeliyiz. Eğer bir topluluk huzurunda değil de kendi başımıza dua ediyorsak içimizden veya sadece kendi

[21] Mü'min Sûresi, 60. âyet

duyabileceğimiz alçak bir sesle Rabb'imize yakarmalıyız. Duaya; Allah'a hamd ü sena; Peygamber Efendimiz'e, al ve ashabına salât ü selâm ile başlama, duayı yine salât ü selâmla bitirme de duanın adabındandır.

İkincisi: Allah'tan bir şey isterken Rabb'imizin onu yerine getireceğine tam inanmalıyız. Bu konuda hiç şüphemiz olmamalı. Çünkü O, âlemlerin Rabb'idir. O'nun gücü her şeye yeter. Nitekim Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyor: "Yeryüzünde günaha ve akrabalarıyla bağlarını koparmaya dair olmamak kaydıyla Allah'tan bir talepte bulunan bir Müslüman yoktur ki Allah ona dilediğini vermesin veya onun mislince bir günahını affetmek suretiyle ona icabet etmesin."[22] Bu hadisten de anlıyoruz ki rahmeti, mağfireti sonsuz Rabb'imiz, kullarının hiçbir duasını cevapsız bırakmıyor. Ya aynen veya daha hayırlı şekilde kabul ediyor. Bazen kul fâni dünyası için bir şey istiyor, Allah, âhireti adına ona daha iyisini veriyor.

Üçüncüsü: Allah'tan meşru olmak kaydıyla küçük-büyük her şeyi isteyebiliriz. Sahabe-i kiram efendilerimiz, kaybettiği ayakkabı bağını bulmak için bile Allah'a dua ederlermiş. Ancak, "Rabbenâ âtinâ fid-dünya haseneten ve fil-âhireti haseneten ve kınâ azâben-nâr." (Ey bizim Yüce Rabb'imiz, bize bu dünyada da âhirette de iyilik ve güzellik ver. Bizi cehennem ateşinden koru.) gibi özlü ve kapsamlı dualarla Rabb'imize yönelmek daha makbuldür.

[22] Tirmizi, Da'avat 126

Dördüncüsü: Bazı zaman dilimleri ve mekânlar vardır ki o zaman ve mekânlarda yapılan dualar daha makbuldür. Namaz sonrası, özellikle sabah namazı sonrası; cuma günü, özellikle icabet saati; üç aylar, özellikle Ramazan ayı; mübarek gün ve geceler, özellikle bin aydan hayırlı olan Kadir Gecesi bu altın zaman dilimleridir. Mescitler, camiler, özellikle Mescid-i Aksa, Mescid-i Nebevi, Kâbe-i Muazzama gibi mübarek mekânlarda edilen duaların da ayrı bir yeri vardır.

Beşincisi: Duada ısrarcı olmak gerekir. Maddî veya manevî ihtiyaçlarımız için birkaç kere dua edip sonra da "Allah duamı kabul etmedi." deyip duadan vazgeçmek doğru olmaz. Hastalıklar, musibetler, ihtiyaçlar; bunlarla ilgili duaların vaktidir. Dua ettiğimiz hâlde sıkıntılarımız sona ermemişse demek dua vakti bitmemiş, deyip duaya devam etmeliyiz. Bilhassa Allah'ın rızasını kazanma, rahmet ve mağfiretini dileme, iman ve Kur'ân'a bağlı yaşama, nefis ve şeytandan korunma gibi hususlarda bir an bile duadan geri durmamak lazım.

Altıncısı: Bir Müslüman'ın, kardeşinin gıyabında yaptığı dualar da makbul dualardandır. Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde "Müslüman bir kul, din kardeşi için gıyabında dua ederse melek de 'Onun için istediğinin bir misli de senin için olsun.' diye dua eder."[23] buyurmuştur.

Yedincisi: Kavlî (sözle yaptığımız) dualarımızı, fiilî (iş, eylem, hareketle yapılan) dualarla desteklemeliyiz.

[23] Müslim, Zikr 86, 88; Ebu Davud, Salât 364

Allah'tan cenneti isteyen kişinin cennete götüren yolda yürümesi fiilî duadır. "Allah'ım Senden Firdevs Cenneti'ni isterim." diye dua eden bir adam; sürekli yalan söylüyor, insanları aldatıyor, fitne ve fesat çıkarıyor, çalıp çırpıyor, zulüm yapıyorsa duasında samimi değildir. Dünyevî ihtiyaçlarımız için de aynı şey geçerlidir. Başarı isteyen bir kişi düzenli şekilde çalışacak, hasta olan doktora gidecek, ilaçlarını düzenli kullanacak, sonra Rabb'ine dua edecek. Bu, aynı zamanda Allah'a karşı kulluğumuzun ve saygımızın gereğidir.

Sekizincisi: Dua bir ibadettir. İbadetlerin asıl gayesi ise Allah'ın rızasını kazanmaktır. Nasıl ki namaz kılmanın ruh ve beden sağlığımız için sayısız faydaları vardır, ancak namaz bu faydalar için değil, Allah emrettiği için kılınır. Dua da Rabb'imizin emridir. Dünyevî maksatlar duanın gayesi değil vesilesi ve vaktidir. Biz o vesileleri kullanarak o vakitlerde Allah'a yönelir, dua dua yalvarırız: "Ey bizim kerim Rabb'imiz, Sen bizi bizden daha iyi bilirsin. Biz Senden asıl istenilmesi gerekeni isteyememiş olabiliriz. Bize dünya ve âhiret hayatımız adına en hayırlı olan ne ise Sen bize onu lütfet. Bilerek veya bilmeyerek işlediğimiz günahlarımızı affet. Bize bütün âlemleri kuşatan sonsuz merhametinle muamele et."

İşte yürekten yapılan bu yakarışlar halis kulluğun ta kendisidir. Rabb'imiz bizi kulluk şuuruyla serfiraz kılsın.

ALLAH KİMLERİ SEVER, KİMLERİ SEVMEZ?

Kur'ân-ı Kerîm'in bazı âyetlerinde "Allah şunları sever, şunları sevmez." şeklinde Rabb'imizin hoşnut olduğu veya sevmediği bir kısım vasıflar açıkça ifade buyrulmuştur. Ancak burada çok önemli bir hususu hatırlatmakta fayda var: Rabb'imizi bilme, tanıma, O'na yakınlaşma, O'nu sevme ve O'nun tarafından sevilme, kısacası Allah'ın rızasını kazanma bizim yaratılış gayemizdir. Öyle ise bu hususta böyle bir yazının dar çerçevesi içinde verilenlerle yetinmeyip başta Kur'ân-ı Kerîm ve hadis-i şerifler olmak üzere İslâm'ın temel kaynaklarına ve İslâm âlimlerinin güzide eserlerine sık sık müracaat etmeli ve bizi Allah'a götürecek vesile ve vasıtaları araştırmalıyız. Bununla birlikte aşağıda meallerini vereceğimiz âyet-i kerimeler inşallah, Rabb'imizin istediği gibi bir kul olma ve O'nun rızasını kazanma yolunda bizim için bir adım, bir basamak teşkil eder.

Allah Kimleri Sever?

Allah yolunda malınızı harcayın da kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın ve hep güzel davranın. Çünkü Allah güzel hareket edenleri sever.[24]

[24] Bakara Sûresi, 195. âyet

Allah tövbe ile kendisine dönenleri sever, temizlenenleri de sever.[25]

(…) kim ahdini yerine getirir ve haramlardan sakınırsa bilsin ki Allah da o sakınanları sever.[26]

O müttakîler ki bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar; kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler. Allah da böyle iyi davrananları sever.[27]

Nice peygamberler gelip geçti ki onlarla beraber, kendisini Allah'a adamış birçok rabbanîler savaştı. Onlar, Allah yolunda başlarına gelen zorluklar sebebiyle asla yılmadılar, zayıflık göstermediler, düşmanlarına boyun da eğmediler. Allah böyle sabırlı insanları sever.[28]

Evet, onların bu durumda dedikleri sadece şu oldu: "Ey bizim kerîm Rabb'imiz, günahlarımızı ve işlerimizdeki aşırılıklarımızı affet! Ayaklarımızı hak yolda sabit kıl ve kâfirler gürûhuna karşı bize yardım eyle." Allah da onlara hem dünya mükâfatını hem de o güzelim âhiret mükâfatını verdi. Allah elbette muhsinleri, hep iyi davrananları sever.[29]

İnsanlara yumuşak davranman da Allah'ın merhametinin eseridir. Eğer katı yürekli, kaba biri olsaydın, insanlar senin etrafından dağılıverirlerdi. Öyleyse onların

---

[25] Bakara Sûresi, 222. âyet
[26] Âl-i İmran Sûresi, 76. âyet
[27] Âl-i İmran Sûresi, 134. âyet
[28] Âl-i İmran Sûresi, 146. âyet
[29] Âl-i İmran Sûresi, 147. ve 148. âyetler

kusurlarını affet, onlar için mağfiret dile ve işleri onlarla müşavere et. Bir kere de azmettin mi yalnız Allah'a tevekkül et. Allah muhakkak ki Kendisine dayanıp güvenenleri sever.[30]

(...) Şayet hükmedersen, aralarında adaletle hükmet! Çünkü Allah âdil olanları sever.[31]

Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah, onların yerine öyle bir topluluk getirir ki Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorludurlar. Allah yolunda mücahede eder ve bu hususta dil uzatan hiçbir kimsenin ayıplamasından korkmazlar. İşte bu, Allah'ın öyle bir lütfudur ki dilediğine verir. Allah vâsi ve alîmdir (ihsanı boldur, her şeyi hakkıyla bilir).[32]

O (münafıkların inşa ettiği) Mescid-i Dırar'da hiçbir zaman namaz kılma! Ta ilk günden, temeli takvâ üzere kurulan mescitte namaza durman daha münasiptir. Orada, maddî ve manevî kirlerden (günahlardan, kötü huylardan) arınmayı seven kimseler vardır. Allah da temizlenenleri sever.[33]

Eğer mü'minlerden iki topluluk birbirleriyle vuruşursa, onların aralarını bulun. Buna rağmen biri öbürüne saldırırsa, bu saldıran tarafla Allah'ın emrine dönünceye

---

[30] Âl-i İmran Sûresi, 159. âyet

[31] Maide Sûresi, 42. âyet

[32] Maide Sûresi, 54. âyet

[33] Tevbe Sûresi, 108. âyet

kadar siz de vuruşun. Döndüğü takdirde aralarını hakkaniyetle düzeltin ve hep âdil olun, çünkü Allah âdil davrananları sever.[34]

Dininizden ötürü sizinle savaşmayan, sizi yerinizden, yurdunuzdan etmeyen kâfirlere gelince, Allah sizi, onlara iyilik etmeden, adalet ve insaf gözetmeden menetmez. Çünkü Allah âdil olanları sever.[35]

Allah Kimleri Sevmez?

(...) Bilin ki Allah kendini beğenen ve övünüp duran kimseleri sevmez.[36]

İnsanlar arasında Allah'ın sana bildirdiği şekilde hükmetmen için Biz sana kitabı gerçeğin, hakkın ta kendisi olarak indirdik. Artık (suçlu ile suçsuzu tam ayırt et ve suçsuz aleyhinde) hainlerin müdafaacısı (avukatı) olma. Allah'tan af dile. Çünkü Allah gafurdur, rahimdir (affı ve merhameti boldur). Ve kendi öz canlarına hıyanet edenleri savunma. Çünkü Allah, hainlikte ve günahkârlıkta çok aşırı olanları asla sevmez.[37]

Allah, ağır ve inciten sözlerin açıktan söylenmesini hiç sevmez, ancak söyleyen zulme uğramışsa o başka. Allah her şeyi hakkıyla işitir ve görür.[38]

---

[34] Hucurat Sûresi, 9. âyet
[35] Mümtahine Sûresi, 8. âyet
[36] Nisa Sûresi, 36. âyet
[37] Nisa Sûresi, 105–107. âyetler
[38] Nisa Sûresi, 148. âyet

İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatına dair sözleri senin hoşuna gider. Üstelik sözünün özüne uyduğuna Allah'ı da şahit gösterir. Hâlbuki gerçekte o düşmanların en yamanıdır. Senin yanından ayrılınca, ülkede fesat çıkarmaya çalışır, ürünleri ve nesilleri mahvetmek için uğraşır. Allah, elbette fesadı (bozgunculuğu) sevmez.[39]

Faiz yiyenler tıpkı şeytanın çarptığı kimsenin uykudan kalkışı gibi kalkarlar. Bu, onların "Alışveriş de faiz gibidir." demelerindendir. Hâlbuki Allah alışverişi mubah, faizi ise haram kılmıştır. Her kime Rabb'inden bir talimat gelir, o da faizden vazgeçerse, daha önce yaptığı muamele kendisi için geçerlidir, hakkındaki hüküm de Allah'a aittir. Her kim tekrar faizciliğe başlarsa, işte onlar cehennemliktir, hem de orada ebedî kalacaklardır. Allah faizin bereketini eksiltir, zekât ve sadakaları ise nemalandırır. Hem Allah kâfirlikte ileri giden, günahta ısrarlı hiçbir kimseyi sevmez.[40]

(Ey Resûlüm) De ki: "Allah'a ve Resûlullah'a itaat ediniz." (Senin bu çağrına rağmen) Şayet yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez.[41]

Yahudiler, "Allah'ın eli bağlıdır." dediler. Hay kendi elleri bağlanasılar! Hay dediklerinden dolayı mel'ûn olası adamlar! Hayır, hiç de öyle değil! Allah'ın iki eli de açıktır. Dilediği şekilde infak eder. Rabb'inden sana indirilen

---

[39] Bakara Sûresi, 204. ve 205. âyetler

[40] Nisa Sûresi, 275. ve 276. âyetler

[41] Âl-i İmran Sûresi, 32. âyet

âyetler, mutlaka onlardan birçoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracaktır. Ayrıca, Biz onların aralarına, kıyamete kadar sürüp gidecek bir kin ve nefret bıraktık. Her ne zaman onlar savaş çıkarmak için bir yangın tutuşturdularsa Allah onu söndürdü. Sırf fesat çıkarmak için dünyanın her tarafında koşup dururlar. Allah müfsitleri (bozguncuları) sevmez.[42]

Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı o güzel ve temiz nimetleri kendinize haram kılmayın, haddi aşmayın! Çünkü Allah haddini aşanları asla sevmez.[43]

Ey Âdem'in evlatları! Her namaz vaktinde mescide giderken, süsünüz olan elbisenizi giyinin. Yiyin, için fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri asla sevmez.[44]

Rabb'inize için için yalvararak başka nazarlardan uzak, gizlice dua edin. Gerçekten O, haddi aşanları hiç sevmez.[45]

Yoldan sapanlardan biri olan Karun da Mûsa'nın ümmetinden olup onlara karşı böbürlenerek zulmetmişti. Ona hazineler dolusu öyle bir servet vermiştik ki o hazinelerin anahtarlarını bile güçlü kuvvetli bir bölük zor taşırdı. Halkı ona, "Servetine güvenip şımarma, böbürlenme! Zira Allah böbürlenenleri sevmez" demişti.[46]

Allah'ın sana ihsan ettiği bu servetle ebedî âhiret yurdunu mâmur etmeye gayret göster, ama dünyadan da nasibini unutma (ihtiyacına yetecek kadarını sakla). Allah

42 Maide Sûresi, 64. âyet
43 Maide Sûresi, 87. âyet
44 A'râf Sûresi, 31. âyet
45 A'râf Sûresi, 55. âyet
46 Kasas Sûresi, 76. âyet

sana ihsan ettiği gibi sen de insanlara iyilik et, sakın ülkede nizamı bozma peşinde olma! Çünkü Allah bozguncuları sevmez.[47]

Asmalı-asmasız bağ ve bahçeleri, mahsûlleri, çeşit çeşit hurma ve ekinleri, birbirine şekil ve renk yönünden benzer, tat bakımından benzemez tarzda yaratıp yetiştiren hep O'dur. Her biri mahsul verince ürününden yiyin, devşirildiği gün hakkını (öşrünü, zekâtını) da verin, israf etmeyin, çünkü O, müsrifleri sevmez.[48]

Sizin ilahınız bir tek İlahtır. Öyle iken âhireti inkâr edenlerin kalpleri, bu gerçeği de inkâr eder. Hep kibirlenip dururlar. Hiç şüphe yok ki Allah, onların neleri gizleyip neleri açığa vurduklarını pekiyi bilir ve şu kesindir ki kibirlenenleri hiç sevmez.[49]

Muhakkak ki Allah iman edenleri koruyup müdafaa eder. Çünkü Allah hain ve nankör olan hiçbir kimseyi sevmez.[50]

Kim inkâr ederse inkârının zararı kendisinedir. Kimler de güzel ve makbul işler yaparlarsa, onlar da kendileri lehine iyi bir hazırlık yapmış olurlar. Zira Allah iman edip güzel ve makbul işler yapanları lütfu ile ödüllendirecektir. O kâfirleri asla sevmez.[51]

---

[47] Kasas Sûresi, 77. âyet
[48] En'âm Sûresi, 141. âyet
[49] Nahl Sûresi, 22. ve 23. âyetler
[50] Hac Sûresi, 38. âyet
[51] Rûm Sûresi, 44. ve 45. âyetler

(Hazreti Lokman'ın evladına öğüdü:) Evladım, namazı hakkıyla ifa et, iyiliği yay, kötülüğü de önlemeye çalış ve başına gelen sıkıntılara sabret! Çünkü bunlar azim ve kararlılık gerektiren işlerdendir. Kibirli davranarak insanlara yüzünü dönme, yerde çalımlı çalımlı yürüme! Çünkü Allah kibirle kasılan, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez. Yürürken ölçülü, mûtedil yürü! Konuşurken sesini ayarla, bağırarak konuşma! Unutma ki seslerin en çirkini, avazı çıktığınca bağıran eşeklerin sesidir.[52]

Onlar o kimselerdir ki zulme mâruz kaldıklarında yardımlaşıp haklarını alırlar. Ama unutmayın ki haksızlığın karşılığı, yapılan haksızlık kadar olabilir, fazlası helâl olmaz. Bununla beraber kim affeder, haksızlık edenle arasını düzeltirse onun da mükâfatı artık Allah'a yaraşan tarzda olur. Şu kesindir ki Allah zalimleri sevmez.[53]

Mallarını halka gösteriş için harcayıp Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyen kimseleri de Allah elbette sevmez.[54]

Rabb'imiz, bizleri, hoşnut olduğu bütün güzel sıfatlarla vasıflanan ve sevmediği vasıflardan da fersah fersah uzak duran kullarından eylesin inşallah.

---

[52] Lokman Sûresi, 17–19. âyetler

[53] Şûrâ Sûresi, 39. ve 40. âyetler

[54] Hadîd Sûresi, 23. âyet

ALLAH ŞEYTANLARI NİÇİN YARATTI?

Yüce Allah, insanı çok özel kabiliyetlerle donatmıştır. İnsan, bu kabiliyetlerini Allah'ın gösterdiği yolda kullanırsa melekleri geride bırakarak çok yüksek makamlara çıkabilir. İnsanlık semasının yıldızları olan peygamberler, sıddıklar, evliyalar bunun delilidir. İnsanın, çekirdek hükmünde olan bu kabiliyetlerini geliştirip cennete layık hâle gelebilmesi için bir harekete ve mücadeleye ihtiyaç vardır; aynen bir tohumun gelişip boy atması ve meyve veren bir ağaç hâline gelmesi için toprağa gömülüp sulanması gerektiği gibi. Aksi takdirde o çekirdek, çekirdek olarak kalır ve bir süre sonra da çürüyüp gider. İşte Allah, şeytanları, insanın çekirdek hâlindeki yeteneklerini, istidatlarını geliştirmesine ve manen olgunlaşıp yükselmesine vesile olsun diye yaratmıştır.

Şeytanların saldırıları olmasa insanların kabiliyetleri gelişmeyecek ve herkes aynı seviyede kalacaktı. Nitekim meleklere şeytanlar musallat olmadığı için onların makamları sabittir, değişmez. Aynı sebepten hayvanlar için de yükselme ve alçalma söz konusu değildir. Ama insanın

makamı sabit değildir. İnsan için meleklikle hayvanlık arasında, hatta daha ötesinde pek çok dereceler vardır. İnsan, Allah'ın kendine verdiği kabiliyetleri doğru kullanırsa nefis ve şeytanla verdiği mücadele sonucu melekleri geride bırakabilir. Bunun en güzel misali Peygamber Efendimizdir. Miraç'ta Peygamberimiz öyle bir noktaya yükselmiştir ki Cebrail Aleyhisselâm'ı geride bırakmıştır.

Meselenin diğer bir yönü de şudur: Evet, Allah, şeytanları yaratmış ve insanlara musallat etmiş. Ama kullarını da savunmasız, çaresiz bırakmamış; meleklerle, peygamberlerle, kitaplarla desteklemiş. Ayrıca insana iyiyle kötüyü, doğruyla yanlışı ayırabilmesi için akıl, şuur, vicdan gibi mekanizmalar vermiş.

Bununla birlikte insanlık tarihi boyunca nefsine uyup şeytanın peşinden cehenneme doğru tepetaklak giden büyük bir güruh da olmuş ve bundan sonra da olacak. Bu durum ilk bakışta şer gibi gözükebilir, ama netice itibariyle tamamen hayırdır. Bunu şöyle bir misalle açıklığa kavuşturabiliriz. Diyelim ki bir adamın elinde yüz hurma çekirdeği var. Adam bunları toprağa gömüp suluyor. Neticede yirmi tanesi ağaç oluyor, ama sekseni özündeki bozukluktan dolayı çürüyor. Şimdi bu adama "Sen ne kötü bir iş yaptın. Seksen tane çekirdeğin çürümesine sebep oldun." demeye hakkımız var mı? O yirmi hurma ağacı, yirmi bin, belki yirmi milyon çekirdekten daha hayırlıdır.

Şeytanları ateşe de benzetebiliriz. Ateşte insanlar için sayılamayacak kadar faydalar vardır. Birisi dikkatsiz davranıp

yemek pişirdiği ateşte elini yaksa "Allah ateşi niye yarattı, ateş çok kötü." diyebilir mi?

Şeytanların yaratılışında da pek çok hikmetler, faydalar vardır. Belki kendi yanlışlıkları yüzünden şeytanın hile ve tuzaklarına düşüp cehenneme gidenlerin sayısı, cennete gidenlere göre daha fazla olabilir. Ancak bazı durumlarda kıymet çokluğa göre olmaz. Mesela bir kilo elmas, bir ton kömürden kat kat değerlidir. Aynen bunun gibi, şeytanla mücadele ederek insanlığın zirvesine çıkan bir Allah dostu, kendi tercihiyle şeytana uyarak küfür bataklığına saplanan binlerce kâfirden üstündür. Öyle ise şeytanın yaratılması ve insana musallat edilmesi sonuç itibariyle tamamen hayırdır. Hikmete ve adalete tam uygun düşmektedir.

Allah Teâlâ, bizleri şeytanın şerrinden muhafaza buyursun. Onun hile ve tuzaklarını, vesveselerini; manevî derecemizin yükselmesine ve Rabb'imize yaklaşmaya vesile kılsın.

ORUCUN FAYDALARI NELERDİR?

Cenâb-ı Hak, yeryüzünü bir sofra gibi donatmış ve her mevsim birbirinden leziz, bin bir çeşit yiyecek ve içecekleri o sofrada bizim istifademize arz etmiştir. Rabb'imizin, bu sınırsız nimetlere karşılık bizden istediği ise o nimetlerin farkına varıp gerektiği gibi şükretmemizdir. Hâlbuki Ramazan ayı dışında alışkanlık ve gaflet yüzünden çoğu zaman Rabb'imizin bu nimetlerinin tam farkında olamıyoruz. Özellikle varlıklı kimseler, diğer zamanlarda gerçek anlamda açlık çekmediklerinden nimetlerin kıymetini tam olarak anlayamazlar. Ramazanda oruç vasıtasıyla en fakir insandan en zenginine kadar herkes, bir yudum su ve bir dilim kuru ekmeğin bile ne kadar büyük bir nimet olduğunu anlar ve Rabb'ine şükür hisleriyle dolar.

Orucun nefsimizi terbiye etme noktasında da önemli bir rolü vardır. Nefis serbestçe yiyip içtikçe kendini güçlü ve hür hisseder. Bir de maddî imkânları geniş ve gaflet içinde yüzüyorsa Allah'ın lütfettiği nimetleri, sanki kendi malıymış gibi kabul etmeye başlar. Ramazan orucu, zengin fakir herkese, sahip olduğu nimetlerin gerçek sahibinin

Allah olduğunu hatırlatır. Gözünün önündeki yiyecek ve içeceklere iftar vakti gelmeden elini uzatamayan insan, kendisinin, Allah'ın âciz bir kulu olduğunu ve O'nun emri ve izni ile hareket ettiğini anlayıp Rabb'ine şükreder.

Ayrıca insan dünya nimetleri içinde yüzerken hatalarını, kusurlarını, aczini göremez. Sanki demirden bir vücudu varmış ve hiç ölmeyecekmiş gibi bir yanılgıya düşer. Böyle olunca da Rabb'ini ve kulluğunu unutup var gücüyle dünyaya sarılır. Ramazan orucu en gafil ve inatçı insanlara bile zayıflığını, aczini hissettirir. Kişi, açlık vasıtasıyla Rabb'inin merhametine ve şefkatine ne derece muhtaç olduğunu fark eder, kulluğunun şuuruna varıp şükür hisleriyle Rabb'ine yönelir.

Ramazan ayına değerler üstü değer kazandıran çok önemli bir hâdise vardır. O da bütün Müslümanlar için en güzel ve yanıltmaz bir rehber olan Kur'ân-ı Kerîm'in bu ayda gönderilmiş olmasıdır. Halk arasında sıkça söylenen "Ramazan ayı Kur'ân ayıdır." sözü, bu hakikati çok güzel özetler. Oruçla yemeyi içmeyi ve diğer nefsanî arzularını terk eden bütün Müslümanlar âdeta melekleşir. Yeryüzü, büyük bir mescit hükmüne geçer ve melekleşen Müslümanlar, Kur'ân'ı sanki yeni nâzil olmuş gibi büyük bir heyecanla okuyup dinlerler. Allah'a kul, Hazreti Muhammed'e (sallalahu aleyhi ve sellem) ümmet olmanın hazzını iliklerine kadar yaşarlar. Bir diğer husus da şudur ki Yüce Rabb'imiz, Ramazan ayında yapılan ibadetlere, Kur'ân hürmetine diğer zamanlara göre kat kat sevaplar lütfetmektedir. Bu yönüyle Ramazan ayı âhiret hesabına tam bir kazanç mevsimidir.

Orucun, insanın ruh ve beden sağlığı açısından da pek çok faydaları vardır. Tıp biliminin verilerine göre hastalıkların çoğu ölçüsüzce abur cubur yiyip içmekten kaynaklanmaktadır. Yine doktorlar, pek çok hasatlıktan korunma ve tedavi maksadıyla hastalarına perhiz tavsiye ederler. Oruç, insan için hem en güzel perhiz olur hem de senenin en az bir ayı vücudumuzun dinlemesini sağlar. Ayrıca bize açlığa karşı dayanma, sabretme gibi daha pek çok güzel vasıflar kazandırır.

Yine oruç, fakir insanların hâlini anlamamıza, bunun sonucunda da toplumda dayanışma ve yardımlaşma duygusunun pekişmesine vesile olur. Küçük büyük, zengin fakir hemen herkes Ramazan ayının manevî havasını ve orucun bereketini kendi dünyasında hisseder.

Rabb'imiz, idrak ettiğimiz ve edeceğimiz Ramazanları gereği gibi değerlendirmeyi nasip etsin. Diğer aylarımızı da Ramazan gibi bereketlendirsin.

TEVEKKÜL NE DEMEKTİR? İSLÂM'IN TEVEKKÜL ANLAYIŞI NASILDIR?

Tevekkül kelimesinin sözlük anlamı "dayanma, güvenme; bir iş için birisini vekil tayin etme, o işi güvenilen bir kişiye havale etme" demektir. Dinî bir terim olarak "kulun, bir iş için kendine düşen bütün görevleri ve sebepleri yerine getirdikten sonra sonucu Allah'a havale etmesi, sadece O'na güvenip dayanması" anlamına gelir.

Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de, gerekse hadis-i şeriflerde tevekküle özel bir yer verilmiştir. Çünkü tevekkül imanın bir gereği, kâmil (olgun ve iyi) bir Müslüman'ın en önemli vasıflarından biridir. İşte o nurlu beyanlardan birkaç misal:

Eğer Allah size yardım ederse, size üstün gelecek hiç kimse olamaz. Şayet O sizi yardımsız bırakırsa, artık O'ndan sonra kim size yardım edebilir ki? Öyleyse mü'minler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler, sadece O'na tevekkül etsinler.[55]

[55] Âl-i İmran Sûresi, 160. âyet

Gerçek mü'minler ancak o kimselerdir ki yanlarında Allah zikredilince kalpleri ürperir, kendilerine O'nun âyetleri okununca bu, onların imanlarını artırır ve yalnız Rabblerine güvenip dayanırlar (O'na tevekkül ederler).[56]

Yine Hazreti Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Evinden çıkınca kim; 'Allah'ın adıyla, Allah'a tevekkül ettim, güç ve kuvvet Allah'tandır.' derse kendisine; 'İşine bak, sana hidayet verildi, kifayet edildi ve korundun da.' denilir. (Bunun üzerine) şeytan ondan yüz çevirir."[57]

Hazreti Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir adam Resûlullah'a gelerek 'Hayvanımı bağlayarak mı yoksa serbest bırakarak mı Allah'a tevekkül edeyim?" diye sormuştu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ona, 'Bağla ve tevekkül et!' buyurdu."[58]

Bu âyet ve hadisler, bir mü'min için tevekkülün ne kadar büyük bir önem arz ettiğini çok güzel ifade ediyor. Ancak burada yeri gelmişken tevekkülle ilgili yanlış anlaşılan iki hususu biraz açmakta fayda var. Birincisi tevekkül, işlerimizi Allah'a havale edip sebepleri terk etmek değildir. Mesela bir hedefe ulaşmak isteyen bir kişinin, gerektiği gibi çalışmadan "Ben işimi Allah'a havale ettim." deyip başarı beklemesi tevekkül değildir. Aksine bu kişi, o hedefe ulaşmak için düzenli, disiplinli ve sistemli bir şe-

[56] Enfal Sûresi, 2. âyet

[57] Tirmizi, Daavât: 34; Ebu Dâvud, Edeb: 112

[58] Tirmizi, Kıyamet: 61

kilde çalışacak, sebepler adına elinden gelenin en iyisini yapacak. Ondan sonra sonucu Allah'tan bekleyecek ve ne olursa olsun sonuca razı olacak.

Konuyla ilgili önemli bir husus da sonucu, sebeplere bağlamamaktır. Bunu yine bir misalle açıklayalım. Diyelim ki bir hasta tedavi olmak için en iyi hastaneye gidiyor, alanında en iyi doktorlara muayene oluyor, verilen ilaçları hiç aksatmadan tam zamanında kullanıyor. Sonunda da sağlığına kavuşuyor. Bu kişi iyileşmesini hastaneye, doktora, ilaçlara bağlarsa tevekküle ters düşer; çünkü şifayı veren Allah'tır. Doktoru yaratan da ilaçlara hastalıkları iyileştirme tesiri veren de Allah'tır. "Allah bizim hakkımızda ne takdir etmiş, ne yazmışsa başımıza ancak o gelir. Mevla'mız, sahibimiz O'dur. Onun için mü'minler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler."[59] mealindeki âyet bu hakikate işaret etmektedir.

Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz "Siz Allah'a hakkıyla tevekkül edebilseydiniz, sizleri de kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırırdı. Sabahleyin (evinizden) aç çıkar, akşama tok dönerdiniz."[60] buyurur. Allah Teâlâ, bize meyve ikram etmek için ağacı; ağacın yetişmesi için de toprağı, tohumu, suyu, güneşi vesile veya sebep kılmış. Bu dünya imtihan yeri olduğu için Allah; bize olan ihsanlarını ve nimetlerini bazı sebeplere bağlamış. Yoksa gücü her şeye yeten Rabb'imizin sebeplere ihtiyacı yok; ancak

[59] Tevbe Sûresi, 51. âyet

[60] Tirmizi, Zühd 33

sebepleri yerine getirmek, tedbirli davranmak Allah'ın koyduğu kanunlara saygının ve kulluğun bir gereğidir.

Allah'a tevekkül eden gerçek bir mü'min, her işinde olabildiğince sistemli ve metotlu çalışır; sebepleri yerine getirmede azami gayret gösterir, fakat bunların hiçbirine bel bağlamaz. Sadece Allah'a dayanır, Allah'a güvenir. Sebepleri de sonucu da yaratanın Allah olduğunu bilir ve buna bütün kalbiyle inanır. Başına bir bela, bir sıkıntı gelse "Rahmeti sonsuz Rabb'im hâlimi biliyor, bunda da bir hayır vardır." der sabreder. Bir başarıya, bir nimete erse, "Bu, ancak Rabb'imin bir lütfudur." der şükreder.

Tevekkül eden bir insan, bu şuurla en ağır musibetler karşısında bile ümidini kaybetmez. Az sarsılsa bile asla yıkılmaz. En büyük başarılar karşısında da şımarmaz, kibre kapılmaz; aksine şükürle iki büklüm olur. Böylece gerçek huzuru yakalar.

Bir Allah dostunun dediği gibi "İman teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül de dünya ve âhiret saadetini netice verir."

Rabb'imiz, bizleri, Kendine hakkıyla inanıp tevekkül eden kullarından eylesin.

PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN TAVSİYE ETTİĞİ SPOR DALLARI VAR MIDIR?

Peygamber Efendimiz; ashabının erdemli, güzel ahlak sahibi, olgun birer insan olmaları için gayret gösterdiği gibi bedenen de sağlıklı, zinde ve güçlü olmalarını arzu etmiştir. Bundandır ki onları, "Atıcılık ve binicilik yapın."[61], "Müsabaka, yarış yapmak; at ve deve koşturmakta, ok ve benzeri şeyleri atmaktadır."[62] gibi hadis-i şeriflerle o günün sporlarına teşvik etmiştir. Hatta bu sporların bir kısmını kendileri de yaparak ashabına örnek olmuştur. Konuyla ilgili hadis-i şerifleri inceleyerek Peygamber Efendimiz'in tavsiye ve teşvik ettiği spor dallarını birlikte görelim.

Atıcılık: Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde şöyle buyururlar: "… Allah'ın zikri olmayan her şey ya eğlencedir veya vakti boşa geçirmektir. Ancak şu dört şey bunlardan değildir: İnsanın atıcılık için iki şey arasında yürümesi, atını terbiye etmesi, ailesiyle hoşça vakit geçirmesi ve yüzücülüğü öğrenmesi. Bunlar Hakk'tandır."[63]

61 Müslim, İmâre: 169
62 Ebû Dâvûd, Cihâd: 60
63 Ebu Davud, Cihad: 24

Başka bir rivayette Peygamber Efendimiz çarşıda ok atma yarışı yapan bir kabile ile karşılaşmış ve onlara "Ey İsmailoğulları atın, zira atalarınız atıcı idiler." buyurarak onları ok atmaya teşvik etmiştir.[64]

Yine Peygamber Efendimiz "Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın..."[65] mealindeki âyet-i kerimeyi okuduktan sonra üç kere "Dikkat edin, kuvvet atmaktır!"[66] buyurarak atıcılığa ne kadar önem verdiğini ifade etmiştir.

Binicilik: Peygamber Efendimiz; at yetiştirmeyi, at terbiye etmeyi ve ata binmeyi de ısrarla teşvik etmişlerdir. Bizzat kendileri de yetiştirdiği atlarla yarış yapmış, sahabe arasında yarışlar tertip etmişlerdir. Ebu Hüreyre'nin (radıyallahu anh) rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz, "Şu üç şeyde armağan vardır: Deve yarışı, at yarışı ve ok yarışı."[67] buyurmuştur. Hazreti Enes'in rivayet ettiği bir hadisten de Peygamber Efendimiz'in Adba adlı devesiyle yarış yaptığını öğreniyoruz.[68]

Yüzücülük: Çocukluğunda Medine'de yüzmeyi öğrenmiş olan Peygamber Efendimiz, bu hususta da Müslümanları teşvik etmişlerdir. Bir hadis-i şerifte çocuklarına güzel isim koymalarını, yüzmeyi ve biniciliği öğretmelerini ,anne babaların, onlara karşı vazifeleri arasında saymıştır.

---

[64] Buhârî, Cihâd: 78

[65] Enfal Sûresi, 60. âyet

[66] Müslim, İmâre: 167

[67] Ebu Davud, Cihad: 67

[68] Buhârî, Cihâd: 59

Yürüme ve koşu: Peygamber Efendimiz, ashabına yürüme ve koşuyu da tavsiye etmiştir. Bir rivayette "İki hedef arasında koşan kimsenin her adımına bir sevap vardır." buyurmuştur. Bir başka rivayette de "Ok yarışı yapın, (vücutça) sertleşin, yalınayak yürüyün."[69] diye emir ve tavsiye buyurmuşlardır.

Peygamber Efendimiz kendileri de iki kere Âişe validemizle koşu yarışı yapmışlar, birincide Âişe validemiz, ikincide de Peygamberimiz yarışı kazanmıştır. İkinci koşuda kilo alması sebebiyle geride kalan Âişe validemize "Bu, önceki koşuya bedeldir (böylece ödeşmiş olduk)." diye latife yapmışlardır.[70]

Güreş: Peygamber Efendimiz'in torunları Hazreti Hasan ile Hazreti Hüseyin, dedelerinin huzurunda zaman zaman güreşirler. Peygamberimiz, yaşça büyük olmasına rağmen Hazreti Hasan'ı tutar, sebebi sorulunca da "Cebrail, Hüseyin'e yardım ediyor, ben de Hasan'a yardım etmeyi seviyorum." cevabını verir.[71]

İbni Hişam'ın rivayet ettiği bir hadis-i şeriften Peygamber Efendimiz'in de güreş yaptığını öğreniyoruz. Mekke'de Rûkâne adında, kimsenin sırtını yere getiremediği ünlü bir güreşçi vardır. Peygamberimiz bu zatı İslâm'a davet eder. O da Müslüman olmak için Peygamberimiz'den bir mucize göstermesini ister. Mucize olarak da güreşte kendisini

69 Kütüb-i Sitte, 7. C, s.150

70 Ebu Dâvûd, Cihad: 67

71 Kütüb-i Sitte, 7. C, s.150

yenmesini şart koşar. Bunun üzerine Peygamberimiz, kendisinden hem çok güçlü hem de idmanlı olan Rûkâne'yi üst üste üç kez yener. Bunun gerçekten bir mucize olduğunu anlayan Rûkâne Müslüman olur.[72]

Bu hadislerden açıkça anlaşıldığı gibi Peygamber Efendimiz; atıcılık, binicilik, yürüme ve koşu, yüzme, güreş sporlarını tavsiye ve teşvik etmişlerdir. Bu sporların hepsi bugün de biraz farklı biçimlerde de olsa devam etmektedir. Ancak bugün bunların dışında futbol, voleybol, basketbol, tenis, judo, tekvando gibi pek çok spor dalı vardır. İslâm âlimleri, Peygamberimiz'in hadis-i şerifleri ve İslâm'ın genel prensiplerinden yola çıkarak bu spor dallarının da çoğunun mubah olduğu, yani yapılmasında mahzur bulunmadığı kanaatine varmışlardır. Bununla birlikte, sportif faaliyetlerde uyulması gereken kurallara da dikkat çekmişlerdir. Bu kuralları şöyle sıralayabiliriz:

1. Spor dâhil hiçbir şey bize yaratılış amacımız olan kulluk vazifemizi unutturmamalı, dolayısıyla spor gaye değil vasıta olarak görülmelidir.

2. Eğer uğraştığımız spor dalı asıl mesleğimiz değilse aslî işlerimizi aksatmayacak şekilde yapılmalıdır.

3. Hangi spor dalı olursa olsun kesinlikle harama kapı açmamalıdır.

4. Yaparken veya ileride sağlığa zarar verecek sporlardan uzak durulmalıdır. Buna vücut geliştirme sporlarını örnek verebiliriz.

[72] Ebu Dâvûd, Libas: 21

5. Yapılan spor insanın kendisine veya başka bir canlıya zarar vermemelidir. (Boks gibi.) Yine atıcılık sporunda insan dâhil hiçbir canlının hedef olarak seçilmemesi gerekir.

6. Spor müsabakaları insanlar ve toplumlar arasında birlik ve beraberliğe, tanışıp kaynaşmaya, dostluğa ve kardeşliğe vesile olmalıdır. Günümüzde bu tür müsabakalarda görülen kötü tezahüratlar, itişip kakışmalar, kavgalar; hem sporun ruhuna hem de İslâmiyetin özündeki insan sevgisine aykırıdır.

Sonuç olarak evrensel bir din olan İslâmiyet, insanın bedenen sağlıklı ve zinde kalmasına, yerine göre deşarj olup rahatlamasına vesile olan sporu teşvik etmiştir. Ancak bir Müslüman için Allah'ın hoşnutluğunu kazanma dışında hiçbir şey asıl gaye olamaz. Öyle ise spor dâhil bütün faaliyetlerimizde dünyaya geliş amacımız olan kulluk vazifemizi hiçbir zaman göz ardı edemeyiz ve etmemeliyiz.

ALLAH İNSANLARI NEDEN EŞİT YARATMADI DA KİMİNİ FAKİR, KİMİNİ ZENGİN, KİMİNİ SAKAT, KİMİNİ SAĞLAM YARATTI?

Her şeyden önce şunu ifade edelim ki böyle bir soruyu ancak yaratılıştaki hikmeti anlamak için sorabiliriz. Aksi takdirde hâşâ Allah'ı sorgulamak gibi bir anlam çıkar ki buna kimsenin hakkı ve haddi yoktur. Çünkü içinde yaşadığımız dünya, soluduğumuz hava, içtiğimiz su; yıldızlar, ay, güneş her şey O'nun mülkü. Sahip olduğumuz veya olamadığımız her şey O'na ait. Mülk sahibi mülkünde dilediği gibi tasarruf eder.

Bunu şöyle bir misalle daha iyi anlayabiliriz. Çok cömert bir zat, üç adamı alıp her şerefesine ayrı merdivenlerden çıkılan üç şerefeli bir minareye götürüyor. Her birini bir merdivene yönlendiriyor ve her basamakta hiçbir borcu olmadığı hâlde sırf cömertliğinden ve merhametinden dolayı onlara birer hediye veriyor. Şerefeye çıktıklarında ise her birini daha büyük birer hediye ile mükâfatlandırıyor. Ancak birinci şerefeye çıkan, merdiven sayısı az olduğu için

ikinciye ve üçüncüye göre, ikinci şerefeye çıkan da üçüncüye göre daha az hediye alıyor. Şimdi birinci adam, ikinci ve üçüncüye; ikinci adam da üçüncüye bakarak "Neden benim çıktığım merdivenlerin sayısı azdı? Neden bana daha az hediye verdin?" diye o cömert zata itiraz edebilir mi? Etse büyük bir haksızlık ve küstahlık yapmış olmaz mı?

İşte Rabb'imiz de bizi yoktan var etmiş; taş, toprak, ot, yerlerde sürünen bir böcek olabilecekken insan olarak yaratmış. Bununla kalmamış bize sayısız nimetler bahşetmiş. Âdeta bütün kâinatı emrimize vermiş. Daha da önemlisi bizi kulluk payesiyle şereflendirmiş ve yeryüzünde kendine halife kılmış. Bütün bunlardan sonra bir insanın kalkıp da "Benim malım niye az veya ben niye körüm, niye sakatım?" gibi itirazda bulunması, Rabb'imize nankörlük olmaz mı? Hâşâ Allah'tan bir alacağımız mı var ki O'na itiraz edebilelim. Bize, Rabb'imizin vermediklerine değil de lütfettiği sayısız nimetlere bakıp her halükârda şükretmek düşer.

Allah Teâlâ'nın, insanları farklı konumlarda yaratmasının bildiğimiz bilmediğimiz birçok hikmeti vardır. Bildiklerimizden birkaçını burada anlatmaya çalışalım.

Birincisi: Allah'ın sayısız isimleri vardır ve bu isimler yaratılışta da çeşitliliği gerektirir. Mesela Rezzak ismi rızka muhtaç canlıları, Şâfi ismi hastaları gerektirir ki Allah'ın bu isimleri tecelli etsin. Yine Allah; Mûcib ismiyle darda kalanların, Kâbız ismiyle gaflete dalanların, Bâsit ismiyle sıkıntıda boğulanların imdadına yetişir. Böylece

Rabb'imiz sayısız isimleriyle bize kendini tanıttırır ki zaten yaratılış gayemiz de budur.

İkincisi: Her şey zıddıyla bilinir. Karanlık olmasa aydınlılığın bilinmeyeceği gibi hastalıklar olmasa sağlığın, açlık olmasa tokluğun, fakirlik olmasa zenginliğin, sıkıntılar olmasa rahatlığın kıymeti anlaşılmayacaktı. Sakatlar olmasa uzuvları eksiksiz ve sağlam olanlar, nasıl bir nimete sahip olduklarını fark etmeyecekler; bir uzvu sakat veya eksik olanlar da diğer uzuvlarının kıymetini gereği gibi bilemeyeceklerdi. Kaldı ki hastalık, sakatlık, musibet gibi hâller istisnadır. Hastalık ve musibetler, 60–70 yıllık insan ömrü içinde çok az bir zaman dilimini kapsar. Sakat insanlar da dünya nüfusunun çok az bir kesimini teşkil eder. Hastalık ve sakatlıkların çoğu da insanların suistimalinden kaynaklanır.

Üçüncüsü: Bu dünya imtihan yeridir. Allah, insanları bazen fakirlikle bazen zenginlikle bazen hastalıkla bazen sağlıkla imtihan eder. Güzellik, güç, servet, sakatlık, sağlamlık hepsi birer imtihan vesilesidir. Bakara Sûresi'nin 155. âyetinde Yüce Allah mealen, "Hiç şüphesiz sizi biraz korku, biraz açlık ve biraz da mallardan, canlardan, ürünlerden eksiltme gibi unsurlarla imtihan ederiz. Sen sabredenleri müjdele!" buyurarak bu hakikati ifade buyurur. Hemen arkasından gelen âyetlerde de sabredenlerin vasıfları ve Rabbleri katında büyük bir mükâfata erecekleri anlatılır. Allah, kimseye kaldıramayacağı ağır yükler yüklemez ve sahip olmadığı bir şeyden hesaba çekmez.

Dördüncüsü: Allah, mutlak adalet sahibidir ve rahmeti sonsuzdur. Kullarına asla haksızlık yapmaz, ama Allah'ın adaletini tam anlamak için dünya ile âhireti birlikte düşünmek gerekir. Dünya fânidir, gelip geçicidir, asıl olan âhiret hayatıdır. Dünya sadece âhiretin tarlasıdır. Hastalıklar ve musibetler, inanan ve sabreden bir insan için ibadet hükmüne geçer. Âmâ olduğu için burada 60–70 yıllık kısacık ömründe dünyaya ait fâni güzelliklerden mahrum kalan bir mü'min, sabrederse cennette sonsuza kadar başkalarının göremeyeceği güzelliklerle mükâfatlandırılır. Allah bir alır, karşılığında kat kat fazlasını verir, yeter ki insan buna gönülden inansın ve sabırlı olsun.

Beşincisi: Allah, insanı bu dünyaya kulluk için göndermiştir. Gerçek huzur ve mutluluk Allah'a yakın olmakta, O'nun rızasına ermektedir. Hastalıklara, sıkıntılara, bela ve musibetlere maruz kalan kişiler, rahat ve bolluk içinde yaşayanlara göre aczini daha kolay anlayıp Allah'a yönelme ihtiyacı hisseder. İbadetlerinde daha hassas olur, elinden geldiğince hayır ve hasenatta bulunmaya gayret eder. Dünyada var oluşumuzun asıl gayesi de bu değil midir? Öyle ise bu tür hâller, eğer bizim hatamızdan kaynaklanmıyorsa ceza olarak düşünülmemeli. Belki Allah'ın bir lütfu olarak görülmeli. Tabii ki hastalık, sakatlık, bela, musibet istenmez; ama geldiği zaman kâmil bir mü'min, "Biz Allah'a aidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz."[73] der, sabreder.

[73] Bakara Sûresi, 156. âyet

Rabb'imiz, bizi bollukta darlıkta, hastalıkta sağlıkta, her halükârda kendine yönelen ve meleklerin cennette, "Sabretmenize karşılık size selamlar, selametler! Dünya diyarının ne güzel âkıbetidir bu!"[74] diye karşılayacakları talihli kullarından eylesin.

[74] Rad Sûresi, 24. âyet

ALLAH BİZİM NE YAPACAĞIMIZI BİLDİĞİ HÂLDE NEDEN BİZİ İMTİHAN İÇİN DÜNYAYA GÖNDERİYOR?

Evet, Allah bizim ne yapacağımızı biliyor, ama biz kendimizin ne yapacağını bilmiyoruz. Allah; ne yapabileceğimizi, nasıl bir insan olacağımızı, Rabb'imizin lütfettiği nimetleri nasıl değerlendireceğimizi ortaya koymak için bizi dünyaya göndermiş. Göndermiş ki kıyamet günü cezaya uğrayanlar "Allah'ım bana fırsat verseydin, ben oruç tutacak, zekât verecek, büyük hayırlar yapıp iyi bir insan olacaktım." diye itiraz edemesin.

Bunu şöyle bir misalle daha iyi anlayabiliriz. Çok tecrübeli ve ileri görüşlü bir öğretmen düşünelim. Bu öğretmen daha okulun ikinci-üçüncü haftasında öğrencilerinin yılsonunda alacağı notları tahmin edip bir kenara yazıyor. Sonra da yıl boyunca bütün öğrencilerine aynı dersleri anlatıyor, aynı imkânları veriyor, aynı sorularla yazılı ve sözlü imtihanlar yapıyor. Yılsonunda, öğrencilerin not ortalamaları, öğretmenin tam tahmin ettiği gibi çıkıyor. Zayıf not verdikleri zayıf, iyi not verdikleri iyi alıyor.

Şimdi bu olayın iki yönü var, birincisi kötü not alanlar, öğretmenin tahmini öyle olduğu için kötü not almadı. Aksine derslerini dikkatli dinlemedikleri ve gerektiği gibi çalışmadıkları için notları zayıf oldu. Aynı şekilde iyi alanlar da öğretmen öyle tahmin ettiği için iyi almadı. O notlar, onların dersleri dikkatli dinlemelerinin ve düzenli çalışmalarının bir karşılığıydı.

Olayın ikinci yönü de şudur: Öğretmen, öğrencilerine en başta "Ben sizin ne yapacağınızı ve nasıl notlar alacağınızı biliyorum. Senin notun şu, seninki bu." dese ve bazılarına iyi not, bazılarına kötü not verse; bazılarını sınıfta bıraksa bazılarını da bir üst sınıfa geçirse zayıf alan ve sınıfta kalan öğrencelere itiraz hakkı doğmaz mıydı?

Bu misalde olduğu gibi Yüce Yaratıcı'nın daha dünyaya gelmeden bizim nasıl bir insan olacağımızı bilmesi, bizi iyiye veya kötüye yönelmeye mecbur etmiyor. Bizim irademizi elimizden almıyor. Ancak Allah Teâlâ ezelî ilmiyle kâinatın yaratılışından sonsuza kadar olup bitecek her şeyi biliyor. O'nun için geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek birdir. Hiçbir şey Allah'ın bilgisi dışında olamaz. O, bütün zamanları aynı anda görür ve bilir.

Cenâb-ı Hak aynı zamanda mutlak adalet sahibidir. Onun için bizleri dünyaya gönderdi ve bize bir fırsat verdi. Eğer Allah Teâlâ bizi burada imtihan etmeseydi, o zaman iyi ile kötü nasıl belli olacaktı? Belki Hazreti Ebû Bekir Efendimiz gibi elmas ruhlu yüce insanlarla Ebû Cehil gibi kömür ruhlu kişiler aynı seviyede kalacaktı. İşte

bu sebeple Allah, kimin ne yapacağını ortaya koymak için dünyayı bir imtihan meydanı olarak açmış. İnsanların cennete veya cehenneme gitmelerini de bu dünyada iyi veya kötü, yaptıkları işlere, kazandıkları sevaplara ve günahlara bağlamış.

Allah böyle bir imkân vermeden insanların bir kısmını cehenneme atsa, diğer kısmını da cennetine koysa, cehenneme gidenler itiraz edebilirdi. Ancak böyle bir imtihandan sonra kıyamet günü cehennemliklerin önlerine amel defterleri konulunca itiraz etmeye mecalleri kalmayacak. Onlara "Bu, sizin dünyada yaptıklarınızın karşılığıdır." denecek. Burada yeri gelmişken şunu belirtmekte fayda var. İnsan cehenneme bu dünyada yaptığı kötü amelleri yüzünden gider, ama cennet Rabb'imizin salih kullarına bir hediyesi, bir lütfudur.

Rabb'imiz, bizlere, âhiretin tarlası olan şu kısacık dünya hayatını rızası istikametinde değerlendirip ebedi saadeti kazanmayı nasip eylesin.

AHİRET NEDİR? AHİRET İNANCININ FAYDALARI NELERDİR?

Âhiret, ölümle birlikte başlayıp sonsuza kadar devam edecek olan hayatın adıdır. Berzah âlemi denilen kabir hayatı da âhiretin bir durağı olmakla beraber asıl âhiret hayatı, kıyamet koptuktan sonra başlayacak ve sonsuza kadar sürecektir. Kıyametle beraber dünya hayatı tamamen bitecek ve Allah, bütün insanları tekrar diriltip mahşer meydanında toplayacak. Orada insanlar tek tek hesaba çekilecek, dünyadaki iman ve amellerine göre cennetlikler Allah'ın lütfuyla cennete, cehenneme müstahak olanlar da cehenneme gidecek. Orada hiç kimseye haksızlık yapılmayacak, kim zerre kadar hayır işlemişse onun mükâfatını kim de zerre miktar kötülük yapmışsa onun cezasını görecek.

Âhirete iman, İslâm'ın altı temel esasından biridir. Âhireti hesaba katmadan İslâm'ın diğer esaslarını, emir ve yasaklarını tam ve doğru olarak anlayıp değerlendirmek mümkün değildir. Allah'a, peygamberlere, kitaplara, meleklere, kaza ve kadere iman; âhirete imanı da gerektirir.

Yine Allah'ın bütün isimleri bir yönüyle dünyaya bakıyorsa birçok yönüyle âhirete bakar ve âhiretin varlığını zorunlu kılar. Asıl konumuz âhiretin ispatı olmadığı için burada bir misal verip geçeceğiz. Dünyada bir kısım insanlar Allah'a gönülden inanıp itaat ediyor; namazını kılıyor, orucunu tutuyor, zekâtını veriyor, elinden geldiğince hayır ve hasenatta bulunuyor. Bir kısım talihsizler de var ki Allah'ın onca lütuflarına rağmen hayatlarını inkârcılıkla, haram-helâl demeden yiyip içerek, zevk ve eğlence ile geçiriyor. Yine bir kısım insanlar bir ömür boyu zulüm ve haksızlıklara maruz kalırken, nice gaddar ve zalim kimseler de bolluk ve rahat içinde bir hayat sürüyor. Bu dünyada çok defa birinciler tam mükâfatlarını alamadığı gibi ikinciler de hak ettiği cezayı görmeden ölüp gidiyor. Hâlbuki Allah, Adil-i Mutlak'tır. Demek ki büyük bir mahkeme var ve orada herkes dünyada yaptıklarının karşılığını alacak. Allah'ın Âdil ismi gibi Rahîm, Kerîm, Cemîl, Mucîb, Bâkî ve diğer bütün isimleri de âhireti gerektirir.

İnsanın ötelerde ebedî saadeti kazanması, Allah'a ve âhirete inanmaya bağlı olduğu gibi dünyada da gerçek huzur ve mutluluğu yakalaması ancak bu inançla mümkün olabilir. Âhiret inancının, ferdî ve sosyal hayatımızda sayılamayacak kadar faydası vardır. Bunlardan sadece birkaçını misal olmak üzere söyleyelim.

Toplumda önemli bir yer tutan çocukları düşünelim. Etrafında olup biten hâdiselerden çok etkilenen, zayıf ve ince ruhlu bu çocuklara âhiret inancı olmasa yakınlarının ölümünü nasıl açıklarız? Meselâ kardeşi ölen bir çocuğa

"Kardeşin öldü, onun cansız bedeni toprağın altında çürüyüp gidecek, onu sonsuza kadar unut." diyebilir misiniz? Böyle bir anlayış o çocuğun yüreğinde kapanması zor yaralar açmaz mı? Âhiret inancınız yoksa bunu söylemek zorundasınız. Hâlbuki âhirete iman ile "Senin kardeşin şimdi cennette kuşlar gibi rahat ve neşeli, oradan oraya koşuyor. Sen de zamanı gelince oraya gideceksin." diyebilirsiniz. İşin doğrusu da budur. Yine annesini veya babasını kaybeden bir çocuğa "Onlar inşallah cennete gittiler. Orada seni bekleyecekler. Sen de onlar gibi Allah'a inanır ve güzel bir kul olursan, cennette bir daha ayrılmamak üzere onlara kavuşacaksın." inancından başka o çocuğu neyle teselli edebilirsiniz?

Diğer yandan toplumun en dinamik gücü olan gençler; kanlarının kaynadığı, nefsanî arzularının dorukta olduğu bu dönemlerinde âhiret inancı dışında neyle frenlenebilir? Nitekim Allah ve âhiret inancının olmadığı veya çok zayıfladığı toplumlarda gençler; hırsızlık, gasp, mala ve ırza tecavüz, anarşi ve benzeri bütün kötülüklerde başı çekiyor. Polisle, jandarmayla, kanunla, cezayla onları yola getirmek mümkün olmuyor. Onların fütursuzca yaptıkları bu ölçüsüz davranışlarını, ancak Allah korkusu ve âhiret inancı ile kontrol edebilirsiniz. Kontrol etmekle de kalmaz gençlerin o ele avuca sığmayan enerjilerini Allah'a hesap verme duygusu ve şuuru ile topluma faydalı hâle getirebilirsiniz.

Yakınlarının çoğunu kaybetmiş, kendisinin de bir ayağı çukurda olan ihtiyarları da ölüm karşısında ancak âhiret inancı ile teselli edebilirsiniz. Yoksa hem bütün sevdiklerini

ebedî kaybetmenin acısı hem de bir canavar gibi ağzını açmış kendisini bir daha bırakmamak üzere yutmayı bekleyen mezar korkusu, o zavallı ihtiyarları daha ölmeden yiyip bitirir. Onlar için âhiret inancı, başka hiçbir şeyle doldurulamayacak en büyük teselli kaynağıdır.

Toplumun temeli ve çekirdeği olan aile hayatının da huzur ve saadeti âhiret inancına bağlıdır. Sağlam ve huzurlu bir aile, eşlerin karşılıklı sevgi, güven ve fedakârlığıyla mümkündür. Bu duyguların devamlılığı da âhiret inancıyla sağlanabilir. Yoksa dünyevî hevesleri tatmin olan eşler, kolayca birbirini terk edebilir. Âhirete inanmayan bir koca, yaşlanan ve güzelliğini kaybeden karısına ölünceye kadar tahammül edemez. Aynı durum kadın için de söz konusu olabilir. Hâlbuki âhiret inancı olan eşler, "Bu dünya gelip geçici, cennette bizi gerçek ve ebedî bir mutluluk bekliyor. İnşallah buradaki beraberliğimiz orada sonsuza kadar devam edecek." diye düşünecekler. Bu duygu ve düşünce ile birbirlerinin ufak tefek kusurlarına müsamaha gösterecekler. Böylece o aile değil öyle basit sebeplerle en şiddetli sarsıntılarla bile yıkılmayacak. Nitekim yatalak eşine bir ömür boyu bakan pek çok vefalı eş vardır. Âhiret inancı olmasa kim o çileye katlanabilir?

Bu misalleri çoğaltmak mümkün, ancak bu kadarı bile âhiret inancının, fert ve toplum hayatımız için sigorta hükmünde olduğunu göstermeye yeter zannederim.

Rabb'imiz, bizlere hayatımız boyunca atacağımız her adımda âhiret duygusuyla hareket etmeyi ve rızasına ermeyi nasip etsin.

KUL HAKKI NEDİR? ÜZERİNDE KUL HAKKI OLANLARIN AHİRETTE DURUMU NE OLACAK?

Güzel dinimiz İslâmiyet, insan haklarına büyük önem vermiştir. Her insana belli haklar tanımış, bu hususta en güzel ölçüleri ortaya koymuş ve herkesin birbirinin haklarına saygı göstermesini istemiştir. Kul hakkını bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Kul hakkı, çok geniş bir alanı kapsar. Bir fikir vermesi için birkaç misal zikredelim:

- Bir kişinin eşyasını, izni ve rızası olmadan alıp kullanmak;
- Bir kimseden ödünç veya borç eşya ya da para alıp vermemek veya geciktirmek;
- Alış veriş yaparken karşı tarafı aldatmak;
- Anne-babaya saygısızlık;
- Gıybet, iftira, alay, hakaret;

- Haksız yere birisini incitmek, yaralamak veya öldürmek;
- Bir kimsenin dinini öğrenmesine veya yaşamasına engel olmak.

Bunlar, kul hakkıyla ilgili ilk akla gelen hususlar. Tabii hepsi bundan ibaret değil. Bir insanın maddî veya manevî sahip olduğu herhangi bir hakkı çiğneme, engelleme veya gasp etme gibi şeylerin hepsi kul hakkına girer.

Peygamber Efendimiz'in Hassasiyeti

Bizim için en güzel örnek ve rehber olan Peygamber Efendimiz, kul hakkı konusunda son derece hassastı. Kimseyi incitmeme ve herkese hak ettiğini verme hususunda olağanüstü gayret gösteriyordu. O, bir yönüyle devlet başkanıydı. Dolayısıyla zaman zaman elinin altında gerek ganimet ve gerekse zekât ve sadaka olarak dünya kadar mal ve servet bulunuyordu. Bunlardan kendilerine ayrılan payın dışında yarım hurma dahi olsa ne kendisi alıyor ne de aile fertlerinin almasına müsaade ediyordu. Sadaka olarak gelen veya dağıtmak için emanet edilen mallardan yanlışlıkla dahi olsa hak geçer diye âdeta ödü kopuyordu.

Nitekim bir gece sabaha kadar uyuyamamış ve inleyip durmuştu. Hazrei Âişe Validemiz (radıyallahu anha) sabah olunca "Yâ Resûlallah! Bu gece rahatsız mıydınız, hiç uyumadınız?" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Odada bir hurma buldum, ağzıma attım. Sonra da

onun bir sadaka hurması olabileceği ihtimali aklıma geldi. Istırabımın sebebi buydu." demişti.[75] Hâlbuki o, büyük ihtimalle şahsi hurmalarındandı, çünkü Sevgili Peygamberimiz sadaka hurmalarını ayrı bir yere koyuyordu.

Kul hakkı hususunda bu derece hassas olan Peygamber Efendimiz, bizlere de şu tavsiyede bulunur: "Üzerinde kul hakkı olan, ölmeden önce hak sahibine ödeyip onunla helalleşsin! Çünkü âhirette altının, malın değeri olmaz. O gün, hak ödeninceye kadar, kendi sevaplarından alınır, sevapları olmazsa, hak sahibinin günahları buna yüklenir."[76]

Kul Hakkından Kurtulmanın Yolu

Burada asıl olan Peygamberimiz'i örnek almak ve kul hakkına hiç girmemek, en azından bu hususta azami gayret göstermektir. Buna rağmen bir şekilde kul hakkına girmişsek bundan kurtulmanın bir tek yolu vardır: Hak sahibiyle helalleşmek.

Tabii hak sahibiyle helalleşmek sadece "Hakkını helâl et." demekle olmaz. Eğer gıybet, iftira, hakaret gibi manevî bir hak söz konusu ise hak sahibine önce, "Senin hakkında şunu şunu söyledim, şöyle şöyle gıybet ettim, seni şurada üzdüm..." deyip onun gönlünü almak ve sonra hakkını helal ettirmek gerekir. Eğer maddî bir hak geçmişse önce hak sahibine hakkını vermeli, ardından helallik dilemeliyiz.

---

[75] Ahmed b. Hanbel, Müsned: 2/193

[76] Buhari, Rikak: 48/121

Hak sahibi ölmüşse veya ona ulaşma imkânı yoksa sevabını hak sahibine bağışlamak suretiyle bol bol hayır hasenat yapmalı, sadaka vermeli ve Allah'tan da af dilemeliyiz.

Üzerinde Kul Hakkı Olanların Âhiretteki Durumu

Cenâb-ı Hak Nisa Sûresi'nin 29. ve 30. âyetlerinde mealen şöyle buyuruyor: "Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda meşru olmayan yollarla yemeyin. Karşılıklı rıza ile yapılan bir ticaret yapmanız ise elbette meşrudur. Sakın haram yiyerek, başkasının hakkını gasp ederek kendinizi öldürmeyin. Allah size pek merhametlidir. Kim sınırları aşarak ve haksızlık ederek bunu yaparsa Biz onu ateşe sokacağız. Bu da Allah'a çok kolaydır."

Bir kul, ölmeden önce pişmanlık duyar ve samimi olarak tövbe ederse Allah Teâlâ, en büyük günahlardan olan küfür ve şirk dâhil, onun bütün günahlarını affedebilir. Ancak bunun bir tek istisnası vardır. O da kul hakkıdır. Öyle ki Allah yolunda can veren şehitler bile âhirette kul hakkından hesaba çekilecektir. Nitekim Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifte, "Şehidin borcu (kul hakkı) hariç bütün günahları affedilir." buyuruyor.[77]

Bir gün Peygamber Efendimiz ashabına "Müflis (iflas eden) kimdir?" diye sorar. Onlar da "Bizce müflis, hiç malı ve parası olmayandır." derler. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurur: "Ümmetimden gerçek müflis şu kimsedir: Kıyamet gününde namazlarını kılmış, oruçlarını tutmuş

[77] Müslim, İmaret: 118

ve zekâtını vermiş olarak Allah'ın huzuruna gelir. Ancak şuna sövmüş, buna zina iftirasında bulunmuş, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş, diğerini de dövmüştür. Onun hasenatından (iyiliklerinden, sevaplarından) bir kısmı şuna verilir ve bir kısmı da buna verilir. Eğer üzerinde olan kul hakları ödenmeden önce hasenatı tükenirse bu defa o alacaklı kulların günahlarından alınıp bu kimsenin üzerine yüklenir. Sonra da cehenneme atılır."[78]

Üzerinde Kul Hakkı Olanlar Cennete Giremeyecek mi?

Bazı İslâm âlimleri bu konuda, bir kısmını yukarıda zikrettiğimiz âyet ve hadislere dayanarak şu hükmü vermişlerdir: "Birinin üzerinde arpanın yedide biri kadar dahi kul hakkı varsa borçlu olduğu zat hakkını helâl edeceği ana kadar, borçlu kişi, şehit bile olsa cennete giremez." Ancak Cenâb-ı Hak, şehit veya salih kulunda hakkı olan kimsenin alacağı kadar veya fazlasıyla günahını affeder, günahı yoksa ona aynı miktar veya fazlasıyla sevap verir, hak sahibi de hakkından vazgeçer. O şehit veya salih kul, ancak ondan sonra cennete girebilir.

Özetle söylemek gerekirse kul hakkı çok ağır bir vebaldir. Bu konuda çok dikkatli olmak gerekir. Bilerek veya bilmeden kul hakkına girmişsek burada fırsat varken ondan kurtulmaya bakmalı, ne yapıp edip hesabı âhirete bırakmamalı.

Cenâb-ı Hak kıyamet günü bizleri, hadiste tarif edildiği gibi müflis bir kul olmaktan muhafaza buyursun.

---

[78] Müslim, Birr: 59

KURBANI ACIMA DUYGUSU GEREKÇESİYLE ELEŞTİRMEK NİÇİN YANLIŞTIR?

Kurban Bayramında kurban kesilmesini eleştirenler genellikle sofrasında et eksik olmayan varlıklı insanlardır. Onlar güzel güzel et yemeklerini, canları çektiği zaman iştahla atıştırırken yedikleri etin de neticede bir zamanlar canlı bir hayvan olduğunu hiç hatırlamazlar. Onların içinden, "Ya yazık değil mi, bu et bir hayvana ait." diye üzüntüsünden sofrayı terk eden duydunuz mu hiç?

Varlıklı kişiler, istedikleri zaman kasaptan veya marketten et alıp yiyebilirken öyle fakir aileler oluyor ki bazen yıl oyunca bir parça ete hasret yaşıyorlar. Gerek bizim ülkemizde gerekse diğer Müslüman ülkelerde ancak kurban sayesinde yılda bir kere doya doya et yiyebilen aile sayısı hiç de az değildir. Tabii ki kurban sırf fakirler et yesin diye kesilmez. Kurban dinî bir ibadettir ve Allah emrettiği için kesilir.

Kurbanın asıl hikmeti de Allah'a yaklaşma ve şükür vesilesi olmasıdır. Ancak kurbanın sosyal hayatımızdaki

sayısız faydalarını da göz ardı edemeyiz. Her şeyden önce kurban toplumda kardeşlik, dayanışma ve yardımlaşma duygularının pekişmesine, sosyal adaletin gerçekleşmesine büyük katkı sağlar. Zenginlerle fakirleri birbirine yaklaştırır. Zenginlere malını Allah rızası için harcama zevki verirken onların cimrilikten ve dünya malına bağlanmaktan kurtulmasına yardımcı olur. Diğer yandan fakirlerin de bu vesileyle Allah'a şükretmelerini; terk edilmişlik, dışlanmışlık duygusundan kurtulup kendilerini toplumun bir üyesi olarak hissetmelerini sağlar. Böylece farklı kesimler arasında dostluk köprüleri kurulmasına, sosyal huzur ve barışın oluşmasına ve sürdürülmesine vesile olur.

Son yıllarda bazı gönüllü kuruluşların öncülüğünde gerek ülkemizin fakir bölgelerinde gerekse fakir ülkelerde çok sayıda kurban kesilmektedir. Bu kurbanları bağışlayan işadamları ve esnaflar da kurban etlerinin dağıtımında bizzat vazife almaktadır. Kapı kapı dolaşıp fakir ailelere hem kurban eti dağıtmakta hem de onların bayramlarını kutlamakta, bayram sevincini onlarla paylaşmaktadır. Bu organizasyonlar, nice hayırlara ve güzelliklere vesile olmaktadır. İşin aslında Kurban Bayramı dışında da her gün birçok hayvan kesilmektedir. Ama onların etinden sadece varlıklı aileler faydalanabilmektedir. Acaba kurbanın temin ettiği bu sosyal faydaların ve güzelliklerin başka bir yolla sağlanması mümkün mü?

İşin bir başka yönü de şudur ki Allah zaten koyun, inek, deve gibi hayvanları; insanların etlerinden sütlerinden faydalanmaları için yaratmıştır. Şuur sahibi olmadıkları için

bir sene veya on sene yaşamaları onlar için fazla bir anlam taşımaz. Onların ölüm gibi bir korkuları da yoktur. Sahibi, elinde bıçakla kendisini kesmek üzere beklerken bir hayvana ot verseniz o otu rahat rahat yer. Çünkü az sonra kesileceğinin farkında değildir. Hem eninde sonunda bu hayvanlar bir şekilde ölecek; ya hastalıktan ya kırlarda veya dağlarda bir vahşi hayvana yem olarak ya da bir kasap tarafından kesilerek. Acaba hayvanların şuuru olsa bir dağ başında vahşi bir kurda yem olmayı veya Allah'ı tanımayan, şükürden nasipsiz bir adama meze olmayı mı yoksa Allah için kurban olmayı mı tercih ederdi? İhtimal Allah için kurban olup insanlık seviyesine yükselmeyi bir şeref kabul ederdi.

Meselenin çok önemli bir yönü de şudur: Yarattıklarına Allah'tan daha merhametli kim olabilir? Kurban kesmeyi emreden bizzat Rabb'imizdir. Kevser Sûresi'nin ikinci âyetinde Yüce Allah mealen, "Rabb'in için namaz kıl, kurban kes." buyurmaktadır. Hem hiç kimse âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygamberimiz'den daha şefkatli olamaz. Hâlbuki Peygamberimiz kurban kesmiş ve ümmetini de buna teşvik etmiştir. Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz "Hiçbir kul, kurban günü, Allah indinde, kurban kanı akıtmaktan daha sevimli bir iş yapamaz. Zira kesilen hayvan, kıyamet günü boynuzlarıyla, kıllarıyla, tırnaklarıyla gelecektir. Kesilen kurbanın kanı yere düşmeden önce Allah nezdinde yüce bir mevkie ulaşır. O hâlde, gönül hoşluğu ile kurbanlarınızı kesin." buyurmuştur.

Şuurlu bir Müslüman'a, ancak Allah ve Resûlü'ne itaat etmek ve o emirlerin arkasındaki güzellikleri görmeye çalışmak düşer.

Allah Teâlâ, bizleri, Rabb'imizin Kur'ân ve sünnet yoluyla ulaşan bütün emirlerini, gönül hoşluğuyla kabul edip uygulayan kullarından eylesin.

KADER NEDİR? KADERİN VARLIĞINI NASIL ANLARIZ?

Kadere iman İslâm'ın altı şartından biridir. Allah'a, meleklere, kitaplara, peygamberlere, öldükten sonra dirilmeye iman etmek nasıl farzsa kadere inanmak da farzdır. İslâm inancı açısından çok büyük bir önem taşıyan kader meselesi, aynı zamanda en hassas konulardan biridir. Onun için bu konuyu bilip bilmeden konuşmak, hele henüz kalbinde iman tam oturaklaşmamış kişilere açmak doğru değildir. Rabb'imizin inayetine sığınarak İslâm âlimlerinin eserlerinden istifade ile sırf iman esasları arasında yer aldığı için konuyla ilgili bilgi vermeye çalışacağız.

Kader kelimesi sözlükte ölçme, takdir etme, biçime koyma ve şekillendirme gibi anlamlar taşır. Dinî bir terim olarak kader, Cenâb-ı Hakk'ın kıyamete kadar olacak her şeyi önceden bilmesi, takdir ve tespit etmesidir. Kur'ân-ı Kerîm'de Allah Teâlâ'nın her şeyi, daha yaratılmadan önce en ince ayrıntısına kadar ilim planında tespit edip Kitab-ı Mübin veya Lehv-i Mahfuz adı verilen ve bizce nitelikleri meçhul bir Ana Kitap'ta kaydettiği ifade edilir:

Gaybın anahtarları O'nun katındadır, onları ancak O bilir. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Düşen yaprağı, yerin karanlıklarında olan taneyi O bilir. Yaş kuru ne varsa hepsi Kitab-ı Mübin'dedir.[79]

(Ey şânı yüce Nebi!) Doğrusu sana vahyedilen bu Kitap, Levh-i Mahfuz'da bulunan şanlı bir Kur'ân'dır.[80]

Hiçbir şey yoktur ki onu meydana getiren hazinelerin anahtarları elimizde olmasın. Biz onu ancak belirli bir ölçü ile indiririz.[81]

Biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık.[82]

Yukarıda meallerini verdiğimiz âyet-i kerimelerden açıkça anlaşılıyor ki Allah Teâlâ, her şeyi daha varlık sahnesine çıkmadan takdir ve tespit etmiştir. Olup bitecek her şeyi en ince ayrıntısına kadar Ana Kitap'ta yazmıştır. Zamanı gelince de önceden takdir buyurduğu şeyleri kader planına göre yaratmış ve yaratmaktadır. Kâinattaki baş döndürücü düzen ve intizam da bize bunu göstermektedir.

Göklerde, yerde ve bu ikisi arasında ne varsa her şey hikmetli ve her şey yerli yerinde. Ancak mikroskopla görebildiğimiz minicik varlıklardan kuşlara, ağaçlara, insana; oradan dağlara, denizlere, ırmaklara; oradan dev gök cisimlerine kadar her şeyde harika bir düzen, baş döndürücü bir denge ve ahenk var. Kâinatta atomdan hücreye, hücreden güneş sistemine ve galaksilere kadar milyonlarca

---

[79] En'am Sûresi, 59. âyet

[80] Bürûc Sûresi, 21. ve 22. âyetler

[81] Hicr Sûresi, 21. âyet

[82] Kamer Sûresi, 49. âyet

yıldan beri kusursuz işleyen muhteşem ve iç içe sistemler gözümüz önünde çalışıyor. Bütün bunlar plansız programsız olabilir mi?

Konuyu bir örnekle somutlaştırmaya çalışalım isterseniz. Bakıyoruz ki geniş bir arsada inşaat faaliyeti var. Önce ustalar ellerinde metre ile arsada bir kısım ölçümler yapıyor, belli noktalara kazıklar çakıp ipler geriyor, işaretler koyuyor. Ardından iş makineleri geliyor, işaretli yeri belli bir derinliğe kadar kazıyor. Sonra sırasıyla zemine bir kat beton atılıyor, beton zemine demirler döşeniyor, demirlerin üstüne tekrar beton dökülüp temel atılıyor, sonra kalıplar çakılıyor, tekrar demir döşeniyor, tekrar beton atılıyor. Bu arada arsanın diğer tarafında yeni kazılar yapılıyor, ana binanın çevresinde irili ufaklı başka yapılar yükseliyor. Dışarıdan bakınca her şey çok dağınık ve karmaşık görünüyor. Her yanda demirler, tuğlalar, fayanslar, kumlar, çimentolar gözü tırmalıyor. Bir süre sonra bir de görüyoruz ki o küçük yapıların hepsi ana binaya bağlanmış. Bahçe duvarı, ana girişi, çevre düzenlemesi ile çok görkemli ve kullanışlı bir saray ortaya çıkmış. Şimdi zerre kadar aklı olan birisi, o ustaların ve işçilerin her birinin kendi kafasına göre gelişigüzel birtakım uygulamalar yaptığını, sonra da yaptıklarının tesadüfen birbirini tamamladığını ve sonuçta bu sarayın meydana geldiğini söyleyebilir mi? Böyle karmaşık bir yapının önceden en ince ayrıntılarına kadar plan ve projesinin yazılıp çizilmeden inşa edilebileceği düşünülebilir mi? Elbette düşünülemez.

Şimdi dönüp bir de kâinat sarayına bakalım. Meselâ bir çiçeğin yaratılışını biraz yakından takip edelim. Toprağın

bağrına bir tohum olarak düşen o çiçeğin, milyonlarca şekle girme ihtimali vardır. Ancak görüyoruz ki kökleri, toprağın altına tutunurken gövdesi yukarı doğru boy atıyor. Dalları, yaprakları en faydalı, en uygun, en güzel şekli alıyor. Demek ki o çiçek, bir kader programına göre büyüyüp gelişiyor.

Bir de insanın yaratılışını göz önüne alalım. Zigot adı verilen bir tek hücreden insan vücudu nasıl şekilleniyor, bütün organları tam bir uyum içinde nasıl meydana geliyor? Sonra ilk insan Hazreti Âdem'den bu yana farklı dönemlerde, farklı coğrafyalarda dünyaya gelen bütün insanların organları ortak iken parmak izleri, siması, sesi, karakteri nasıl birbirinden farklı olabiliyor? Demek ki ilmi ve kudreti her yeri, her şeyi ve bütün zamanları kuşatan Yüce Yaratıcı; her insanın ayrı ayrı planını, programını en ince ayrıntısına kadar yapmış ve bir Ana Kitap'ta kaydetmiş. Demek ki canlı cansız bütün mahlûkat, Allah Teâlâ'nın ezelî ilmiyle yazdığı kader programına göre yaratılıyor.

Daireyi biraz daha genişletip kâinata baktığımız zaman, her şeyde ince bir plan ve programın işlediğini görürüz. Bu açıdan bakınca her şeyin önceden belirlenmiş bir ölçüye, bir takdire göre yaratıldığı çok açık ve aşikârdır. Bu da bize kâinatta kaderin her şeyi kuşattığını gösteriyor.

Rabb'imiz, bizlere, bütün İslâm esaslarına olduğu gibi kadere de Kendisinin razı olacağı şekilde inanmayı nasip etsin.

KADER İNSANIN İRADESİNİ BAĞLAR MI?

İnsan da dâhil canlı cansız bütün mahlûkatın harika bir surette yaratılması, tamamen Allah'ın ilim ve kudretine bağlıdır. Buna cebrî kader denir. İnsanın cinsiyeti, derisinin rengi, ırkı, anne ve babası; uzun veya kısa boylu, az veya çok zeki olması gibi hususlar hep cebrî kadere girer. Burada insan iradesinin en küçük bir tesiri söz konusu değildir. Onun için de insan bunlardan dolayı hesaba çekilmez. Mesela Allah, bir insanı az zeki olduğu için cezalandırmaz. Aynı şekilde çok zeki olması da mükâfat için yeterli olmaz. Ancak insan, kendine verilen zekâyı, iyi veya kötü yönde kullanmasından dolayı kazanır veya kaybeder, mükâfat veya cezayı hak eder.

Cenâb-ı Hak, kâinatta olup bitecek her şeyi Lehv-i Mahfuz'da kaydettiği gibi insanın ne zaman doğacağını ne zaman öleceğini, neler yapacağını, cennetlik mi cehennemlik mi olacağını da yazmıştır. Ancak burada çok önemli bir ayrıntı vardır. Allah, insana bir cüzi irade vermiştir. Onunla insan haram ile helal, iyi ile kötü arasında tercih yapabilir. Allah'ın önceden bizim kaderimizi yazmış olması, bizi

iyi veya kötü olmaya zorlamaz, irademizi elimizden almaz. Tabii ki Allah'ın dilemesi her şeyin üstündedir, ancak insan cennete de cehenneme de amelleriyle girer.

Cenâb-ı Hak; geçmişi, bugünü ve geleceği aynı anda bilen sonsuz ilmiyle bizim nasıl yaşayacağımızı, ne yapacağımızı biliyor ve kaderimizi ona göre yazıyor. Yoksa Allah öyle yazdığı için biz öyle yapmıyoruz. Nasıl ki takvimlerde bir yıl öncesinden güneşin nerede, ne zaman doğacağı, ne zaman batacağı, ay ve güneş tutulmalarının hangi gün, hangi saatte olacağı yazılır. Ancak güneş, takvimlerde öyle yazıldığı için belirtilen saatlerde doğup batmaz. Aynı şey ay ve güneş tutulması için de geçerlidir. Aksine bilim adamları, kâinatta muntazam işleyen İlâhî kanunlara bakarak yaptıkları astronomik hesaplarla bunları belirler ve nasıl olacaksa, takvime öyle yazarlar.

Allah'ın bizim kaderimizi yazması da böyledir. Gizli açık her şeyi bilen, ilminden hiçbir şey gizli kalmayan Yüce Allah, ne yapacağımızı bilip kaderimizi ona göre yazmıştır. Aklı başında her insan iki şey arasında tercih yapma, dilediğini seçme iradesine sahip olduğunu bilir. Ancak kimi nefsine ve şeytana uyup kötülük yolunu tutar, cehenneme gider; kimi iradesini hayır yolunda kullanır, Allah'ın lütfuyla cennete nail olur. Dolayısıyla her insan yaptıklarından sorumlu tutulacak ve onların karşılığını bulacaktır.

Kalpleri elinde tutan Rabb'imiz, cüzî irademizi hep hayır yolunda kullanmayı nasip etsin. Bizleri hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi başka tarafa kaydırmasın.

GELECEK İÇİN NİÇİN "İNŞALLAH" DEMELİYİZ?

İnşallah, günlük hayatta sıkça duyduğumuz ve söylediğimiz bir kelimedir. Ancak çoğumuz bu kelimeyi, taşıdığı derin anlamı bilmeden kullanıyoruz. Hatta bazen kabul etmek istemediğimiz bir daveti kibarca geçiştirmek için "inşallah" deyiveriyoruz. Hâlbuki "Allah dilerse" anlamına gelen "inşallah" kelimesi kaderle alâkalı çok önemli konudur.

Biz yakın veya uzak gelecek için bir kısım planlar yapabiliriz. "Yarın şuraya gideceğim, öbür gün şunu yapacağım. Hafta sonunda şurayı ziyaret edeceğim, yaz tatilini falan yerde geçireceğim." Evet, zamanımızı verimli değerlendirme adına plan program yapmak tabii ki gerekli, fakat burada bir şeyi hep hesaba katmak, dikkate almak zorundayız. O da şudur: Eğer Allah dilemezse, O'nun izni ve iradesi olmazsa biz parmağımızı dahi oynatamayız. Bizi de fiillerimizi de yaratan Allah'tır. Cenâb-ı Hak inayetini, rahmetini bir an üzerimizden çekse biz kum gibi olduğumuz yerde yığılır kalırız.

Bununla beraber Rabb'imiz bize çok özel kabiliyetlerin yanında bir de cüzi irade vermiş. O cüzi irade sayesinde hayatımıza yön verebiliyor, bazı tercihlerde bulunabiliyoruz. Ancak asla unutmamamız gereken bir hakikat var ki Allah'ın dilemesi her şeyin üstündedir. Onun için küçük veya büyük, yapmayı düşündüğümüz işleri ifade ederken mutlaka "inşallah" demeliyiz. Bu, bize Rabb'imizin emridir. Kehf Sûresi'nin 23. ve 24. âyetlerinde Cenâb-ı Hak mealen şöyle buyuruyor: "Herhangi bir şey için 'Ben onu yarın yapacağım.' deme. 'Ancak Allah dilerse' de. Unuttuğun zaman hemen Rabb'ini an ve şöyle de: Umulur ki Rabb'im beni doğruya daha yakın olana eriştirir."

İnşallah sözü "Allah'ın dilemesi dışında, ben yerimden dahi kımıldayamam. O'nun dilemesi olmadan ne kendime bir faydam olur ne de gelecek zararlardan kendimi koruyabilirim. Ben ancak Allah'ın yardımı ve rahmetiyle hareket edebilirim." gibi manalar taşır. Kul, bu sözle kendi dileğini Allah'ın iradesine bağlar ve O'na teslim olur.

A'raf Sûresi'nin 188. âyetinde Cenâb-ı Hak, Peygamber Efendimiz'e hitaben (mealen) şöyle buyurur: "De ki: 'Ben kendim için bile Allah dilemedikçe hiçbir şeye kadir değilim: Ne fayda sağlayabilirim ne de gelecek bir zararı uzaklaştırabilirim. Şayet gaybı bilseydim elbette çok mal mülk elde ederdim, bana hiç fenalık da dokunmazdı. Ama ben iman edecek kimseler için sadece bir uyarıcı ve bir müjdeleyiciyim."

Peygamber Efendimiz de hayatının her safhasında Allah'ın dilemesini (mesiet-i ilahiyi) her şeyin üstünde

tutmuş ve O'na tam teslim olmuştur. Nitekim bir gün ashabına şöyle buyurur: "Hiç kimse kendi ameliyle kurtulamaz." Sahabi sorar: "Sen de mi yâ Resûlallah!" Efendimiz cevap verir: "Evet, ben de; ancak; Rabb'imin beni rahmetiyle kucaklaması ve her tarafımı rahmetiyle sarması neticesinde kurtulabilirim."[83]

İşte Peygamber Efendimiz'in, Allah'ın dilemesi, O'nun iradesi karşısındaki teslimiyeti budur. Zaten başta Nebiler Sultanı Sevgili Peygamberimiz olmak üzere bütün Peygamberler bu hususa çok dikkat etmişlerdir. Çünkü Allah Teâlâ'yı en iyi bilenler onlardır. Bütün Peygamberler, bir işe girişecekleri zaman "İnşallah" demişler, Allah'ın dilemesini her şeyin başında tutmuşlardır. Bir misal olması adına Yusuf Aleyhisselâm'ın kıssasından bir kesit sunalım. Yusuf Aleyhisselâm, birçok imtihan ve sıkıntının ardından Mısır sarayında vezir olunca kardeşleriyle birlikte yıllardır hasretini çektiği anne ve babasını saraya davet eder. Geldiklerinde de onları en güzel şekilde ağırlar ve ardından (mealen) şöyle der: "İnşallah (Allah'ın dileğince) güven içinde Mısır'a yerleşin."[84]

Buradaki inceliğe dikkat edelim. Yusuf Aleyhisselâm, bugüne göre düşünürsek devlet bakanı veya başbakan konumundadır. Fakat o, kendi makamına, kendi gücüne değil sadece Allah'ın iradesine bel bağlıyor, O'na güvenip dayanıyor. Allah'ın dileğini öne çıkarıyor. Bu, onun Allah'a

[83] Müslim, Sıfatu'l-Münafıkin: 76

[84] Yusuf Sûresi, 99. âyet

olan imanının, itimadının, tevekkülünün bir yansımasıdır. Başta Nebiler Sultanı Sevgili Peygamberimiz olmak üzere bütün peygamberler atacakları her adımda "İnşallah" demişler, Allah'ın iradesine tam teslim olmuşlardır. Bize de onlara uymak düşmez mi?

Rabb'imiz, bizleri hep hoşnut olacağı işlere yönlendirsin. Yanlış dileklerde bulunarak Allah'ın dilemesiyle çatışmaktan muhafaza etsin.

ALIN YAZISI NEDİR, DEĞİŞİR Mİ?

"Alın yazısı" halk arasında "kader" anlamında kullanılır. Kader ise "Allah Teâlâ'nın ezelden ebede kadar olacak her şeyi önceden bilmesi, takdir ve tespit etmesi" şeklinde tanımlanabilir. Cenâb-ı Hak; geçmişi, bugünü ve geleceği aynı anda gören ezelî ve sınırsız ilmiyle insanın ne zaman doğacağı, ne zaman öleceği, neler yapacağı da dâhil her şeyi önceden biliyor ve Levh-i Mahfuz adı verilen bir Ana Kitap'ta bunları en ince ayrıntısına kadar kaydediyor. Biz buna kader diyoruz.

Kader, canlı cansız bütün varlıkları kapsamakla beraber, "alın yazısı" daha çok kaderin insana bakan yönünü ifade eder. Konuyla ilgili âyet ve hadislere baktığımızda insan daha dünyaya gelmeden ne zaman, nerede doğacak; rızkını nereden, nasıl temin edecek; ne gibi ameller işleyecek, cennetlik mi cehennemlik mi olacak; bütün bunların hepsi belirlenmiş, takdir edilmiştir.

Burada "Allah, daha dünyaya gelmeden önce bizim kaderimizi belirlemiş ise bizim çalışmamızın, ibadet etmemizin ne anlamı var?" gibi bir soru akla gelebilir. Hazreti

Ali'nin (radıyallahu anh) rivayet ettiği bir hadis-i şerif, bu sorunun cevabı niteliğindedir:

"Peygamber Efendimiz bir sahabinin defni için Bakiu'l-Garkad'da bulunmaktadır. Gayet üzgün bir şekilde münasip bir yere oturmuş, sahabi efendilerimiz de etrafında toplanmış O'nun üzüntüsünü paylaşmaya çalışmaktadır. Peygamberimiz elindeki asa ile yere bazı çizgiler çizer, sonra şöyle der: 'İçinizde hiçbir fert yoktur ki Allah onun âkıbetini cennet veya cehennem olarak tayin buyurmuş olmasın.' Bunun üzerine sahabe hayretle sorar: 'Yâ Resûlallah! Mademki durum dediğiniz gibi (kimin cennete kimin cehenneme gideceği belirlenmiş) niçin amel ediyor, niçin çalışıyoruz?' Peygamber Efendimiz şöyle cevap verdiler:

"Amel edin, herkes için ne yaratılmışsa, kendisine o yönde bir kolaylık vardır. Yani kim saadet ehlinden ise, o yöne doğru yürür ve kim de şekavet ehlinden ise yürüyüp gideceği yön o taraftır."[85]

Sahabe-i kiram, Peygamber Efendimiz'in bu sözünden sonra daha büyük bir coşkuyla ibadete sarılır. Kulluk görevlerini yerine getirmede daha bir titiz ve istekli davranırlar. Onlar kaderi doğru anlamışlar, "Biz hangi yolda yürüyorsak, Allah bizim hakkımızda o yolun neticesini takdir etmiştir." diye düşünmüşler ve kader inancı onları tembelliğe değil aksine çalışmaya sevk etmiştir.

Cenâb-ı Hak da Kur'ân-ı Kerîm'de mü'minleri çalışmaya, salih amel işlemeye, hayır ve iyilik yapmaya teşvik eder. Bizi şirk başta olmak üzere her türlü kötülükten

[85] Buhari, Kader: 6

sakındırır. "İnsan için çalıştığından başka bir şey yoktur."[86] mealindeki âyet-i kerime bu hakikati çok veciz bir şekilde ifade etmektedir. İşin özü Allah Teâlâ; bizim nasıl hareket edeceğimizi, hangi amelleri işleyeceğimizi ezelî ilmiyle bilir ve alın yazımızı ona göre takdir eder. Zira aksi hâlde çalışmanın, ibadet etmenin bir anlamı kalmazdı. Hâlbuki Allah mutlak adalet sahibidir, kimseye zulmetmez, haksızlık yapmaz. Öyle ise herkes yaptığının karşılığını mutlaka alacaktır.

İnsanın kaderi, Levh-i Mahfuz'da son hâliyle yazılmıştır ve değişmez, ancak Allah'ın bir de Levh-i Mahv ve İspat adında başka bir kitabı vardır. "Allah dilediğini siler, mahveder; dilediğini de yerinde bırakır; Ana Kitap O'nun yanındadır."[87] mealindeki âyet-i kerimenin ilk kısmında bu kitaba işaret edilmektedir. Ana Kitap'tan maksat ise Levh-i Mahfuz'dur. Allah'ın kader planında takdir ettiği şeyleri zamanı gelince yaratmasına kaza denir. Kısacası kaza; kaderin uygulaması, hayata geçirilmesidir. Bazen Allah Teâlâ takdir ettiği bir hükmü, kulun lehine olarak uygulamaz veya değiştirir. Buna da ata denir. Ata, Allah'ın kullarına bir lütfu, bağışı ve bağışlamasıdır. Kaza, kader ve ata; üçü de Allah'ın kanunudur.

Ata kanununu bir misalle açalım isterseniz. Bir kişi, günah sayılan işi yapmak niyetiyle evinden çıkar. O kulun, o fiili işlemesi hükmü verilmiştir. Ancak yaptığı bir

[86] Necm Sûresi, 39. âyet
[87] Rad Sûresi, 39. âyet

dua, verdiği bir sadaka veya anne-babasına iyi davranma gibi güzel bir amelinden dolayı Allah, o kulu hakkında verdiği hükmü değiştirir. Ya içine bir duygu atar ya karşısına güzel bir arkadaş çıkarır, günaha doğru giden kulunun yönünü hayra çevirir. Bu, Allah'ın o kula bir atasıdır. Fakat bütün bunlar Levh-i Mahv ve İspat'ta olur. Levh-i Mahfuz'da kulun duası, iyilikleri, ibadetleri ve onların sonuçları; kaza, kader ve ata hepsi son hâli ile kaydedilmiştir. Dolayısıyla Levh-i Mahfuz'da en küçük bir silinme ve değişiklik söz konusu değildir.

Rabb'imiz, kötülüğe ve günaha giden yolları atasıyla kessin ve bizleri hep hayra yönlendirsin.

KADERE İMAN İNSANA NE KAZANDIRIR?

Konuya temsilî bir hikâye ile başlayalım. İki arkadaş çok görkemli, büyük bir çiftliğe misafir oluyor. Çiftlikte göz kamaştırıcı köşkler, türlü türlü sebze ve meyve bahçeleri, cins cins hayvanlar var. Ayrıca çiftliğin elektrik, su, ısınma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş irili ufaklı birçok tesis bulunuyor.

O iki arkadaştan biri, çiftliğe girer girmez nefsinin hoşuna giden ne görse gasp edercesine sahipleniyor. Sonra izin var mı yok mu diye düşünmeden köşkte bulduğu yemeklerden, bahçedeki meyvelerden tıkınıyor. Biraz sakinleşip kendine gelince etrafı incelemeye başlıyor. İlk olarak yolu çiftliğin mutfağına düşüyor. Orada aşçısı, bulaşıkçısı, temizlikçisi ile birçok insanın çalıştığına şahit oluyor. Sonra çiftliğin ihtiyaçlarını karşılayan tesislerdeki makineleri ve o tesislerde çalışan ustaları ve işçileri görüyor. Ardından sebze ve meyve bahçelerini, her cinsten hayvanları, uçsuz bucaksız ekin tarlalarını fark ediyor. Bütün

bunlara şahit olan bu ahmak adamın içini müthiş bir endişe ve karamsarlık kaplıyor.

"Şimdi ben bu tesisleri nasıl işleteceğim, binlerce hayvanı nasıl besleyeceğim, burada çalışan onlarca kişiye nasıl söz geçireceğim? Ya bu tesisler arıza yaparsa? Ya çalışanlar isyan ederse?" diye kara kara düşünmeye başlıyor. Çiftliğin bütün mesuliyetini bir anda cılız omuzlarına yüklenmiş gibi hissediyor. Sürekli bu korku ve endişelerle yaşadığı için oradaki nimetlerden ve güzelliklerden aldığı tat acılaşıyor.

Çiftliğe beraber geldikleri arkadaşı da nasıl bir yere misafir olduklarını merak ediyor. Her şeyi dikkatle inceliyor ve görüyor ki çiftlikte harika bir düzen var. Hiçbir şey gelişigüzel, tesadüf eseri değil. Çiftlikteki bütün tesisler, bütün çalışanlar birbiriyle bağlantılı, birbirini destekliyor. Her yerde ve her şeyde bir uyum ve dayanışma var. Bu gözlemlerinin sonucunda kesin bir kanaate varıyor ve inanıyor ki "Bu çiftliğin çok hünerli ve bilgili bir sahibi var. Bütün bu olup bitenler önceden belirlenmiş ve planlanmış. Her şey belli kurallara ve kanunlara göre yapılıyor, hesaplı kitaplı." Bu düşünce ve inanç, ona müthiş bir rahatlık ve güven veriyor. "Ya şöyle olursa ya böyle olursa?" gibi korkulardan uzak, çiftlikteki nimetlerden, güzelliklerden gönül rahatlığıyla istifade ediyor. Huzurlu ve mutlu yaşıyor.

İşte, büyük bir çiftliğe benzeyen bu dünya misafirhanesinde, kadere inanmayan kişiler hikâyedeki birinci

adama benzer. Onlar hayatları boyunca hep gelecek endişesi yaşar. "Ya deprem olursa ya bir kaza geçirirsem ya kuraklık baş gösterirse ya çocuklarımı okutamazsam..." gibi düşüncelerle uykuları kaçar. Bu tür korkularla hayatı kendilerine zehir ederler.

Kadere iman eden bir insan ise kâinattaki bütün sistemlerin ilahî kanunlarla tam bir düzen içinde işlediğini bilir. Her şeyin Allah'ın takdiri ile gerçekleştiğine, O'nun izni ve dilemesi olmadan bir yaprağın bile yere düşmeyeceğine inanır. Elinin yetişmediği, gücünü aşan olaylar karşısında Allah'a tevekkül eder. Güven ve huzur içinde kendine ait görevleri yapmaya çalışır. Hiçbir zaman karamsarlığa ve ümitsizliğe kapılmaz.

Kadere hakkıyla iman eden bir insanın, Allah'ın izni ve inayetiyle göğüsleyemeyeceği zorluk, aşamayacağı engel yoktur. Diyebiliriz ki kadere iman, insana sayısız güzellikler kazandırır. Burada bunlardan birkaçını maddeler hâlinde ifade etmeye çalışalım:

1. Kadere iman; musibetlere, belalara, hastalıklara karşı insana müthiş bir dayanma ve sabır gücü verir. Her şeyin Allah'ın takdiriyle olduğuna inanan gerçek bir mü'min; en ağır sıkıntılar, en ölümcül hastalıklar karşısında bile asla yıkılmaz, ümitsizliğe düşmez.

2. Kadere iman; insanı Allah'ın hiç sevmediği kibir ve gururdan kurtarır. Çünkü kadere iman eden kişi; bütün güzelliklerin, hayır ve hasenatın Allah'tan olduğuna inanır. Onları nefsine değil gerçek sahibine verir. Böylece

insanı şirke, hatta küfre kadar götürebilecek kibir ve gurur bataklığına düşmekten korunmuş olur.

3. Bazen etrafımızda bizim irademizi aşan deprem, kuraklık, savaş gibi zahiren çok üzücü ve korkunç hâdiseler yaşanabilir. Böyle durumlarda kâinatı evirip çeviren ve gücü her şeye yeten Allah Teâlâ'nın varlığına ve her şeyin O'nun kontrolünde olduğuna inanmak, insana başka hiçbir şeyin ve hiçbir kimsenin veremeyeceği bir güven ve huzur verir.

4. Kadere iman, insanın iradesini güçlendirir ve ona müthiş bir cesaret verir. Çünkü kadere tam inanmış bir mü'min, başına bir musibet gelecekse de gelmeyecekse de bunun zaten takdir edildiğine inanır. Bedir'den Çanakkale Zaferi'ne kadar savaş meydanlarında korkusuzca ve kahramanca savaşan Müslüman askerlerin hâli buna en güzel misaldir.

5. Kadere tam inanmış bir insan rızık konusunda da hiç endişe taşımaz. Çünkü herkesin rızkının Allah tarafından tayin ve tespit edildiğine inanır. Tabii bu, Müslümanların miskin miskin oturmasını gerektirmez. Aksine rızkını alın teriyle kazanma hususunda herkesten daha titiz davranır. Ancak o, kadere olan inancı sayesinde hırs gösterip harama el uzatmaz. Zenginleri kıskanıp onlara düşmanlık beslemez. Aç kalma korkusu veya zengin olma tutkusuyla amiri veya işvereninin haksız isteklerine boyun eğmez. Hele hele Allah'a karşı olan görevlerini asla terk etmez.

6. Kadere inanan bir insan, çevresindekilere karşı daha hoşgörülü ve bağışlayıcı olur. Kendisine karşı bir suç

işlense veya birisi haksızlık yapsa bilir ki bunda kaderin de bir payı var. Hatasını anlaması veya başkalarına zarar vermemesi için suç işleyen kişinin cezasını çekmesini istese de kimseye kin tutmaz. Çok defa kendine karşı yapılan suçları hoş görür, kötülüğe iyilikle mukabele etme erdemini gösterir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki insan; sıkıntılarla, musibetlerle, imtihanlarla dolu bu fâni dünyada ancak kadere imanla huzur bulur. Kadere imanla her türlü zorluk kolaylaşır, hayat yaşanılır hâle gelir.

Rabb'imiz, bizlere kaderi doğru anlamayı, sebepleri yerine getirme hususunda alabildiğine titiz olmakla beraber Allah'ın takdirine de tam teslim olmayı nasip eylesin.

HAYRIN VE ŞERRİN ALLAH'TAN OLMASI NE DEMEKTİR?

Kaderle ilgili önceki yazılarda da ifade edildiği gibi kâinatta her şey Allah'ın takdiri, dilemesi ve yaratmasıyla olur. İnsanların yaptıkları ve yaşadıkları hayır olsun, şer (kötülük) olsun her türlü fiil Allah'ın takdiri ile meydana gelir. "Sizi de yaptıklarınızı da yaratan Allah'tır."[88] mealindeki âyet-i kerime bu hakikati çok açık bir şekilde ifade ediyor. Fakat burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus var. Hayrın ve şerrin Allah'tan olması yaratma açısındandır, yoksa hayrı isteyen de şerri tercih eden de insanın kendisidir.

Evet, bütün hareketlerimizi, fiillerimizi isteyen, talep eden biziz; yaratan ise Allah'tır. Allah şerre, kötülüğe razı değildir, ancak kul cüzi iradesini ısrarla o yönde kullanırsa Allah da onu o yolda yürütür. O iş için kalkması gerekiyorsa kaldırır, koşması gerekiyorsa koşturur; ona o işi yapması için gereken gücü, kuvveti, enerjiyi verir. Kaldıran, yürüten, enerji veren Allah'tır; ancak o şerri kazanan kuldur ve sonucundan da o sorumludur.

[88] Saffat Sûresi, 96. âyet

Bunu basit bir misalle anlatmaya çalışalım. Bir baba hiç yürüyemeyen çocuğunu sırtına alıyor ve ona "Söyle, nereye gitmek istersin? Seni gezdireceğim." diyor. Çocuk da "Beni şu dağın zirvesine götür." diyor. Baba, çocuğu ikaz ediyor: "Orası hem çok soğuk hem de tehlikeli, üşütür hasta olursun veya yorulur yere düşer bir tarafını incitirsin. Seni daha güzel, daha güvenli bir yere götüreyim." diyor. Fakat çocuk illa dağa gitmek istiyor. Babası istemeyerek de olsa onu dağa götürüyor. Şimdi bu çocuk "Dağa ben kendi gücümle çıktım." diyebilir mi? Ya da orada üşütse veya bir tarafını incitse babasına "Beni niye buraya getirdin?" diye itiraz edebilir mi? Aynen bunun gibi hareketlerimizi, eylemlerimizi yaratan Allah'tır, ama isteyen biziz. Onun için sonucundan da biz sorumluyuz.

İbadetlere, hayır ve iyiliklere gelince onları emreden ve dileyen de Allah'tır yaratan da. Burada kulun payına düşen sadece hayra yönelmekten ibarettir. Başka bir ifadeyle elinde sadece güzel bir niyet vardır. İnsan, bazen kendinde büyük bir güç olduğu yanılgısına kapılabiliyor. Ama aslında Allah'ın inayeti olmasa kendi vücudunu bile idare etmekten âcizdir. Örnek mi istersiniz? O hâlde insan iradesinin en çok söz konusu edilebileceği yemek hâdisesini bir düşünelim. Eline aldığı lokmayı; hava, su, toprak, güneş, büyüme ve yetişme kanunu olmasa insan nereden, nasıl elde edebilecekti? O bir lokmayı ağzına aldı diyelim. Allah; tükürük bezlerini, dili, dişleri yaratmasaydı o lokmayı nasıl çiğneyip yumuşatabilirdi? Lokmayı çiğneyip yumuşattıktan sonra Allah, nefes borusunu otomatik kapatıp yemek borusunu açacak mekanizmayı yaratmasaydı

o lokmayı nasıl yutacaktı? Şimdi bütün bunlar bir şekilde halloldu diyelim. Asıl işlem lokmayı yuttuktan sonra başlıyor. Yediği bir lokmanın midede eritilmesi, ince bağırsaklar tarafından gerekli besinlerin karaciğere aktarılması, karaciğerde birçok işlemden geçirildikten sonra karbonhidrat, protein ve glikoz olarak ihtiyaç duyulan yerlere kılcal damarlarla gönderilmesi insanın elinde mi? Sadece karaciğerin, üç yüzün üzerinde görevi olduğu biliniyor. Bütün bunları dikkate alınca insanın gerçek anlamda "Yemek yedim." demesi yalan olur, bu sözü ancak mecazi anlamda kullanabiliriz. İşin aslını söylemek gerekirse "Rabb'im bana yemek yedirdi." demek lazım.

Bir yemek meselesi böyle ise diğer faaliyetlerimizi, eylemlerimizi buna kıyas edelim. O zaman göreceğiz ki bizim elimizde niyetimizden başka bir şey yoktur. O hâlde "Sana gelen her iyilik Allah'tandır, her kötülük de nefsindendir."[89] mealindeki âyet-i kerimede ifade edildiği gibi her türlü hayır ve güzellik tamamen Rabb'imizdendir. Bundan dolayıdır ki insanın yaptığı güzel işler için övünmeye, gurura ve kibre kapılmaya hakkı yoktur. Gerçek bir mü'min, elinden hayırlı ve güzel bir iş çıkınca "Bu işe beni vesile kılan Rabb'ime hamdolsun." der, tevazu kanatlarını yerlere kadar eğer ve Allah'a şükreder.

Burada bir hususu daha belirtmek gerekiyor. İnsanoğlu zaman zaman hastalık, kaza, deprem gibi musibetlere uğrayabilir. Bu türden musibetlerin de çoğu yine kulun hatalarından kaynaklanır. "Başınıza gelen her musibet, işlediğiniz

[89] Nisa Sûresi, 79. âyet

günahlar (ihmal ve kusurlarınız) sebebiyledir, hatta Allah günahlarınızın çoğunu da affeder."[90] mealindeki âyet-i kerime bu hakikati ifade eder. Ancak bazen Cenâb-ı Hak, sırf kulunun günahlarını silmek ve manevî derecesini yükseltmek, ona sevap kazandırmak için de musibet verebilir. Böyle bir musibete maruz kalan kul; kendi kusurlarını düşünmeli, varsa tedbir adına onları yerine getirmeli ve dişini sıkıp sabretmelidir. Aşağıda mealini vereceğimiz iki âyet-i kerime bu konuda bizim için en güzel ölçü olsa gerek:

"Sabırlılar o kimselerdir ki başlarına musibet geldiğinde, 'Biz Allah'a aidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz.' derler."[91]

"Olur ki bir şey sizin hoşunuza gitmez de Allah onda birçok hayır takdir etmiş bulunur."[92]

Özetle söylemek gerekirse hayır da şer de Allah'tandır. Ancak şerri isteyen insanın kendisidir, dolayısıyla sonucundan da o sorumludur. Hayrı isteyen de yaratan da Allah'tır, ama rahmeti sonsuz Rabb'imiz, sırf niyetinden dolayı kulunu mükâfatlandırır. Burada kula düşen; kusurları kendinden, güzellikleri Rabb'inden bilmek, bir musibet geldiği zaman da sabretmektir.

Rabb'imiz, bizleri hata ve günahlarını nefsinden bilen, hastalık ve musibetleri sabır ve tevekkülle karşılayan; bütün hayır ve güzellikleri de Allah'tan bilip O'na şükreden kullarından eylesin.

---

[90] Şura Sûresi, 30. âyet

[91] Bakara Sûresi, 156. âyet

[92] Nisa Sûresi, 19. âyet

YALAN SÖYLEMENİN CAİZ OLDUĞU YERLER VAR MIDIR?

"Yalan" olmamış bir şeyi olmuş, olan bir şeyi olmamış gibi veya olduğundan farklı göstermedir. Doğruluğun zıddı olan yalan, kötü bir haslettir. Öyle ki yalanı aslında yalancılar bile sevmez. Doğruluk ise zatında güzel bir sıfattır. Yalancılar bile, işlerine gelmediği için açıktan olmasa da özü sözü bir, dürüst ve dosdoğru insanları takdir eder.

Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de, gerekse hadis-i şeriflerde yalan, kâfir ve münafık sıfatı kabul edilir. Doğruluk (sadakat) ise peygamberlerin ve salih kulların en önemli vasıflarından biridir. Daha peygamberlik vazifesi verilmeden önce "Muhammedü'l-Emin" diye anılan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), doğruluğu en zirvede temsil etmiştir.

Doğruluk mü'min, yalan kâfir sıfatı olmakla birlikte bazı İslâm âlimleri, bir iki hadise dayanarak çok zorunlu bir gerekçe varsa şu üç yerde yalan söylenebileceğine hükmetmişlerdir: Savaşta düşmanı yanıltmada, dargınları barıştırmada, hanımla beyin arasını bulmada.

Bu hükmü veren hadis âlimlerinin çoğu şu görüştedir: Burada ruhsat (izin) verilen yalan, hiç olmayan bir şeyi olmuş gibi göstermek değildir. Kelime oyunları yaparak, istiare veya mecaz yoluyla sözü olduğu gibi değil de karşınızdaki kişinin sizin istediğiniz gibi anlayacağı şekilde söylemektir. Mesela savaşta düşmanı şaşırtmak için "Kralınız öldü!" diyorsunuz. Burada siz daha önce ölen kralı kastediyorsunuz, ama düşman başlarındaki kralın öldüğünü anlıyor. Böylece düşmanın bir an için paniklemesini, moral ve motivasyonunun bozulmasını sağlamış oluyorsunuz.

Konunun iyi anlaşılması için bir misal daha verelim. Diyelim ki siz dargın iki Müslüman'ı barıştırmak istiyorsunuz. Bunlardan birinin "Allah'ım, bütün Müslümanlara yardım et, ümmet-i Muhammed'in günahlarını bağışla." diye dua ettiğini duydunuz. Diğerine gidip "Bak falan kişi senin için dua ediyor. Güzel temennilerde bulunuyor." diyorsunuz. Bunu derken o kişinin de Müslüman olarak o duaya dâhil olduğunu düşünüyorsunuz, ama karşıdaki kişi, arkadaşının kendisi için hususi dua ettiğini anlıyor ve kalbi ona karşı yumuşuyor.

İşte İslâm âlimlerinin sadece yukarıda belirtilen üç yerde ve zorunlu hâllerde izin verdikleri yalan bu türdendir. Bu iki misalde söylenen sözler, gerçek dışı sayılmaz, ama tam doğru da değildir. Bunlar açıkça olmasa bile bir bakıma dolaylı veya örtülü yalanlardır. Onun için bu konuda çok hassas olmak gerekir. İşin aslına bakılırsa ne açık ne de örtülü yalanlarla kalıcı bir güven ve olumlu bir etki sağlanabilir. Üstelik gerçek eninde sonunda ortaya

çıkacaktır. Örtülü de olsa söylenen yalanın açığa çıkması çok defa aradaki güven duygusunu sarsacaktır. Bu ise faydadan çok zarar getirir.

Günümüzde bu husus çok daha büyük bir önem arz etmektedir. Bugün haramla helal, kötüyle iyi, yanlışla doğru âdeta iç içe girmiş durumda. İnsanlar çok basit şeyler için rahatlıkla yalan söyleyebiliyor. Bundan dolayı çağımızın büyük bir İslâm âlimi, yukarıda bahsettiğimiz ruhsatın belirli bir zaman için verildiğini ve günümüzde geçerliliğini kaybettiğini söylüyor. Bu İslâm âliminin bizim için ölçü olacak fikirlerini özetle aktarmakta fayda var:

Küfür (Allah'ı ve iman hakikatlerini inkâr), bütün çeşitleriyle yalandır. İman ise doğruluktur. Onun için yalan ve doğruluk; doğu ile batı, cehennem ateşi ile nur, küfür ile iman kadar birbirinden uzaktır. Peygamber Efendimiz'i ve sahabe-i kiram efendilerimizi yücelerin yücesine çıkaran doğruluktur. Yalancı peygamber Müseyleme-i Kezzab'ı ve onun peşinden gidenleri alçaltan yalandır.

Geçmişte bazı İslâm âlimlerinin maslahat ve zaruret için verdiği izin, o günden bu yana çok suistimal edilmiş. Günümüzde yalan o kadar yaygınlaşmış ki yeryüzünde güven ve huzur yerle bir olmuş. Onun için bugün yalana kesinlikle izin verilemez.

Sonuç olarak Müslüman için iki yol vardır: Ya doğru söylemek veya susmak. Üçüncü bir şık yoktur. Evet, her söylediğin doğru olmalı, fakat zamana ve zemine göre bazen susmak daha hayırlıdır. Doğruyu söylemek, söyleyene

veya hakikate zarar verecekse orada konuşmamak daha uygun olur.

Yazımızı Peygamber Efendimiz'in güzellerden güzel şu tavsiyesiyle noktalayalım:

"Her kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin yahut sussun!"[93]

---

93 Müslim, İman: 74

PEYGAMBER EFENDİMİZ ŞAKA YAPMIŞ MIDIR?

Peygamber Efendimiz, her yönden insanların en güzel ahlâklısı idi. O; zamana, zemine ve muhatabına göre sergilenmesi gereken en münasip tavrı ortaya koyuyordu. Mesela doğrudan peygamberlik vazifesine dair konularda, fevkalade hassas, ciddi ve vakurdu. Yine iman ve ibadet hususunda da olağanüstü bir sorumluluk duygusuna sahipti. Bununla birlikte Allah Resûlü, en sıkıntılı dönemlerde bile hiçbir zaman çevresindeki insanlara karşı kaba ve sert davranmamış, yüzünü ekşitmemiştir.

Diğer yandan Peygamber Efendimiz, beşerî münasebetlerinde olabildiğince fıtrî, mütevazı, samimi ve hoşgörülüydü. O, nübüvvete ait meselelerin dışında kendisini ashabından ayrı görmezdi. Mesela yapılacak bir iş varsa mutlaka bir ucundan o da tutardı. Darda kalanın imdadına yetişir, acı ve tatlı her şeyi ashabıyla paylaşırdı. Onlarla ağlar, onlarla güler, onlarla oturur, onlarla kalkardı. Fakat şu bir gerçektir ki yüzünden tebessüm eksik olmasa da Efendimiz'in hüznü hep ağır basmıştır, çünkü

omuzlarında başka hiç kimsenin kaldıramayacağı çok ağır ve bir o kadar da mukaddes bir yük vardı. Onun için bir şairimiz Efendimiz'e "Mahzun Nebi" demiştir.

Aslında sahabe-i kiram efendilerimiz de İslâm davasını omuzlama adına son derece ciddi ve sorumluluk sahibi idi. Nasıl bütün insanlığa kıyamete kadar dünya ve ukba saadetini temin edecek en son ve en mükemmel din olan İslâmiyeti tebliğ ve temsil vazifesini Nebiler Sultanı'ndan başkası kaldıramazsa; o gün için Efendimiz'e ve İslâm davasına sahip çıkma işini de sahabe dışında başka bir topluluk üstlenemezdi.

Evet, Peygamber Efendimiz Mahzun Nebi idi, fakat ashabına karşı da çok şefkatliydi. Onun için zaman zaman ashabını rahatlatma adına yerine göre onlara güzel sözlerle iltifatta bulunmuş, yerine göre de çok hoş, latif şakalar yapmıştı. Eskiler "şaka" yerine "latife" derdi. Latife; hoş, anlamlı, dinleyeni tebessüm ettiren tatlı ve güzel söz demektir. Peygamber Efendimiz'in şakaları hep bu türdendi.

Sözü daha fazla uzatmadan Efendimiz'in latif şakalarından, daha doğrusu latifelerinden birkaç misal arz edelim.

Bir adam Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi ve sellem) binmek için bir deve istemişti. Allah Resûlü de "Seni dişi devenin yavrusuna bindireceğim." dedi. Adam "Ey Allah'ın Resûlü. Ben yavru deveyi ne yapayım? (Ona binilmez ki!)" dedi. Bunun üzerine Efendimiz, "Devenin büyüğü de küçüğü de dişi deveden doğmamış mıdır?" diye latifede bulundu.[94]

[94] Tirmizi, Bir: 57

Bir defasında da ihtiyar bir kadın Peygamberimiz Efendimiz'e gelerek "Ya Resûlallah! Cennete girmem için Allah'a dua et!" demişti. Efendimiz ise "Cennete yaşlı kadınlar giremez!" diye mukabelede bulundu. Verilen cevaptaki inceliği anlayamayan kadıncağız üzüldü ve ağlamaya başladı. Bunun üzerine Âlemlere Rahmet Efendimiz durumu ona şöyle açıkladı: "Yaşlı kadınlar cennete o hâlleriyle (yaşlı olarak) değil, genç ve güzel olarak girerler. Zira Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de, 'Biz (cennete giren kadınları) defterleri sağdan verilenler için yeniden yaratmışızdır, onları eşlerine düşkün ve yaşıt bakireler kılmışızdır.'[95] buyuruyor."[96]

Bir başka hâdiseyi de Enes bin Mâlik (radıyallahu anh) şöyle anlatıyor: Çölde yaşayan Zâhir adında bir şahıs vardı. Bu zat Allah Resûlü'ne her gelişinde çölde yetişen mahsullerden hediyeler takdim ederdi. Döneceği zaman da Peygamber Efendimiz, şehirde bulunan şeylerle onun heybesini doldurur ve şöyle buyururdu: " Zâhir, bizim çölümüz, biz de onun şehriyiz." Resûlullah Efendimiz onu çok severdi. Görünüm itibariyle fazla güzel değildi. Zâhir, bir gün elindekileri satmakla meşgul iken Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) onu arkasından kucaklayıp mübarek elleriyle gözlerini kapadı. Zâhir ise "Kimsin sen? Bırak beni!" diyerek kurtulmaya çalıştı. Ancak gözlerini tutan zatın Resûlullah olduğunu anlayınca rahatladı ve sırtını Fahr-i Kâinat Efendimiz'in göğsüne iyice yapıştırmaya başladı. Bunun üzerine Resûlullah, " Bu köle satılıktır,

[95] Vâkıa Sûresi, 35-38. âyetler

[96] Heysemî, X, 419; Tirmizî, Şemâil, s. 91-92

almak isteyen var mı?" diye seslendi. Zâhir, boynu bükük ve hüzünlü bir eda ile "Yâ Resûlallah! Benim gibi değersiz bir köleye, vallahi kuruş veren olmaz." dedi. Fahr-i Kâinat Efendimiz ise " Hayır ya Zâhir! Sen Allah katında son derece kıymetli ve pahalısın!" buyurdu.[97]

Peygamber Efendimiz, burada kul, köle anlamına gelen "abd" kelimesini kullanmış ve bununla Zâhir'in Allah'ın kulu olduğunu kastetmiştir. Böylece hem ona iltifat etmiş hem de insana asıl kıymet kazandıracak olan şeyin, Allah'a kulluk olduğuna dikkat çekmiştir.

Peygamberimiz, büyüklerle olduğu gibi çocuklarla da yakından ilgilenirdi. Sokakta karşılaştığı çocuklara selam verir, onların hâlini hatırını sorar, bazen de onlarla şakalaşırdı. Bununla ilgili Enes bin Mâlik (radıyallahu anh) şunları anlatmıştı: Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ahlakça insanların en güzeli idi. Benim bir kardeşim vardı ki onu Ebu Umeyr diye çağırırlardı. Kardeşimin serçe büyüklüğünde nogar denilen bir kuşu vardı. Kardeşim onunla oynardı. Allah Resûlü kardeşimi gördükçe ona "Ya Ebu Umeyr, ne yaptı nogayr?" derdi.

"Umeyr" Ömercik, "nogayr" da kuşcağız demektir. Efendimiz, "Ey Ebu Umeyr ne yaptı nogayr?" diye hoş bir latifede bulunuyordu.

Yine Enes (radıyallahu anh), Resûlullah Aleyhissalâtu Vesselâm'ın kendisine, "Ey iki kulaklı!" diye hitap ettiğini, bu sözüyle şaka yapmayı kastettiğini rivayet etmiştir."[98]

[97] İbn-i Hanbel, III, 161

[98] Ebu Dâvud, Edeb: 92

Peygamber Efendimiz yerine göre aile fertleri ile de şakalaşmış, yerine göre de hem aile fertlerinin hem de ashabının kırıcı olmayan şakalarını hoş görmüş, tebessümle karşılamıştır. Bununla birlikte yerli yersiz; içinde yalan, korkutma, hakaret, küçük düşürme olan şakaları şiddetle yasaklamıştır. Hatta böyle bir ikazının ardından bir sahabinin "Ya Resûlullah, siz de şaka yapıyorsunuz." demesi üzerine "Evet, ben şaka yaparım, ama doğru söylerim." buyurmuştur. Gerçekten Peygamberimiz'in latifeleri hep doğru, hikmetli, hoş, zarif ve ders vericidir. Latife nasıl yapılır? Bir Müslüman'ın hayatında mizahın yeri nedir? Bu hususta da Peygamberimiz bize bizzat yaşayarak en doğru, en güzel ölçüyü vermiştir.

Ne mutlu hayatın her alanında, Rabb'imizin, "Sen elbette pek yüce bir ahlâk üzeresin."[99] diye övdüğü Efendiler Efendisi'ni örnek alabilene!

---

[99] Kalem Sûresi, 4. âyet

CENNET VE CENNET NİMETLERİ NASILDIR?

Kur'ân-ı Kerîm'de cennet ve cehennem gerçeği sık sık hatırlatılır. Cennete kimler girecek? Hangi ameller; hangi tavır, düşünce ve davranışlar insanı cennete taşır? Cennette mü'minleri bekleyen nimetler ve güzellikler nelerdir? Bunlar ayrıntılı şekilde anlatılır. Aynı şekilde insanı cehenneme sürükleyen ameller; tavır, düşünce ve davranışlar; cehennem azabının korkunçluğu da sıkça dile getirilir. Cenâb-ı Hak, böylece her vesile ile insanları cennete özendirir ve cehennemden de sakındırır. Hadis-i şeriflerde de aynı konuya geniş yer verilir.

Peki, gerek Kur'ân-ı Kerîm'de gerekse hadis-i şeriflerde bu konuya böyle geniş yer verilmesinin sebebi nedir? Bunu isterseniz bir örnekle anlatmaya çalışalım. Anne babalar çocuklarının okuyup kendilerini yetiştirmelerini, iyi bir meslek sahibi olmalarını ne kadar arzu ederler değil mi? Yerine göre çalıştıkları takdirde ileride sahip olacakları imkânları ve ayrıcalıkları çocuklarına anlatarak onları

bu hususta özendirir. Yerine göre tembellik edip zamanlarını boşa harcadıkları zaman, kendilerini bekleyen muhtemel sıkıntıları hatırlatıp ikaz eder.

Şimdi bir düşünelim, bir insan istisnalar dışında en erken yirmi iki-yirmi üç yaşında üniversiteyi bitiriyor. Yirmi üç-yirmi dört yaşlarında da ancak iyi kötü bir iş sahibi olabiliyor. İnsanoğlunun ortalama ömrünün altmış beş-yetmiş yıl olduğunu göz önüne alırsak bu kişinin geriye kırk-kırk beş yıllık bir ömrü kalıyor. İşte anne babaların, gösterdikleri olağanüstü gayret ve titizlik, onların bu kırk-kırk beş yıllık ömürlerini rahat geçirebilmeleri içindir. Kaldı ki dünyada insan, hatalarını telafi etme, kaybettiklerini tekrar kazanma fırsatı bulabilir. Bulamasa da kısacık dünya hayatı şöyle veya böyle yaşanır gider. Hâlbuki ölümden sonra sonsuz bir hayat söz konusu ve geriye dönüp hataları telafi etme şansı da yok. İşte bundandır ki rahmeti sonsuz Rabb'imiz, kullarını, ısrarla tekrar be tekrar cennete teşvik ediyor, cehennemden de sakındırıyor.

İnsan; cennetin göz kamaştıran muhteşem güzelliğini ve orada mü'minleri bekleyen sonsuz nimetleri birazcık bilse Rabb'imizin bu teşviklerini ve kullarına olan sevgisini, merhametini daha iyi anlar. Gerçi bazı güzellikler ve lezzetler vardır ki onlar görmeden, tatmadan, yaşamadan anlaşılmaz. Hele hele âhiret yurdu olan cenneti, dünyadaki ölçülerle tartmak imkânsız bir şey. Biz yine de âyet ve hadislerin ışığında cennette mü'minleri bekleyen sonsuz nimetleri ve sayısız güzellikleri bir nebze de olsa anlatmaya çalışalım.

Allah, salih kullarına cennette altından ırmaklar akan yüksek köşkler hazırlamıştır. Bu köşklerin tuğlaları gümüşten ve altından, harcı misktendir. Her türlü konfora sahip olan bu köşklerde eşler, özenle işlenmiş mücevher tahtlar üzerinde karşılıklı kurulup oturur. Üzerlerinde ince ipekten ve parlak atlastan hiç eskimeyen giysiler vardır. Etraflarında altın tepsi ve testilerle hizmetçiler dolaşır. Orada nefislerin arzu ettiği, gözlerin zevk aldığı her şey mevcuttur: Her çeşidinden meyveler, içene sarhoşluk vermeyen birbirinden leziz içecekler; bozulmayan sudan, tadı değişmeyen sütten, içenler için lezzet veren şaraptan ve süzme baldan ırmaklar ve daha neler neler…

Ayrıca dünyada iken insanın huzurunu ve mutluluğunu gölgeleyen kin, kıskançlık, düşmanlık gibi bütün kötü tutku ve duygular cennet ehlinin göğsünden sökülüp atılacak. Herkes birbirine candan dost ve kardeş olacak. Kaç yaşında ölmüş olursa olsun insanlar cennete genç olarak girecek ve hep genç kalacaklar. Görkemli ve yemyeşil ağaçların gölgesinde, suyu hiç eksilmeyen pınar başlarında tatlı sohbetler edecekler.

Orada ne açlık, ne susuzluk, ne tasa, ne keder, ne yorgunluk, ne de cennet ehlini üzecek başka şey olacak. Aksine cennet ehli hiç bitmeyen bir neşe, bir huzur ve mutluluk dolu, tatlı bir meşguliyet içinde bulunacak. Sözün özü bir kutsi hadiste ifade edildiği gibi salih kullar için orada "Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, insanın

hayal ve hatırından hiç geçmeyen nimetler hazırlanacak."[100] Tabii işin en önemli ve en güzel yanı da bu güzellikler ve bu mutluluk hiç bitmeden sonsuza kadar sürecek.

İnsan bu dünyada en güzel mekânlarda, her türlü imkâna sahip olarak yaşasa bile bir süre sonra sıkılmaya başlar. İlk başlarda çok hoşlandığı şeyler bir süre sonra ona tat vermez olur. Cennette ise böyle bir bıkkınlık ve usanç da olmayacak, çünkü orada derecesi en düşük olan mü'mine bile ucu bucağı gözükmeyecek genişlikte cennet bahçeleri verilecek. Mü'minleri hayretten hayrete düşürecek nimetler, sürekli yenilenen, tazelenen güzellikler, tatlı ve hoş sürprizler olacak.

Bütün bu cennet nimetlerinin yanında mü'min; cennet ehli olan bütün sevdikleriyle, Allah dostlarıyla, Allah'ın en seçkin kulları olan peygamberlerle beraber olacak. Nebiler Sultanı Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) ile görüşme imkânı bulacak. Sadece Hamd sancağının altında, Kevser havuzunun başında Efendiler Efendisi Sevgili Peygamberimiz'i birkaç dakikalığına dahi olsa görebilmek bile her türlü sıkıntıya ve fedakârlığa değmez mi?

Bunların da üstünde bir nimet daha var ki o da bütün güzelliklerin yaratıcısı, Güzeller Güzeli Rabb'imizin hoşnutluğu kazanmak ve eşsiz cemalini müşahede etmek. Cennetin en tatlı meyvesi işte budur. Bir İslâm âlimi şöyle diyor: "Dünyanın en mesut, en mutlu bin senelik hayatı,

[100] Buhari, Bed'ül-Halk:8; Müslim, Cennet:2

cennetin bir saatine karşılık gelmez. Cennetin de bin senelik hayatı, bir saat Allah Teâlâ'nın cemalini görmenin lezzetine erişemez."

Velhasıl cennet hiç bitmeyen iç içe güzelliklerle, nimetlerle, sürprizlerle dolu. Hepsinden güzeli de Rabb'imizin rızası, O'nun bizden hoşnut olması. Kısacık dünya hayatı için varımızı yoğumuzu ortaya koyup canla başla çalışırken böylesi ebedi bir saadeti göz ardı etmek hiç akıllıca bir iş midir? Hiç olmazsa bu fâni dünyamızı mamur etmeye çalışırken bir yandan da ebedî hayatımız için birtakım hazırlıklar yapmak gerekmez mi?

Burada önemli bir hususu hatırlatmakta fayda var. Böylesi ebedî bir saadeti kaybetmek bir insan için çok, ama çok hazin bir şeydir, ama daha kötüsü şudur: Cenneti kaybeden cehennemi kazanır, çünkü cennetin tek bir alternatifi vardır o da cehennemdir.

Allah Teâlâ böyle bir akıbetten bizi ve bütün sevdiklerimizi korusun. Bizleri rızasına erdirsin ve cennette Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin inşallah.

CENNETLİK MÜMİNLERİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Cenneti kazanma, insan için dünyada elde edebileceği her şeyden önemlidir. Halk diliyle söylemek gerekirse ölüm-kalım meselesidir. Onun için hem Kur'ân âyetlerinde hem de hadis-i şeriflerde cenneti kazanma yolları genişçe ele alınmıştır. Oraya geçmeden önce iki hususu hatırlatmakta fayda var. Birincisi, bir mü'min için cenneti kazanmak çok önemli ise de asıl hedef değildir. Asıl hedef Allah rızasıdır. Şuurlu bir Müslüman bütün ibadetlerinde, hayır ve hasenatında Allah'ın rızasını gözetir. İkincisi, ibadetlerimiz Rabb'imizin bize peşin olarak verdiği nimetlere karşılık bir şükür anlamı taşır. Peygamber Efendimiz'in bir hadislerinde buyurduğu gibi hiç kimse ameliyle cenneti kazanamaz.

Bununla beraber kul olarak bize düşen, Rabb'imizin ve Peygamber Efendimiz'in gösterdiği istikamette cennete götüren yolda yürümektir. Bu noktada küçük de olsa bir başlangıç olması dileğiyle cennet yolunun işaret taşları

diyebileceğimiz bazı âyet ve hadis mealleriyle konuya devam edelim:

"(...) Onların içinde öyle dosdoğru bir cemaat vardır ki gece saatlerinde Allah'ın âyetlerini okuyarak secdelere kapanırlar. Bunlar, Allah'ı ve âhireti tasdik eder, iyiliği yayar, kötülükleri önler ve hayırlı işlere yarışırcasına koşarlar. İşte onlar salihlerdendirler."[101]

"Onlar namazı hakkıyla ifa ederler, zekâtı verirler, âhirete de tam olarak iman ederler. İşte onlardır Rabb'lerinden bir hidayet üzere olanlar ve işte onlardır felah bulanlar!"[102]

"Size verilen ne varsa hep dünya hayatının geçici metaıdır. Allah'ın yanında, âhirette olan nimetler ise iman edenler ve Rabb'lerine güvenenler için hem daha değerli hem de devamlıdır. Onlar öyle kimselerdir ki büyük günahlardan ve hayâsız çirkin işlerden kaçınırlar, kızdıkları zaman öfkelerini yutar, karşıdakinin kusurlarını affederler. Onlar öyle kimselerdir ki Rabb'lerinin çağrısına kulak verip namazı hakkıyla ifa ederler. İşlerini istişare ile yürütürler, kendilerine nasip ettiğimiz imkânlardan hayırlı işlerde sarf ederler. Onlar o kimselerdir ki zulme maruz kaldıklarında yardımlaşıp haklarını alırlar."[103]

"Muhakkak ki mü'minler kurtuluşa, mutluluk ve başarıya erdiler. Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu

---

[101] Âl-i İmran Sûresi, 113. ve 114. âyetler

[102] Lokman Sûresi, 4. ve 5. âyetler

[103] Şura Sûresi, 36–39. âyetler

içindedirler. Onlar boş şeylerden uzak dururlar. Onlar zekâtı ifa ederler. Onlar iffetlerini korurlar (helalle yetinir ve asla harama girmezler). (...) O mü'minler üzerlerindeki emanetleri gözetirler, verdikleri sözleri tam tamına tutarlar. Onlar namazlarını vaktinde eda edip zayi etmekten sakınırlar. İşte o kutlu insanlardır vâris olanlar. Onlar, (cennette en yüksek makam olan) Firdevs'e vâris olacaklardır. Orada sonsuza dek kalacaklardır onlar.[104]

Mü'minun Sûresi'nin bu âyetlerinde cennetlik mü'minlerin başlıca özellikleri özlü biçimde ortaya konmuştur. Nitekim Peygamber Efendimiz, "Bana on âyet vahyedildi ki kim onlarda zikredilen hususları yerine getirirse muhakkak cennete girer." buyurmuşlar, sonra da Mü'minun Sûresi'nin bu ilk âyetlerini okumuşlardır.[105]

Yine Furkan Sûresi'nin 67. ilâ 76. âyetlerinde Allah'ın hoşnutluğunu kazanan ve cennete buyur edilecek has kulların vasıfları anlatılır ve insanı cennete götürecek tavır, davranış ve ameller açıkça gösterilir:

"Rahman'ın o has kulları, harcamalarında ne israf eder, ne de eli sıkı davranırlar; bu ikisinin arasında bir denge tuttururlar. Onlar, Allah'la beraber başka bir tanrıya yalvarmazlar. Allah'ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Kim de bunları yaparsa günahının cezasını bulur. Kıyamette, o büyük duruşma gününde onun cezası katmerli olur ve azapta, zillet içinde

[104] Mü'minun Sûresi, 1–11. âyetler
[105] Tirmizi, Tefsirü'l-Kur'an: 24

ebedî kalır. Ancak şu var ki dönüş yapıp iman edenler, güzel ve makbul işler işleyenler bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur). Kim tövbe edip güzel ve makbul işler yaparsa, gereğince tövbe eden işte odur. O kullar, yalancı şahitlik etmezler. Boş söz ve işlere rastladıklarında vakarla oradan geçip giderler. Kendilerine Rabb'lerinin âyetleri hatırlatıldığında, onlara karşı sağırlar ve körler gibi davranmazlar. Ve şöyle niyaz ederler: 'Ey keremi bol Rabb'imiz! Bize gözümüzün, gönlümüzün süruru olan temiz eşler ve nesiller ihsan eyle, bizi muttakilere önder eyle!' İşte onlara, hak yolda sabır ve sebat göstermelerine karşılık, kendilerine cennetin üstün sarayları verilecek. Oraya selamla, hürmetle buyur edileceklerdir. Hem de devamlı kalmak üzere oraya gireceklerdir. Orası ne güzel varış yeri, ne güzel bir yerleşim yeridir!"

Yukarıda meallerini arz ettiğimiz âyet-i kerimelerden de anlaşıldığı gibi, verdiği sonsuz nimetler karşılığında Rabb'imiz bizden fazla bir şey istemiyor. Hele hele üzerimize, altından kalkamayacağımız bir sorumluluk asla yüklemiyor. Kaldı ki Cenâb-ı Hakk'ın çizdiği sınırlar, koyduğu ölçüler, emir ve yasakları; dünya hayatında da bizim için huzur ve mutluluk kaynağıdır. Âdeta Rabb'imiz şöyle buyuruyor: "Sizi yoktan var ettim ve varlıklar içinde en şereflisi olarak yarattım. Size bahşettiğim akıl, şuur, irade, vicdan, sağlık başta olmak üzere sayısız nimetler bahşettim. Bunların hepsi sizin olsun. Bütün bunlara karşılık

sizden istediğim tek şey var; bu nimetleri veren Rabb'inizi tanımanız, O'na şükürle mukabele etmeniz. Kendi iyiliğiniz için Bana ve Resûlüme itaat edin. Koyduğum sınırlar içinde kalın, haddi aşmayın. Eğer yanılır da haddi aşarsanız hemen tövbe ile Bana yönelip af ve mağfiret dileyin. Böylece dünyada gerçek huzuru ve mutluluğu yakalayacaksınız. Üstelik kısacık dünya hayatında azıcık dişinizi sıkıp Bana ve Resûlüme itaat etmenize karşılık size ekstradan cenneti vadediyorum. Ancak bunca nimete rağmen Bana isyan eder, Şanlı Nebimi tanımazsanız başka bir alternatif daha var, o da cehennemdir. Tercih sizin."

Evet; tercih bizim ya ebedi mutluluk ve Hakk'ın rızası ya da sonsuz cehennem ve azap.

Rabb'imiz bize hep doğruyu tercih ettirsin. Üç günlük dünya için aldanıp da ebedî saadetini kaybeden talihsiz kullarından etmesin. İmanın lezzetini bilmeyen; Allah'tan, Peygamberden, İslâm'dan habersiz yaşayan zavallı kullarına da hidayet eylesin. Bizleri de hidayete erdirdikten sonra bir daha dalalete düşürmesin. Son nefesimize kadar ayaklarımızı güzel dinimiz üzerine sabit kılsın.

CEHENNEMİN YARATILMASINDAKİ HİKMET NEDİR?

İsterseniz konuya bir örnekle başlayalım. Küçük bir şehri yöneten izzetli, onurlu, âdil bir hâkim düşünelim. Bu hâkimin karşısına edepsiz, asi bir memur çıkıyor ve küstahça, "Ben senin emirlerini dinlemiyorum, kanunlarını tanımıyorum. Hem sen bana hiçbir şey yapamazsın, beni cezalandıramazsın." diyor. Hem halkın hakkını hukukunu çiğniyor hem de ısrarla hâkimin gayretine, izzetine dokunduruyor. O hâkim, o edepsiz adamı hapse atmaz mı? Elbette atar, hatta hapishane yoksa da sırf onun için bir hapishane yaptırır.

Aynen bunun gibi küfür de Allah'a isyandır. Allah, insanı yoktan var ediyor, bir sofra gibi donattığı yeryüzünü, güneşi, ayı, yıldızları onun emrine veriyor; âdeta yağmur gibi üzerine nimetlerini yağdırıyor. Sonra diyor ki "Ey insan, Ben senin Rabb'inim, sen de Benim kulumsun. Sana verdiğim sayısız nimetlere karşılık senden sadece Beni Rab olarak tanımanı, yalnız Bana ibadet etmeni

istiyorum. Sana verdiğim akıl, vicdan, şuur gibi mekanizmalar; gökleri, yeri ve ikisi arasındaki bütün varlıkları yaratan rahmeti sonsuz bir Yaratıcıya işaret ediyor. Bununla birlikte merhametimden dolayı seni kendi başına da bırakmadım. Sana doğru yolu bulman için en seçkin kullarımı peygamber olarak gönderdim. Bunun yanında hak ve hakikati apaçık bildiren sayfalar, kitaplar indirdim. Eğer Beni bilir, Beni tanır, Bana itaat edersen; sana dünyadaki huzur ve mutluluktan başka bir de sonsuz bir saadet vadediyorum. Yok, eğer inkâr ve isyan edersen senin için sonsuz bir azap, ebedî cehennem var."

Kâfir ise Allah'ı, âhiret gününü, peygamberleri, kitapları inkâr ederek Rabb'ine başkaldırıyor. "Sana da vereceğin cezaya da inanmıyorum. Ben kafama göre yaşarım." diyerek -hâşâ- Yüce Allah'a kafa tutuyor. "Elbette Allah, o hâkimden çok daha Aziz'dir ve küstahça Kendine başkaldıran asileri şanına yakışır şekilde cezalandıracaktır. İşte bunun içindir ki küfür ve inkâr, cehennemin varlığını hem ispatlar hem de gerekli kılar.

Bu, konunun bir yönü. Diğer bir yönünü de başka bir örnekle anlamaya çalışalım. Bir ülke düşünelim. Bu ülkede kanunlara uyan, devletine bağlı, görevlerini ve sorumluluklarını ellerinden geldiğince yerine getiren dürüst, namuslu vatandaşlar, yaptıklarının karşılığını alamıyor. Buna karşılık kanun, nizam tanımayan; hükümete, polise, askere isyan eden; onun bunun hakkını hukukunu gasp eden asiler de ceza görmüyor. O ülkede huzur, güven, asayiş kalır mı? Orada adaletten, kanundan, nizamdan söz edilebilir mi?

Eğer bir ülkede iyi bir yönetim varsa, kanunlara saygılı, dürüst ve çalışkan vatandaşlar ödüllendirilecek; devlete başkaldıran, masum insanlara zulmeden, bozgunculuk yapan asi ve zalimler de cezalandırılacaktır. Onun için bütün ülkelerde haksızlık yapan, anarşi çıkaran kişiler; hırsızlar, katiller için bir sürü para harcanarak hapishaneler inşa edilir. Aklı başında olan hiç kimse de "Bu hapishaneler için niye para harcanıyor? Ne lüzum var buna?" demez. Hatta bir şekilde nefsine ve şeytana uyup suç işlemiş insanlar bile vicdan azabından kurtulmak için "Ben suç işledim, cezamı çekmeye razıyım." deyip devlete teslim olur.

Devleti yönetenleri bir yana bırakalım, küçük bir mağaza veya fabrika sahibi bile dürüst ve çalışkan personelini ödüllendirirken kurallara uymayan ve iş yerinin huzurunu bozanları da bir şekilde cezalandırır. Elbette mutlak adalet sahibi Yüce Allah; Kendine itaat eden, bir ömür boyu elinden geldiğince ibadette, hayır ve hasenatta bulunan salih kullarını cennetle ödüllendirecektir. Buna yanında sonsuz nimetlerine karşılık hep nankörlük eden, bozgunculuk ve haksızlık yapan, haram yiyen, kul hakkını çiğneyen, haksız yere kan döken ve adam öldüren; asi, zalim, gaddar, katil kişileri de cehennemle cezalandıracaktır. Ülkeleri yönetenler ve diğer insanlar ne kadar iyi olursa olsunlar, dünyada kusursuz bir adalet gerçekleşmez. Hatta bazen adalet adına bilerek veya bilmeyerek haksızlık da yapılabilir. Ancak Âdil-i Mutlak olan Allah Teâlâ hiç kimseye haksızlık yapmaz. Öbür tarafta zerre miktar iyilik yapan da zerre miktar kötülük yapan da karşılığını bulacaktır.

Tabii cezaların ve hapishanelerin bir de caydırıcılık yönü vardır. Devlet, vatandaşlarına der ki "Kanunlara uy, başkalarının hakkını gözet, üzerine düşen görevleri yap; huzur ve güven içinde yaşa. Yok, eğer kanunlara uymaz, haksızlık yaparsan ceza var, hapis var." Böylece onları suç işlemekten alıkoymaya çalışır. Aynen bunun gibi Allah Teâlâ da kullarını önce rahmetine celbediyor: "Bana itaat edin, emirlerime uyun, yasaklarımdan kaçının; böylece hem dünyada huzur içinde kardeşçe yaşayın hem de âhirette sizi ebedî cennetime koyayım." buyuruyor. Cennet gibi bir mükâfat bazılarını iyiliğe teşvik ve kötülükten alıkoymak için yeterli olmazsa bu sefer gazabıyla ve cehennemle sakındırıyor ki asi kulları isyandan vazgeçip yola gelsin. İşte bu noktada güç ve servet sahiplerini, akıldan çok heva ve hevesleriyle hareket eden gençleri, ancak cehennem fikri dizginleyebiliyor. Böylece cehennemin varlığı, hem onların dünyayı yaşanmaz hâle getirmesine hem de ebedî saadeti kaybetmelerine mâni oluyor.

Yine yukarıdaki örnekle devam edelim. Bazen devlet ne kadar gayret etse de zulmün önünü alamıyor. Bazen de bizzat yönetici konumunda olan veya gücü elinde bulunduranlar, zalim ve gaddar olabiliyor. O zaman zayıf, güçsüz, masum insanlar; hep haksızlığa uğruyor, eziliyor, zulüm ve işkence altında inliyor. İşte burada mazlum ve masum insanlar için İlahî adalet en büyük teselli kaynağı oluyor. Yeryüzünde zaman zaman öyle zulümler, öyle cinayetler işleniyor ki insan ister istemez "Cennet ucuz değil, cehennem de lüzumsuz değil." diyor.

Cehennemin yaratılmasında daha pek çok hikmet var, ama biz şimdilik bu kadarla yetinelim. Ancak burada çok önemli bir hususu da hatırlatmadan geçmeyelim. Aslında Allah Teâlâ hiçbir kulunun cehenneme gitmesini istemez. Asi ve günahkâr kullarına defalarca fırsat verir, onları bazen musibetlerle uyarır, bazen nimetlerle kulluğa davet eder. Son nefeslerine kadar da onlar için tövbe kapısını açık tutar. İşte Rabb'imizin kullarına olan sonsuz merhametini gösteren onlarca âyetten biri:

"De ki: 'Ey çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah dilerse bütün günahları mağfiret eder. Çünkü O, gafur ve rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı fazladır)."[106]

Şefkat Peygamberi Efendimiz Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) de Allah Teâlâ'nın kullarına olan sonsuz merhametini, enfes bir misalle şöyle anlatır:

"Adam yolculuk hâlindedir. Bir susuz çölde bindiği devesini kaybetmiştir, onu aramaya koyulur. Sonunda aramaları adamı cidden yorup âciz bırakınca (susuzluk ve sıcaktan olduğu yerde ölmek üzere yere yatar), elbisesini başına çekip örtünür. İşte kendisi o hâlde iken, devesini kaybettiği yerde hayvanın ayak seslerini duyar. Yüzünden örtüyü kaldırır ve karşısında devesini görür. İşte Allah, kulunun tövbesine şu adamın sevinmesinden daha çok sevinir (yani razı olur)."[107]

[106] Zümer Sûresi, 53. âyet

[107] Kütüb-i Sitte, Tevbe: 7271

Allah Teâlâ'nın bunca ihsanına, lütuf ve mağfiretine rağmen küfür ve isyanından vazgeçmeyen, zulme ve bozgunculuğa devam eden bahtsızlar elbette ebedî cehenneme müstahaktır.

Rabb'imiz, böyle kötü bir akıbetten hepimizi muhafaza buyursun.

İNSANI CEHENNEME SÜRÜKLEYEN AMELLER NELERDİR?

Cenneti kazanmak ve cehennemden sakınmak, her insan için önemler üstü önem taşıyan en birinci meseledir. Çünkü göz açıp kapamadan geçip giden bu fâni dünya ebedî âleme hazırlanma yeridir. Peygamber Efendimiz'in güzellerden güzel beyanıyla "Dünya âhiretin tarlasıdır." Burada ne ekersek orada onu biçeceğiz. Öyle ise bizi cennete taşıyacak bütün vesilelere dört elle sarılmalı, cehenneme sürükleyecek her türlü kötü söz ve fiilden de var gücümüzle kaçınmalıyız.

Bu yazıda, o kötü akıbetten kurtulmaya vesile olması duasıyla, insanı cehenneme götürebilecek belli başlı amelleri (duygu, düşünce, hâl ve davranışları), Kur'ân-ı Kerîm'deki konuyla ilgili bazı âyetlerin ışığında ele almaya çalışacağız inşallah. İşte o, yılandan çıyandan kaçıyor gibi uzak durmamız gereken ameller:

1. Allah'ı ve Âhiret Gününü (Kıyameti, Öldükten Sonra Dirilip Hesap Vermeyi) İnkâr Etmek:

İnkâr edenlere gelince onlar için de cehennem ateşi vardır. Onlar için ne ölüm hükmü verilir ki ölsünler, ne de ateşin azabı hafifletilir. Biz işte Allah'ı ve nimetlerini inkâr eden her nankörü böyle cezalandırırız.[108]

Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir? (...) Bilin ki, Allah'ın lâneti zalimlerin üzerinedir! Onlar, (insanları) Allah'ın yolundan alıkoyan ve onu eğri göstermek isteyenlerdir. Âhireti inkâr edenler de onlardır.[109]

2. Allah'ın Âyetlerini ve Peygamberlerini Yalanlamak, Allah'a Şirk Koşmak, Kibirlenmek ve O'na Karşı Yalan Uydurmak:

(Ey Resûlüm!) Eğer onlar senin nübüvvetini yalan saydılarsa, üzülme! Zaten senden önce açık deliller, mûcizeler, sahîfeler ve nurlu kitaplar getiren nice resullere de yalancı denilmişti.[110]

Uydurduğu şeyleri Allah'a mal edip O'nun adına yalan söyleyen kimselerin kıyamet günü yüzlerinin kapkara kesildiğini görürsün. Allah'a karşı böyle kibirli davrananlar, büyüklük taslayanlar için cehennemde yer mi yok?[111]

[108] Fatır Sûresi, 36. âyet
[109] Hûd Sûresi, 18. ve 19. âyetler
[110] Âl-i İmran, Sûresi, 184. âyet
[111] Zümer Sûresi, 60. âyet

Şu muhakkak ki Allah, Kendisine şirk koşulmasını affetmez, ama bunun altındaki diğer günahları dilediği kimse hakkında affeder. Kim Allah'a ortak icat ederse müthiş bir iftira etmiş, çok büyük bir günah işlemiştir.[112]

3. Dini, Bir Eğlence ve Oyun Saymak, Dinle Alay Etmek:

O kâfirler ki onlar dinlerini oyun ve eğlence konusu hâline getirmişlerdi; dünya hayatı kendilerini aldatmıştı. İşte onlar, kendilerinin en önemli günü olan bugünkü karşılaşmayı unuttukları ve âyetlerimizi bilerek inkâr ettikleri gibi Biz de bugün onları unutup kendi hâllerine terk edeceğiz.[113]

4. Yeryüzünde Fitne ve Fesat Çıkarmak (Bozgunculuk Yapmak):

Bu fâsıklar, o kimselerdir ki Allah'a kesin söz verdikten sonra sözlerinden dönerler. Allah'ın riayet edilmesini emrettiği ilişkileri keserler ve yeryüzünde fitne ve fesat çıkarırlar. İşte bunlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.[114]

5. Mallarını Hayra Sarf Etmek Gerekirken İnsanları Allah Yolundan Saptırmak İçin Kullanmak:

Kâfirler, insanları Allah yolundan uzaklaştırmak için mallarını harcıyorlar. Daha da harcayacaklar! Ama

[112] Nisa Sûresi, 48. âyet

[113] Araf Sûresi, 51. âyet

[114] Bakara Sûresi, 27. âyet

gayelerine ulaşamayacaklarından bu, onlara yürek acısı olacak, sonra da mağlup edilecekler. İnkârlarında ısrar edenler toplanıp cehenneme sevk edilecekler, oraya sürülecekler.[115]

6. *Dünyayı Âhirete Tercih Etmek, Yalnız Dünya Mutluluğunu İstemek:*

Bazı kimseler: 'Ey Yüce Rabb'imiz, bize vereceğini bu dünyada ver!' derler. Bunların âhirette nasipleri yoktur.[116]

İşte onlar, âhirete karşılık dünya hayatını satın alan kimselerdir. Bu yüzden ne azapları hafifletilecek ne de kendilerine yardım edilecektir.[117]

7. *Haksız Yere Cana Kıymak:*

Bir öldürmeye veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) kim bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur.[118]

Kim bir mü'mini kasden öldürürse onun cezası, içinde ebedî kalmak üzere gireceği cehennemdir. Allah ona gazab etmiş, onu lânetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.[119]

[115] Enfal Sûresi, 36. âyetler
[116] Bakara Sûresi, 200. âyet
[117] Bakara Sûresi, 86. âyet
[118] Mâide Sûresi, 32. âyet
[119] Nisa Sûresi, 93. âyet

8. *Kul Hakkı Çiğnemek:*

Kul hakkı çok geniş bir kavramdır. Anne-baba hakkından komşu hakkına, insanların mallarını gasp etmeden gıybete kadar uzanır. Sadece bir fikir olması için bir iki örnek verelim:

"Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, aslında karınları dolusu ateş yerler. Onlar, yarın harıl harıl yanan bir ateşe gireceklerdir."[120]

"Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda meşru olmayan yollarla yemeyin. Karşılıklı rıza ile yapılan bir ticaret yapmanız ise elbette meşrudur. Sakın haram yiyerek, başkasının hakkını gasp ederek kendinizi öldürmeyin. Allah size pek merhametlidir. Kim sınırları aşarak ve haksızlık ederek bunu yaparsa Biz onu ateşe sokacağız. Bu da Allah'a çok kolaydır."[121]

9. *Masum Bir İnsana İftira Atmak:*

"Kim bir hata (küçük günah) veya büyük günah işler, sonra onu masum olan birinin üstüne atarsa, bir iftira ve pek kesin bir vebal yüklenmiş olur."[122]

Saydığımız bu dokuz maddeye başka şeyler de eklenebilir. Bize düşen, büyük küçük demeden bütün günahlardan uzak durmaya çalışmaktır. Yanılıp da günaha girmişsek hemen derin bir pişmanlıkla tövbe etmeli, Rabb'imizin affına

[120] Nisa Sûresi, 10. âyet
[121] Nisa Sûresi, 29. ve 30. âyetler
[122] Nisa Sûresi, 112. âyet

sığınmalıyız. Bu, bir. İkincisi, bir insan ne kadar günahkâr olursa olsun ümitsizliğe düşmemeli. Dünya kadar günahı da olsa eğer samimi olarak, gözyaşlarıyla Rabb'ine yakarırsa, Allah okyanuslardan daha engin mağfiretiyle onu affedebilir. Yalnız küfre (inkâra) düşmekten ve kul hakkına girmekten tir tir titremeli, bu hususlarda çok dikkatli olmalıyız. Üçüncüsü, kimin cennetlik, kimin cehennemlik olduğunu yalnız Allah bilir, dolayısıyla falan cennete filan cehenneme gidecek demek doğru olmaz.

Aslında cenneti kazanma ve cehennemden kurtulmanın yolu çok açık ve kolay. İşte size reçete:

"Gün gelecek, her kişi gerek hayır olarak, gerek kötülük olarak ne işlemişse, hepsini önünde bulacak. Yaptığı kötülükten bucak bucak kaçmak isteyecek. Allah sizi, Zatına karşı gelmekten sakındırır. Doğrusu Allah kullarına karşı pek şefkatlidir. Ey Resûlüm, de ki: 'Ey insanlar, eğer Allah'ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah gafurdur, rahimdir (çok affedicidir, engin merhamet ve ihsan sahibidir)'. De ki: 'Allah'a ve Resûlullah'a itaat ediniz.' Şayet yüz çevirirlerse, bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez."[123]

Yazımızı Rabb'imizin bize öğrettiği bir dua ile noktalayalım:

"Ey bizim kerim Rabb'imiz! Bize bu dünyada da iyilik ve güzellik ver, âhirette de iyilik ve güzellik ver ve bizi cehennem ateşinden koru!"[124]

---

[123] Âl-i İmran Sûresi, 30–32. âyetler

[124] Bakara Sûresi, 201. âyet